

Jaarverslag 2023

2.0 Bestuurlijke samenvatting

De beleidsmatige verantwoording in dit jaarverslag borduurt uiteraard verder op de beleidsmatige voortgang zoals wij die al met u hebben gedeeld in de 2^e bestuursrapportage 2023 die door u op 14 december 2023 is vastgesteld. Gelet op de grote diversiteit van gemeentelijke diensten, taken en beleidsterreinen waarvoor we als gemeente (mede)verantwoordelijk zijn is het onmogelijk om in deze bestuurlijke samenvatting volledig te zijn voor wat betreft de in 2023 gerealiseerde mijlpalen. Onderstaand een selectie van de meest in het oog springende zaken uit dit jaarverslag.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Het jaar 2023 heeft in het teken gestaan van onder andere de voorbereidingen op GALA (het Gezond en Actief Leven Akkoord). In dit jaar is ons gemeentelijke plan van aanpak goedgekeurd door zowel de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) als de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten). Een belangrijk moment, want met dit akkoord kan de verdere uitwerking en implementatie in Landgraaf in de komende jaren plaatsvinden. Daarnaast is per 1 januari 2023 de tweede opdracht aan JENS van start gegaan en is er in dat jaar ook een aanvang gemaakt met het transformatieplan WMO. Ook in het onderwijs hebben de nodige ontwikkelingen plaatsgevonden. Denk daarbij aan de start van de nieuwbouw van het Eijkhagencollege en de toevoeging van basisschool An d'r Put als vierde Gezonde Basisschool van de Toekomst in Landgraaf.

Er krijgen steeds meer samenwerkingen vorm onder de koepel van Landgraaf Verbindt. Dit jaar zijn nieuw de activiteiten vanuit School en Omgeving (Rijke Schooldag), welke ook plaatsvinden onder de naam van Landgraaf Verbindt.

In het kader van laagdrempelige ondersteuning is de pilot burgerinlooppunt gestart. Deze pilot is in het leven geroepen n.a.v. een aanbeveling van het project transformatie Wmo. Burgers kunnen op een laagdrempelige manier terecht bij de gemeente om een gesprek aan te gaan en/of een vraag te stellen/ een signaal af te geven. Door meer laagdrempelige vormen van voorliggende voorzieningen in de buurt te organiseren voorkomen we dat mensen eerder gebruik moeten maken van zwaardere vormen van hulpverlening. We hebben onder andere ingezet op het versterken en de zichtbaarheid van het voorliggend veld door de samenwerking tussen bijvoorbeeld MEL en Welsun te verstevigen.

Openbare orde & Veiligheid

Landgraaf is in 2023 veiliger geworden. Dit is ook terug te zien in de cijfers van de Politie en onze eigen cijfers bij toezicht- en handhaving. De overlast van vuurwerk en jeugd is sterk afgenomen mede door het samenscholingsverbod te verlengen. Vanwege de inwerkingtreding van de nieuwe APV 2023 zijn er nieuwe beleidsregels vastgesteld voor de toepassing van de gebiedsontzegging. Er zijn 7 gebieden (3 daarvan zijn gelijk aan de samenscholingsverbodgebieden) waarin het voor de BOA en/of de politie mogelijk is om een verwijderingsbevel al dan niet i.c.m. een gebiedsontzegging op te leggen indien er sprake is van (meerdere) overtredingen van de opgesomde lichte en/of zware strafbare feiten of

openbare verstorende handelingen. Daarnaast is ook preventief gewerkt aan het vergroten van de veiligheid en het vergroten van bewustwording zoals bij ondermijning.

Ruimtelijke Ontwikkelingen en Beheer Openbare Ruimte

De Landgraafse ruimtelijke identiteit met drie kernen, verbonden door de ruggengraat, is versterkt door de drie centra toekomstbestendig te maken en delen van de ruggengraat te reconstrueren volgens het masterplan.

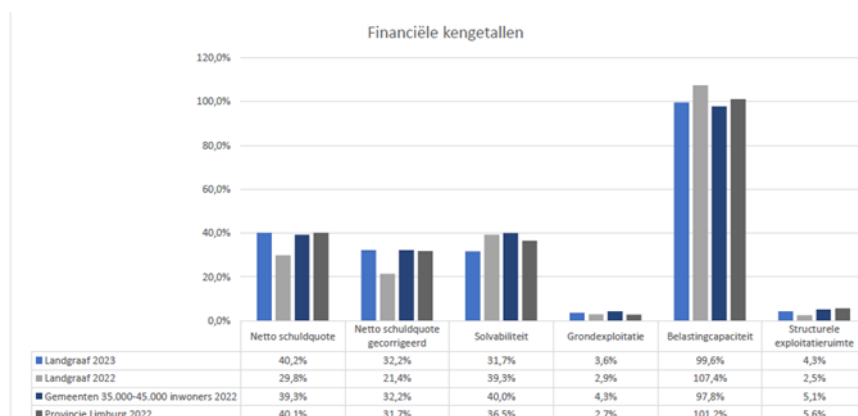
Landgraaf is innovatief als het aankomt op verduurzaming. Op diverse fronten innoveren wij en proberen wij nieuwe zaken uit waar anderen zich nog niet aan wagen. We werken op verschillende uitvoeringsniveaus aan energiebesparing en de kleinschalige opwek van elektriciteit (zon-op-dak). Samen met de regio werd er gewerkt aan doelgerichte stimuleringsaanpakken voor Zon op Dak in de Parkstadgemeente.

Om klimaatrobust te worden is een 'verbouwing' van de openbare ruimte noodzakelijk. Bij alle werkzaamheden treffen we daarom klimaatadaptieve maatregelen. Ook pakken we overlastlocaties versneld aan.

Financiën

De jaarstukken 2023 zijn door de accountant gecontroleerd op getrouwheid en hebben een goedkeurende verklaring ontvangen. Ook de voor het eerst door de organisatie zelf uitgevoerde controle en verklaring op rechtmatigheid is getrouw aldus de accountant. T.a.v. de bestedingen Jeugd, WMO en de PGB's zijn slechts enkele beperkte onzekerheden ten aanzien van de feitelijke levering van zorg geconstateerd. Deze onzekerheden zijn volledig gecompenseerd door aanvullende werkzaamheden. Er is sprake van een beperkte begrotingsoverschrijding die omdat het totaal ruim beneden de vastgestelde verantwoordingsgrens niet opgenomen behoeft te worden in de verklaring van het college.

Er is sprake van een jaarrekeningresultaat van ca. €4,5 miljoen. Dit is het verschil tussen de jaarrekening en de actuele begroting 2023. De stand van de algemene reserve per 31 december 2023 is ca. 14,3 miljoen. Dit is ruim meer dan 1,25 miljoen minder dan bij aanvang van het jaar 2023 maar ook nog exclusief het jaarrekeningresultaat. Kijken we naar de financiële kengetallen dan is te constateren dat de financiële situatie v.w.b. de kengetallen zowel verbeteringen als verslechtingen vertonen.

De (gecorrigeerde) netto schuldquote is achteruit gegaan in 2023. Dit is mede een direct gevolg van de aantrekking van de lening t.b.v. het Eijkhagencollege. Beide kengetallen liggen wel nog op gemiddelde van de Limburgse gemeenten en gemeenten van vergelijkbare omvang (35.000–45.000 inwoners). Hoe lager de netto schuldquote, hoe beter de financiële positie is. Deze kengetallen liggen ruim onder de kritische grens. Toch hoort hierbij wel een waarschuwing. We zullen de komende jaren vaker leningen moeten afsluiten t.b.v. ons Integraal Huisvestingsplan Scholen. Dat betekent dat deze indicator verder zal dalen. Dit vraagt om een kritische afweging bij het aanvragen en vaststellen van alle toekomstige leningen.

In vergelijking met de andere gemeenten in Nederland en de gemeenten in de provincie Limburg is de solvabiliteit lager. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit is gedaald ten opzichte van 2023. De daling houdt verband met het aantrekken van langlopende leningen, mede met het oog op de bouw van onderwijshuisvesting.

Het relatieve belang van de grondexploitaties in de totale exploitatie van de gemeente is ook gestegen. Een laag percentage is positief, aangezien verondersteld wordt dat met grondexploitaties verhoogde risico's gepaard gaan. Dit percentage ligt lager dan het gemiddelde van gemeenten met vergelijkbare omvang.

De belastingcapaciteit is verbeterd (99,6% tegenover 107,4% in 2022). Dit percentage ligt ook lager in vergelijking met andere gemeenten in Limburg. Hierbij wordt de gemiddelde woonlast van een gemiddeld gezin in Landgraaf vergeleken met een gemiddeld gezin landelijk.

Ten slotte is ook de structurele exploitatieruimte in vergelijking met 2022 verbeterd naar 4,3% (was: 2,5%). Dit houdt in dat de structurele lasten ruimschoots kunnen worden gedekt door structurele baten. Het percentage over 2023 ligt nog wel onder het gemiddelde van andere gemeenten in Limburg en hier dient wel in acht te worden genomen dat de algemene uitkering altijd mag worden gezien als structurele baat. Ook als de schommeling in 2026 een duikeling in het ravijn is.

2.1 Bestuur en organisatie

Gemeenteraad 2022 – 2026 - samenstelling per ultimo 2023		
Voorzitter Raad:	R. de Boer	
Politieke partij	Fractievoorzitter	Leden
CDA	C.J.A. Jurgen-Bok	F.M.W. Haan R.C.M. Sevens
GBBL	T. Embregts	J.M.J. Reumkens R.H.H. Hensgens N.J.H. Heuvelmans J.W. Heinrichs J.G. Caenen J.W. Logister P.J.C. Mevissen P.A.G.A. Willemsen-Naedenoen I. Hoesen F. de Haan-Stienen
Groen Links	M.A. Haex-Hulscher	
Fractie OPL	W.J. Van Oosteroom	Th. Van de Wetering
PvdA	M. Roeleveld	
SP	J.B. Ubachs	P.M.H. Limbach
VVD	L.F.A. Baggerman	
PVV	R.A.M.M. Ernst	D. Nak M.H.L. van Kan
EenLandgraaf	E.J.M.Dreissen-Embrechts	
Ambtelijke organisatie griffier ultimo 2023		
Griffier	B.G.M. Hoevenagel	

College van Burgemeester en Wethouders 2019 - 2023
portefeuilleverdeling ultimo 2023

Collegelid		Taakgebieden
Burgemeester R. de Boer		Openbare orde en veiligheid Grensoverstijgende samenwerking Algemene en bestuurlijke zaken Personeel en Organisatie Vergunningverlening APV Dienstverlening Toezicht en handhaving Juridische zaken Communicatie Huisvesting Bedrijfsvoering
Wethouder G.G.J. Janssen (1 ^e loco)	GBBL	Milieu Accommodaties (beleid en beheer) Mobiliteit Energietransitie Afvalverwerking en recycling Sport en bewegen Evenementen
Wethouder B.J.M. Smeets (2 ^e loco)	CDA	Ruimtelijke Ontwikkeling Omgevingswet Wonen en herstructurering Beheer Openbare ruimte Waterhuishouding Klimaatadaptatie IBA Parkstad Buitengebied en Natuur
Wethouder C.P.G. Wilbach (3 ^e loco)	GBBL	Arbeidsmarktbeleid Participatiewet Sociale werkvoorziening Armoedebelief Financiën Schuldhelpverlening Inburgering
Wethouder A. Schiffelers (4 ^e loco)	GBBL	Jeugdbelief en jeugdzorg Burgerparticipatie Wmo, ouderenbelief en ouderenzorg Onderwijs en talentontwikkeling Kunst en cultuur Volksgezondheid Inclusieve samenleving
Wethouder S. Kropman (5 ^e loco)	CDA	Economie Toerisme Slot Schaesberg Stads promotie Vergunningen Ondernemen en winkelcentra Bedrijventerreinen Grondzaken Erfgoed en archeologie Speelvoorzieningen

Ambtelijke organisatie ultimo 2023	
Gemeentesecretaris	J.M.C. Rijvers
Algemeen Directeur	E.S.H.J. Debie
Afdeling	Hoofd
Maatschappelijk Ontwikkeling (MO)	E. Herinx
Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken (ROG)	F.J.C. Geurts
Beheer Openbare Ruimte (BOR)	T.P.P. Hanssen
Toezicht en Handhaving (T en H)	C.W.M. Blezer
Klanten Contact Centrum (KCC)	J.M.H.A. Drummen
Bestuurlijke en Concern Zaken (BCZ)	R.H.E. Dautzenberg
Planning en Control (P en C)	J.G.J. Smolenaars
Facilitair Bedrijf (FB)	C.J.J. Reijnders

Hoofdstuk 2.2: Programmaverantwoording

2.2.0 Programma BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

R. de Boer en C. Wilbach

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

B. Hoevenagel (Griffie), J. Drummen (KCC), R. Dautzenberg (BCZ) en J. Smolenaars (P&C)

Programma Bestuur en ondersteuning omvat de volgende taakvelden:

- 0.01 Bestuur
- 0.10 Mutaties reserves
- 0.20 Burgerzaken
- 0.30 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.40 Overhead
- 0.50 Treasury
- 0.61 OZB-woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.63 Parkeerbelasting
- 0.64 Belastingen overig
- 0.70 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
- 0.80 Overige baten en lasten
- 0.90 Vennootschapsbelasting (Vpb)

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

0.1 Een daadkrachtig en slagvaardig bestuur op de juiste schaalgrootte.

In het afgelopen jaar hebben we als gemeente met vastberadenheid en toewijding onze taken uitgevoerd en ons daarbij gericht op de brede welvaart van onze inwoners. Daarvoor hebben we ook nauw samengewerkt met omliggende gemeenten in de regio om synergie te creëren en gezamenlijke doelen te bereiken. We hebben daarbij laten zien een daadkrachtig en slagvaardig bestuur op de juiste schaalgrootte te zijn.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.0.1.1 Uitvoeren reguliere activiteiten op het gebied van een kwalitatief en transparant besluitvormingsproces.

De uitvoering van de reguliere activiteiten op het gebied van een kwalitatief en transparant besluitvormingsproces liggen op schema.

Norm in begroting: 100%	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
0.1.1.1 % Beantwoorde art.37 brieven binnen de (verdaagde) termijn t.o.v. totaal	93%	100%	100%

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

0.2 Samenwerken vanuit een zelfstandig Landgraaf.

We hebben proactief samengewerkt met andere gemeenten in de regio op een verscheidenheid aan onderwerpen, in verschillende samenstellingen en organisatievormen. Daarnaast hebben we gewerkt aan onze gezamenlijke opgaven in Parkstad. In 2023 hebben we ook weer een start gemaakt met het verder inventariseren van de mogelijkheden om intensiever samen te werken met Übach-Palenberg en Kreis Heinsberg.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.0.2.1 Adviseren en ondersteunen van bestuurders ter bevordering van de regionale samenwerking in de Gemeenschappelijke Regelingen.

Bestuurders zijn in 2023 doorlopend ondersteund en geadviseerd bij de regionale samenwerking in gemeenschappelijke regelingen. Dat gebeurde zowel lokaal als ook in samenwerking met andere gemeenten (samen grip op verbonden partijen). Deze samenwerking verliep wisselend per gemeenschappelijke regeling en de schaalgrootte. Het zienswijze en aansluitend besluitvormingstraject ten aanzien van de gewijzigde Wet op de gemeenschappelijke regelingen is de eerste besluitvormingsronde doorlopen. Begin 2024 vindt de 2e ronde van de besluitvorming plaats door de gemeenteraden.

2023.0.2.2 Inventariseren en uitwerken van de mogelijkheden om de samenwerking in de regio te intensiveren.

Er is in 2023 per thema en vraagstuk bekeken en afgestemd welke samenwerking er in de regio mogelijk was. Zo is er intensief samengewerkt in het gezamenlijk ingediende beroep tegen het Regionaal Beleidsplan van de Politie. Ook is de samenwerking gecontinueerd bij de thema's RegioDeal (2.0), Energie, wonen, toerisme en samenwerking op het vlak van inkoop en ook in het sociaal domein. Daarnaast is er ook in 2023 vanuit de bestuurscommissies bij de Stadsregio intensief gezamenlijk opgetrokken in lobbytrajecten richting Den Haag en de (Eu)regio.

2023.0.2.3 Zelfbewust en transparant communiceren over de veelzijdigheid en successen van onze gemeente.

Met de inzet van onze eigen communicatiekanalen hebben we de samenleving en de media over ontwikkelingen vanuit de gemeente in Landgraaf geïnformeerd. Daarbij is er ook ingezet op het delen en vieren van successen, zoals afgeronde projecten en gerealiseerde doelstellingen. Veel inzet is

gedaan in het maandelijks uitbrengen van de Gemeindezaken, waarbij elke editie een ander thema centraal stond. Daarnaast zijn er voor verschillende onderwerpen persberichten opgesteld en verspreid om deze bij de media onder de aandacht te brengen.

2023.0.2.4 Organiseren van twee themagerichte bijeenkomsten samen met onze Duitse grensgemeenten.

In 2023 hebben er geen themabijeenkomsten plaatsgevonden. De kwartiermaker Grensoverstijgende Samenwerking die in de 2e helft van 2023 is gestart, is begonnen met het in beeld brengen van mogelijkheden en kansen om de samenwerking met de Duitse grensgemeenten, de Euregio Rijn Maas Noord en het Nederlandse consulaat in Noordrijn-Westfalen te bevorderen. Hiervoor hebben er veel kennismakingsgesprekken plaatsgevonden met de relevante Nederlandse en Duitse stakeholders. Daarnaast hebben er voorbereidingen plaatsgevonden voor de eerste themabijeenkomst, namelijk het bezoek van de gemeenteraad en het college aan Übach-Palenberg in januari 2024.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

0.3 Efficiënte dienstverlening binnen de beleidskaders, waarbij de klant centraal staat.

In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor een inlooploket. Vanuit Transformatie Wmo kwam de behoefte van een 'loket Dienstverlening' naar voren. Middels zo'n loket kan de burger, die niet telefonisch in staat is contact op te nemen met de gemeente en/of niet digitaal vaardig is, op een laagdrempelige manier (zonder afspraak) zijn of haar vraag voorleggen of simpelweg een praatje maken. Deze voorziening past helemaal bij de visie op dienstverlening (kernbegrippen: inclusie, oprechte aandacht, menselijke maat).

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.0.3.1 Verdere verbetering van de dienstverlening.

Meldingen openbare ruimte en gevonden voorwerpen

In deze periode hebben we zowel voor de meldingen Openbare Ruimte (Reppido) als voor de registratie van gevonden voorwerpen (iLost) nieuwe systemen in gebruik genomen. Hiermee is het voor onze inwoners nog gemakkelijker om meldingen te doen en de voortgang daarvan te zien.

Nieuwe visie op dienstverlening

De visie op dienstverlening is van nieuwe accenten voorzien en is in 2022 opnieuw vastgesteld. De kernbegrippen zijn snel, soepel, secuur en slim en de belangrijkste kernwaarden voor de uitvoering; oprechte aandacht voor mensen, de menselijke maat en inclusiviteit. In deze tijd, waarin de ene crisis wordt opgevolgd door de andere, zijn die waarden meer dan ooit van belang om het contact met onze inwoners te behouden en te versterken. De kernwaarden van onze visie zijn in 10 lunchsessies met het personeel gedeeld, zodat de hele organisatie dit gedachtegoed begrijpt, daarnaar handelt en het kan uitdragen.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Om conform deze nieuwe wet te kunnen werken is de afgelopen jaren en vooral dit jaar veel werk verzet. Denk aan processen, ICT, website etc. Om mensen goed te woord te kunnen staan, vinden we dat er op de begane grond een prettige overlegruimte moet zijn, die van alle gemakken en snufjes is voorzien. Dat hebben we kunnen realiseren door spreekkamer 7 en 8 samen te voegen.

Burger Inlooppunt

Vanuit Transformatie Wmo kwam de behoefte van een 'loket Dienstverlening' naar voren. De aanbeveling luidde: "Middels zo'n loket kan de burger, die niet telefonisch in staat is contact op te nemen met de gemeente en/of niet digitaal vaardig is, op een laagdrempelige manier (zonder afspraak) zijn of haar vraag voorleggen of simpelweg een praatje maken. In 2023 zijn de voorbereidingen gestart zodat we in 2024 de pilot voor dit inlooppunt kunnen starten.

Deze voorziening past helemaal bij de visie op dienstverlening (kernbegrippen: inclusie, oprechte aandacht, menselijke maat).

Laaggeletterdheid / B1

Laaggeletterdheid en schrijven op B1-niveau zijn thema's die onze voortdurende aandacht hebben. Zo ook in 2023. We hebben weer veel brieven herschreven en (nieuwe) medewerkers hebben een (herhaal) training gevolgd. Ook dit is weer passend bij onze visie op dienstverlening.

Beleid Agressie en Geweld

Om agressie en geweld tegenover 'onze mensen' te voorkomen, het te kunnen de-escaleren en beëindigen op het moment dat het zich voordoet, de gevolgen te beperken en adequate nazorg te leveren, hebben wij beleid opgesteld. Belangrijk is dat mensen getraind worden in het kunnen omgaan met agressie en geweld. In 2023 zijn diverse trainingen gegeven. Deze hadden betrekking op mensen in de uitvoering, management (voor de nazorg) en leden van het interventieteam.

Voor de medewerkers die op huisbezoek gaan, hebben we een nieuw alarmeringssysteem (Secure2Go) aangeschaft. Hiermee is veilig werken voor deze ambulante groep beter geborgd.

Onderzoek dienstverlening Parkstad Limburg

In 2023 heeft Landgraaf meegedaan aan het tweejaarlijks onderzoek 'dienstverlening Parkstad Limburg'. Onze inzet en aandacht voor de dienstverlening vertaalt zich terug in de goede beleving van onze inwoners; Landgraaf is beoordeeld met het rapportcijfer 7,1.

Norm in begroting: > 57%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
0.3.1.1 % inhoudelijk afgehandelde telefonische vragen bij telefoonteam KCC	54%	52%	52%

In vergelijking met 2022 is het percentage gedaald. We hebben de norm dus niet gehaald. Het verschil zit in het aantal gemaakt telefoonnotities. Dat was in relatief gezien hoger. Oorzaak hiervan is dat medewerkers minder goed direct bereikbaar zijn. Dat betekent echter niet dat onze telefonische dienstverlening niet goed. De gemiddelde afhandeltijd voor een terugbelnotitie bedroeg in 2023 3 dagen.

2023.0.3.2 Verstrekken van producten en diensten aan burgers en het in behandeling nemen van diverse verzoeken en meldingen.

Het betreft hier business as usual. Zie onder 2023.0.3.1 voor een toelichting op een tweetal vernieuwingen van systemen waardoor het voor de burger weer een stuk eenvoudiger is geworden, meldingen te doen.

Norm in begroting: 12	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
0.4.3.1 Uitgeven van een papieren medium	5	9	12

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislasten	11.086.186	11.826.766	12.196.155
Overige directe lasten	11.725.529	12.391.076	19.383.070
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	593.283	460.963	469.378
Totaal lasten	23.404.998	24.678.805	32.048.604
Baten	101.039.484	110.142.339	119.229.347
Saldo van baten en lasten	77.634.486	85.463.534	87.180.743
Toevoegingen aan reserves	7.545.871	24.743.314	22.456.717
Onttrekking aan reserves	7.989.830	28.789.104	24.825.646
Totaal mutaties reserves	443.959	4.045.790	2.368.930
RESULTAAT PROGRAMMA	78.078.445	89.509.324	89.549.672

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

Risico nr	Omschrijving Majeur Risico	Primitief Risico bedrag 2023 Begroting Primitief	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 1e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 2e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 0 Σ Jaar Verslag	Status
R00	Task force energiearmoede en inflatie korte en lange termijn	4.000	0	0	2	Zie toelichting
R01	Onderuitputting Rijksuitgaven	1.800	0	0	0	Dit risico was ten tijde van het opstellen van de B2023 aanwezig. Door de afspraak tussen VNG en Rijk om de trap op trap af systematiek tot 2026 te bevriezen is dit risico verdampt.
R02	Herverdeling gemeentefonds	0	0	0	0	Er zal in 2023 geen hoger herverdeeffect opkomen. Dit was een meerjarig geraamd risico.
R03	Stijging lonen en prijzen	1.250	0	0	0	Zie toelichting
R05	Minder teruggave BTW compensatiefonds	50	0	0	0	Risico komt niet op. Teruggave in 2023 (ca. 1.200 duizend) is veel hoger dan waar we in begroting 2023 (ca. 200 duizend) rekening hebben gehouden
R06	Raming salarissen op max-1	650	0	525	0	Bijraming 2e bestuursrapportage was niet nodig. Zie toelichting
R12	Meerkosten aanbesteding energiecontract	1.500	0	924	949	Er is via de 2e bestuursrapportage voor een bedrag van ca. €924 duizend bijgeraamd. Dit was op dat moment nog steeds een inschatting. Reden om uit voorzichtigheid toch nog een resterende risicopost van €250 duizend op te nemen in genoemde bestuursrapportage. Daarvan is nog ca € 25 duizend opgekomen
R16	Herziening financiële verhoudingen vanaf 2026	0	0	0	0	Dit risico komt meerjarig pas op vanaf 2026.
R17	Risico terugbetaling ontvangen heffing 2013	pm	0	0	0	Dit risico is niet opgekomen in 2023
Totaal		9.250	0	1.473	951	

Risico's: stand van zaken – toelichting

Toelichting	Risico	R00	
Bij de 1e bestuursrapportage waren van het energie-armoede fonds (€265 duizend) en het noodfonds energiearmoede (€500 duizend) nog €765 duizend euro beschikbaar. Tot dat moment was er in 2023 nog geen beroep gedaan op die fondsen. Reden om het risico bij de 1e bestuursrapportage al te halveren. Bij de 2e bestuursrapportage is in 2023 slechts €23.848,- besteed in het kader van de “Verordening Energie-armoede fonds gemeente Landgraaf 2022-2023”. Dit wordt gedekt uit de bestemmingsreserve ‘energie-armoedefonds’. Het overgebleven saldo van de stelpost ‘reservering energie-armoedefonds’ ad €241.152,- (€265.000 -/- €23.848,-) is in 2023 afgeraamd ten gunste van de algemene reserve. Ten aanzien van het noodfonds energiearmoede is in 2023 slechts € 2 duizend besteed ten laste van de algemene reserve. We zien geen noodzaak een resterende risicopost op te nemen. Finaal is dus bij de jaarstukken dit risico niet opgekomen.			

Toelichting	Risico	R03	
Het Rijk heeft het accres voor loon- en prijs in 2023 ruim gecompenseerd. De in de begroting 2023 opgenomen beschikbare stelpost loon- en prijscompensatie is nu wel volledig ingezet o.a. ter afdekking van de hoger dan primitief geraamde energielasten. De opkomst van dit risico is opgenomen bij R12. Net als bij de 1e bestuursrapportage was er bij de 2 bestuursrapportage ook geen noodzaak een resterende risicopost op te nemen voor de laatste maanden van het jaar 2023.			

2.2.1 Programma VEILIGHEID

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

R. de Boer en A. Schiffelers

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

R. Dautzenberg (BCZ), C. Blezer (TenH), S. Weckseler (BOR) en E. Herinx (MO)

Het programma Veiligheid omvat de volgende taakvelden:

1.10 Crisisbeheersing en brandweer

1.20 Openbare orde en veiligheid

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

1.1 Een veilig Landgraaf.

Landgraaf is in 2023 veiliger geworden. Dit is ook terug te zien in de cijfers van de Politie en onze eigen cijfers bij toezicht- en handhaving. De overlast van vuurwerk en jeugd is sterk afgenomen. Daarnaast is ook preventief gewerkt aan het vergroten van de veiligheid en het vergroten van bewustwording zoals bij ondermijning.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.1.1.1 Op peil houden van de taakstelling in de Veiligheidsregio

We hebben op dit moment 8 personen voor hard piket in de regio (crisisfunctionarissen) en 5 personen voor zacht piket, verspreid over verschillende functies. Daarmee vervullen we een stevige rol in de Veiligheidsregio Zuid Limburg. Er zijn met betrekking tot de doorontwikkeling van het piketsysteem inzake de crisissfunctie "crisiscommunicatie" voorbereidingen getroffen om 4 nieuwe functionarissen op te leiden. De overige functionarissen hebben de reguliere trainingen en oefeningen gevolgd.

2023.1.1.2 Coördinatie op bestuurlijke aanpak/ondermijning vanuit een proactieve houding.

In 2023 hebben 6 lokale overleggen bestuurlijke aanpak plaatsgevonden. Ook is er een workshop gegeven waarin de boa's tips en adviezen hebben gekregen ter verbetering van de bewustwording rondom ondermijning. De Gemeinzake van september 2023 stond volledig in het teken van veiligheid, waarbij het thema ondermijning ook uitgebreid toegelicht is. Verder is er voor gezorgd dat er op de dag van de veiligheid (27 oktober 23) een drugscontainer/ondermijningsbus aanwezig was om op een laagdrempelige manier kennis en bewustwording over ondermijning te vergroten bij burgers, ondernemers en professionals. Op 7 november 2023 heeft het college van B en W de Limburgse norm: een weerbare overheid vastgesteld. Er heeft een bestuurlijk kennismakingsgesprek plaatsgevonden met de projectleider van het Regionaal Interventieteam Parkstad. Op 4 december 2023 is er een integrale flexcontrole aanpak autobranche uitgevoerd waarbij 5 bedrijven zijn gecontroleerd. Er zijn aandachtspunten geconstateerd die vanuit de desbetreffende disciplines verder worden opgepakt en gemonitord.

Norm in begroting: <40	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.1.2.1 Aantal behandelde casussen in het lokaal bestuurlijk overleg	15	35	45

Er zijn 5 casussen meer dan de norm behandeld.

Norm in begroting: < 4	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.1.2.2 Aantal behandelde casussen op ondermijningstafel	4	5	5

Er is 1 casus meer dan de norm behandeld.

2023.1.1.3 Regierol bij directe aanpak van overlast gevende jeugd; directe aanpak woonoverlast en verloedering; directe aanpak drugspanden; deelname aan het Veiligheidshuis; etc

Het samenscholingsverbod is in 3 gebieden verlengd t/m 30 maart 2024 om de overlastgevende jeugd aan te pakken. Vanwege de inwerkingtreding van de nieuwe APV 2023 zijn er nieuwe beleidsregels vastgesteld voor de toepassing van de gebiedsontzegging. Er zijn 7 gebieden (3 daarvan zijn gelijk aan de samenscholingsverbodgebieden) waarin het voor de BOA en/of de politie mogelijk is om een verwijderingsbevel al dan niet i.c.m. een gebiedsontzegging op te leggen indien er sprake is van (meerdere) overtredingen van de opgesomde lichte en/of zware strafbare feiten of openbare verstorende handelingen. Daarnaast is ook het cameratoezicht op de Markt in Schaesberg verlengd tot en met 8 januari 2025. De ketencoördinator zorg- en veiligheid houdt zich intensief bezig met de aanpak van de overlastgevende jeugd en individuele casuïstiek van deze jongeren, waarbij wordt ingestoken vanuit een integrale benadering van hulpverlening en sancties. Middels deelname aan verschillende samenwerkingen binnen PMG (Preventie met Gezag) en de daaruit voortvloeiende samenwerking IJAP (Integrale jeugdaanpak Parkstad) wordt ook de jeugdoverlast over de Parkstadgrenzen heen op een meer efficiënte manier aangepakt. Er is gewerkt aan een sluitende keten over de gemeentegrenzen heen waarbinnen ook de regierol vanuit de ketencoördinator zorg- en veiligheid van belang is ten einde ook overlast van jeugd uit omliggende gemeenten te beperken in Landgraaf en andersom.

In 2023 zijn er 11 drugspanden gesloten en 2 waarschuwingen gegeven. In 2023 zijn er beduidend minder bestuurlijke maatregelen o.b.v. art. 13b Opiumwet opgelegd. Deze tendens is al 5-6 jaar landelijk-, regionaal- (Limburg) en lokaal gezien (Parkstad) erg zichtbaar waarbij het aantal ontmantelde hennepkwekerijen door de politie steeds verder afneemt. Er blijven relatief veel hennepgerelateerde MMA(Misdaad anoniem)-meldingen binnenkomen (2023: 51, 2022: 40, 2021: 36), maar de netmetingen zijn doorgaans negatief.

Daarnaast is de oprichting van de gemeenschappelijke regeling voor het zorg- en veiligheidshuis afgerond, nadat de gemeenteraad eerder positief heeft geadviseerd over de oprichting is het oprichtingsbesluit door de Parkstadgemeenten gezamenlijk genomen en is deze gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2024 operationeel.

Norm in begroting: < 40	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.1.3.1 Bestuurlijke maatregelen ex artikel 13b van de Opiumwet (Damoclesbeleid)	4	8	13

Deze dalende trend is niet alleen in Parkstad, maar in heel Nederland zichtbaar.

2023.1.1.4 Uitvoeren van de eigen rol in de veiligheidsketen. (o.a. coördinatie openbare orde en veiligheid bij (grote) evenementen).

Er kan worden teruggekeken op een geslaagde editie van Pinkpop 2023 en het 1-daagse evenement van Bruce Springsteen. Het team OOV is druk bezig geweest met het organiseren van de “Dag van de veiligheid”. Op deze dag werden allerlei vormen van veiligheid gepresenteerd, zoals bijv. fysieke veiligheid en sociale veiligheid en ook waren de verschillende hulpdiensten aanwezig zijn.

Tevens is er intensief samengewerkt tussen de verschillende disciplines van de gemeente en de verschillende veiligheidspartners. In 2023 is een drietal beleidskaders van de gemeente, de politie en de brandweer/de veiligheidsregio Zuid-Limburg met betrekking tot integrale veiligheid ter besluitvorming aan de Raad voorgelegd. Het gaat om het Regionaal Beleidsplan Politie eenheid Limburg 2024–2027, het Integraal Veiligheidsplan SVBBL 2023–2026 en het Samen Veilig Meerjarenbeleidsplan 2024–2027 VRZL. Tevens is er meermaals, zoals door het beroep dat door de burgemeester is ingesteld tegen het Regionaal Beleidsplan Politie en inzet op de verdeling van de motie Hermans– gelden, aandacht gevraagd voor extra wijkagenten en voor het gebrek aan uitvoeringscapaciteit bij de politie in relatie tot de uitdagingen waar de politie voor staat. Met als belangrijk resultaat dat het politiebasissteam Brunssum–Landgraaf wordt uitgebreid met: 1,0 fte digitale wijkagent, 2,0 fte reguliere wijkagenten en 0,9 fte hoofdagent.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

1.2 Betere naleving van wet- en regelgeving en minder overlast, vandalisme en verhuftering.

In 2023 is hard gewerkt om een betere naleving van wet- en regelgeving en minder overlast te bewerkstelligen. Dit is ook terug te zien in de cijfers. Zo is het aantal meldingen over jeugdoverlast afgenomen bij de politie (2023: 121, 2022: 148, 2021: 215, 2020: 231) en bij de gemeente (2023: 105, 2022: 156, 2021: 192). Dit zien we ook bij de vuurwerkoverlastmeldingen bij de politie (60 in 2022 en 165 in 2021) en bij de gemeente (185 in 2022 en 262 in 2021). Ook de schade door het afsteken van vuurwerk aan gemeentelijke eigendommen was lager dan de jaren daarvoor. De overlastmeldingen op het gebied van overlast door hondenpoep (61 in 2022 en 108 in 2023) en de meldingen van illegale (afval)dumpingen (328 in 2022 en 401 in 2023) zijn daarentegen wel gestegen. We blijven hierop inzetten. Vermeldenswaardig is verder dat het totale aantal processen-verbaal meer dan verdubbeld is ten opzichte van vorig jaar (203 in 2022 en 516 in 2023).

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.1.2.1 Terugdringen van overlast in de openbare ruimte, mede door gebiedsgerichte controles op hondenpoep, verkeersoverlast bij scholen en dumpafval.

In verband met een groter dan gemiddeld ziekteverzuim en wisseling van personeel is één van de gebiedsgerichte controles niet opgepakt. In 2023 hebben derhalve drie projectmatige controles plaatsgevonden. Daar staat tegenover dat we sinds 2023 tijdens de reguliere dagelijkse controles extra aandacht hebben besteed aan deze overlastvormen. In totaliteit zijn 149 processen verbaal opgemaakt voor parkeeroverlast bij scholen en 3 processen verbaal voor overlast door hondenpoep. Dit laatste cijfer vloeit voort uit het feit dat de pakkans zeer gering is. We proberen deze pakkans te verhogen en zodoende effectief te handhaven door een de inzet van een andere aanpak. Deze aanpak bestaat uit

het houden van toezicht op en het handhaven van het niet in bezit hebben van een opruimmiddel. Sinds november 2023 houden we daarmee actief toezicht op het voorhanden hebben van een opruimmiddel.

Norm in begroting: 4	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.2.1.1 Uitgevoerde projectmatige controles overlast hondenpoep en verkeersoverlast bij scholen	1	2	3

2023.1.2.2 Uitvoeren van integraal toezicht in de openbare ruimte.

Van januari 2023 tot en met december 2023 zijn 2798 meldingen en klachten ontvangen over overlast van gedragingen in het publieke domein. Dit is een daling van 57 meldingen ten opzichte van een vergelijkbare periode in 2022. De meest voorkomende meldingen en klachten hebben betrekking op verkeersoverlast en afval en verontreiniging. Dit bestaat onder andere uit parkeeroverlast, snelheidsovertredingen (waarvoor politie bevoegd is), overlastmeldingen naar aanleiding van wegwerkzaamheden, vrachtverkeer en illegale dumpingen van afval.

Norm in begroting: 40	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.2.2.2 Uitgevoerde integrale controles tijdens evenementen	2	17	66

2023.1.2.3 Handhaving alcoholverbod 18+ in sportkantines.

De projectmatige controles van sportkantines hebben plaatsgevonden in het laatste kwartaal van 2023. Van de 10 inrichtingen die hierbij zijn gecontroleerd waren bij alle diverse tekortkomingen geconstateerd. Deze hadden betrekking op bijvoorbeeld het niet aangeven van de juiste leidinggevende op de vergunning (administratief), het niet zichtbaar aanbrengen van NIX18 en het niet aanwezig zijn van de persoon zoals op de vergunning stond aangegeven. Inmiddels zijn deze inrichtingen opnieuw gecontroleerd en zijn de meeste tekortkomingen hersteld. Voor zover deze nog niet hersteld zijn, zetten wij het handhavingstraject voort.

Daarnaast wordt het toezicht op en handhaving van het alcoholverbod dagelijks meegenomen door de boa's in de reguliere controles. Hierbij zijn 10 processen verbaal opgemaakt. Dit was voor zowel het nuttigen als ook voor het in bezit hebben van alcohol.

Norm in begroting: 10	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.2.3.1 Uitgevoerde controles op drank en horeca 18+ in sportkantines	0	0	10

2023.1.2.4 Uitvoeren van bevolkingscontroles.

In het kader van de Basis Registratie Personen zijn van januari tot en met december 2023 49 bevolkingscontroles uitgevoerd. Bij 26 controles is geconstateerd dat de desbetreffende personen

zowel ingeschreven als aanwezig waren op het adres. Bij de overige adressen waren de personen na meerdere controles niet aanwezig en/of niet ingeschreven. Dit wordt vervolgens verder opgepakt door het KCC.

Norm in begroting: > 30	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.2.4.1 Uitgevoerde integrale controles Basis Registratie Personen	27	38	49

2023.1.2.5 Uitvoeren van toezicht tijdens evenementen.

In de periode januari t/m december hebben een aantal evenementen plaatsgevonden zoals de carnavalsoptochten, de Hivernal Trail, Pinkpop, de Landgraafse Tentfeesten, 90s forever, Timeless Open Air en Bunkerpop.. In het kader van het toezicht op en de handhaving van evenementen wordt per evenement integraal bekeken van welke cluster capaciteit vereist is. Dit heeft in de periode van januari tot en met december 2023 ertoe geleid dat de cluster milieu 18 controles heeft uitgevoerd met betrekking tot geluid. Door de boa's zijn in deze periode 38 controles uitgevoerd ten behoeve van alcohol en/of verkeer. Het cluster bouwen heeft in het kader van bouwveiligheid/brandveiligheid 22 controles uitgevoerd.

2023.1.2.6 Het afhandelen van alle meldingen en klachten.

In de periode januari tot en met december 2023 zijn bij de afdeling Toezicht en Handhaving 3110 meldingen binnen gekomen over gedragingen in de openbare ruimte. Hiervan zijn inmiddels 3048 meldingen afgehandeld. Met betrekking tot de openstaande meldingen gaat het vaak om complexere meldingen die nog in behandeling zijn en/of meldingen die nog opgepakt moeten worden. De afhandeling van een melding kan bijvoorbeeld de volgende situaties inhouden: een overtreding is niet waargenomen waarna de melding wordt afgehandeld of de overtreding is geconstateerd en deze is bestuursrechtelijk dan wel strafrechtelijk afgehandeld.

In het kader van de afhandeling van meldingen en klachten en de overtredingen die geconstateerd zijn op basis van eigen waarneming hebben 5594 registraties (controles/waarnemingen) plaatsgevonden. Een registratie wordt gemaakt in de in 2023 aangeschafte extra module van Sigmax. De boa's leggen iedere controle/waarneming vast. Van de in totaal 5594 registraties zijn 4568 registraties gemaakt die niet geleid hebben tot handhaving. Er blijkt dan bijvoorbeeld geen sprake te zijn van een overtreding of de overtreding is niet waargenomen. In totaliteit zijn 510 waarschuwingen gegeven en 516 processen verbaal opgemaakt. De top 3 betrof: parkeren (inclusief blauwe zone), rijdend verkeer (o.a. geslotenverklaring, scooters, rijden door voetgangerszone of het niet opvolgen van een verplichte rijrichting) en parkeeroverlast en overlast door rijdend verkeer bij scholen.

Bestuursrechtelijk zijn op grond van de APV 14 waarschuwingsbrieven verzonden. Tevens zijn 6 vooraankondigingen last onder dwangsom dan wel last onder bestuursdwang en 7 lasten onder dwangsom dan wel lasten onder bestuursdwang opgelegd.

2023.1.2.7 Het uitvoeren van flexcontroles.

In het kader van de aanpak van illegale woningsplitsing/kamerverhuur hebben in 2023 vanuit de afdeling Toezicht en Handhaving 4 flexcontroles plaatsgevonden. In een tweetal casussen is de overtreding beëindigd en in de overige twee casussen is het handhavingstraject nog lopende.

2023.1.2.8 Het houden van toezicht en handhaven op jeugdoverlast.

In samenwerking met OOV, de politie en straatcoaches wordt intensief toezicht gehouden op jeugd(overlast). Hierbij zijn reeds verschillende Halt-verwijzingen gedaan en processen verbaal opgemaakt. In eerste instantie wordt een Halt-verwijzing aangemerkt als een proces verbaal. De verbalisant beslist of een Halt-verwijzing volgt. Wanneer een Halt-verwijzing door de jeugdige goed wordt afgelegd dan vervalt het proces verbaal. In de periode januari tot en met december 2023 zijn 15 waarschuwingen inzake samenscholing gegeven, 6 Halt-verwijzingen gedaan, 15 verwijderingsbevelen en 17 processen verbaal voor samenscholing opgemaakt en is 2 keer een gebiedsverbod opgelegd. De cijfers zijn gebaseerd op de gemeentelijke aanpak. De cijfers van politie zijn hierin niet meegenomen.

In 2023 is hard gewerkt om een betere naleving van wet- en regelgeving en minder overlast te bewerkstelligen. Dit is ook terug te zien in de cijfers. Zo is het aantal meldingen over jeugdoverlast afgenomen bij de politie (2023: 121, 2022: 148, 2021: 215, 2020: 231) en bij de gemeente (2023: 105, 2022: 156, 2021: 192). Dit zien we ook bij de vuurwerkoverlastmeldingen bij de gemeente (65 in 2023, 185 in 2022 en 262 in 2021). Ook de schade door het afsteken van vuurwerk aan gemeentelijke eigendommen was lager dan in de jaren daarvoor. In 2023 hebben de boa's en politie een project gedraaid rondom de aanpak van vuurwerkoverlast. De boa's hebben 50 controles uitgevoerd die niet tot handhaving hebben geleid. Dit betekent dat geen waarschuwingen en/of processen-verbaal zijn opgemaakt. Het gegeven dat géén handhaving heeft plaatsgevonden is erin gelegen dat de gevallen waarin boa's bevoegd zijn om op te treden schaars zijn. De boa's zijn immers bevoegd voor het handhaven op het afsteken van categorie 1 vuurwerk, hetgeen het gehele jaar door te koop is. Handhaving op categorie 1 vuurwerk is slechts dan mogelijk voor zover het afsteken hinder/overlast veroorzaakt. Voorts zijn boa's bevoegd voor het handhaven op zwaardere categorieën consumentenvuurwerk voor zover dit wordt afgestoken buiten de daarvoor bestemde tijden. In de praktijk blijft het lastig om zulks op heterdaad te constateren. Al met al kan geconcludeerd worden dat de extra inzet van de boa's een positief – mogelijk preventief – effect heeft gehad op de aanpak van vuurwerkoverlast, zoals ook terug te zien is in de cijfers.

Let wel: de cijfers van politie zijn hierin niet meegenomen. De boa's hebben meermaals geconstateerd dat bij meldingen van het afsteken van vuurwerk het vuurwerk een illegaal, zwaarder type vuurwerk bleek, hetgeen de bevoegdheid van politie betreft.

Bovenstaande cijfers geven een vertekend beeld van het daadwerkelijke toezicht en handhaving in het kader van jeugdoverlast. Zo hebben in totaliteit 1253 controles plaatsgevonden in het kader van jeugdoverlast. Dit betrof met name de jeugd hotspots maar ook controles naar aanleiding van meldingen en op basis van eigen waarnemingen. Echter worden er ook waarschuwingen gegeven en processen verbaal opgemaakt voor bijvoorbeeld onnodig ophouden, rijden over het trottoir, onnodig claxonneren en het rijden zonder helm, waarbij de overtreder een jeugdige betreft. Het Sigmax-systeem biedt echter niet de optie om onderscheid te maken naar gelang de leeftijd van de overtreder. Hierdoor is een exact cijfer niet te geven.

2023.1.2.9 Het toezicht houden op woningen waarvan de bewoner met vakantie is.

In de periode januari tot en met september zijn 45 aanvragen geweest voor woningtoezicht tijdens vakantie. Dit heeft geleid tot 165 controles. Een aangemelde woning wordt immers frequent gecontroleerd. De reden dat de norm niet wordt behaald is erin gelegen dat minder verzoeken binnen zijn gekomen dan verwacht voor woningtoezicht tijdens de vakantie. In 2024 wordt derhalve in het VTH-uitvoeringsprogramma zowel de norm verlaagd alsook het thema onder de aandacht gebracht door middel van publicatie en/of social media.

Norm in begroting: 150	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1.2.2.9 Uitgevoerde controles bij woningen waarvan de bewoner met vakantie is	8	43	45

2023.1.2.10 Het actualiseren van de prioritering en het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid.

Toezicht en Handhaving heeft in alle drie de woonkernen een enquêtedag gehouden waarvan de resultaten in het VTH-beleid 2024 – 2027 zijn verwerkt. Het VTH-beleid 2024–2027 is inmiddels vastgesteld door het college op 7 maart 2024. Hierover is aan de raad op 20 maart 2024 door middel van een raadsinformatiebrief gecommuniceerd.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislasten	1.407.691	1.464.461	1.177.945
Overige directe lasten	3.063.360	3.398.857	3.358.281
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	6.232	6.232	6.232
Totaal lasten	4.477.283	4.869.550	4.542.457
Baten	327.328	327.328	-304.313
Saldo van baten en lasten	-4.149.955	-4.542.222	-4.846.770
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Ottrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-4.149.955	-4.542.222	-4.846.770

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

Geen risico's geraamd noch opgekomen.

2.2.2 Programma VERKEER

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

F. Janssen, B. Smeets en A. Schiffelers

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

F. Geurts (ROG), S. Weckselers (BOR) en R. Dautzenberg (BCZ)

Het programma Verkeer, vervoer en waterstaat omvat de volgende taakvelden:

2.10 Verkeer en vervoer

2.20 Parkeren

2.30 Recreatieve havens (n.v.t. in Landgraaf)

2.40 Economische havens en waterwegen (n.v.t. in Landgraaf)

2.50 Openbaar vervoer (n.v.t. in Landgraaf)

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

2.1 Een goed en veilig functionerend verkeers- en vervoerssysteem.

Door de investeringen in bereikbaarheid en veiligheid constateren wij dat ons verkeerssysteem goed en veilig is. Dat laat onverlet dat dit ook een continu proces is, waarbij voortdurend moet worden ingespeeld op ontwikkelingen en moet worden gezocht naar verdere optimalisering. Insteek is vanuit het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan echter ook om werk-met-werk te maken: bij rioolvervanging of groot onderhoud door de afdeling BOR, brengen wij samen met de bewoners in kaart wat er nodig en mogelijk is om het systeem verder te optimaliseren. Ook blijven wij streven naar een vervolmaking van ons regionale hoofdwegenstructuur door de aanleg van de Randweg Abdissenbosch.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.2.1.1 Uitvoeren uitvoeringsprogramma Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan.

- Reconstructie Hoogstraat fase 1 (N300-Heigank/Brunssummerweg): Besteksfase nagenoeg afgerond.
- Reconstructie Hoogstraat fase 2 (Heigank/Brunssummerweg-Dorpsstraat): diverse voorbereidende activiteiten op het gebied van aankoop vastgoed en wegontwerp
- rotonde Reeweg-Vogelzankweg: in uitvoering.
- Herinrichting Hoofdstraat tussen de Markt en de Einsteinstraat: besteksfase.
- In verband met de versnellingsvoorstellen van Arriva busvervoer zijn op de Vogelzankweg, Reeweg, Europaweg noord en Europaweg zuid 10 nieuwe bushaltes aangelegd; doordat de route nu niet meer door 30 km straten loopt wordt de reistijd verkort.

- verfijning 30km zone Maastrichterlaan en Hovenstraat: opstellen ontwerp met lokale maatregelvoorstellen
- openbare laadpalen: in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) staat opgenomen dat de ontwikkeling van laadinfrastructuur geen belemmering mag vormen voor de groei van het aantal elektrische auto's. Ook in 2023 zijn hiervoor diverse nieuwe openbare laadpalen geplaatst. Het totaal aantal openbare laadpalen bedraagt ongeveer 100. In 2023 is besloten om net als in 2020 weer mee te doen met de door de provincie Noord-Brabant gefaciliteerde collectieve aanbesteding (in de vorm van een concessie) voor publieke laadinfrastructuur.
- duurzame mobiliteit: door uitvoeringsorganisatie Zuid Limburg Bereikbaar zijn diverse acties uitgevoerd en inspanningen verricht die ertoe moeten leiden dat bedrijven duurzamer mobiliteitsbeleid gaan voeren en dat inwoners, forenzen en bezoekers minder vaak de (fossiele) auto pakken en vaker gaan fietsen, thuiswerken en het OV gebruiken. Ook gemeentepersoneel wordt gestimuleerd om voor dienstreizen gebruik te maken van daarvoor aangeschafte e-bikes, wordt (deels) thuiswerken gefaciliteerd. Ook is eind 2023 de capaciteit binnen verkeer met 0,4 fte uitgebreid; deze capaciteit wordt ingezet voor het verder vorm en inhoud geven van duurzame mobiliteit. Samen met collega's van P&O wordt ook gekeken hoe we duurzame mobiliteit binnen de eigen organisatie kunnen doorontwikkelen.
- treffen kleine verkeersmaatregelen zoals middengeleiders Hofstraat (planvoorbereiding gereed, uitvoering 2024), extra middengeleider Europaweg zuid bij Zilver Schoon, plaatsing flexflitser op de Kleikoeleweg, éénrichtingsverkeer Johan Frisostraat, wegversmallingen/parkeervakken Groenstraat, aanpassen fietsinfrastructuur deel Einsteinstraat tbv aansluiting op Parkstadroute (voorbereiding gereed, uitvoering 2024), optimaliseren functioneren VRI Hoogstraat/N300 (in voorbereiding), verwijderen/verplaatsen ABRI's (bushokjes). Op basis van een uitgevoerd onderzoek is besloten de bussluis in de De Wendelstraat permanent open te stellen maar wel pas nadat de weginrichting daarvoor is aangepast (projectvoorbereiding in 2024).
- ontwerpwerkzaamheden bij projecten die geïnitieerd zijn vanuit andere vakgebieden. Hierbij wordt indien nodig de kans gegrepen om gelijk aanpassingen aan de weginrichting door te voeren zodat deze beter aansluit op de wensen vanuit het GVVP en van bewoners (o.a. verkeersveiligheid, parkeren). Bij de volgende projecten is dit het geval: rioolreconstructie Monnettstraat (uitgevoerd), groot onderhoud Kremerslaan (uitgevoerd), groot onderhoud Rinkenslaan, Isidoruslaan, Barbarastraat (uitgevoerd), groot onderhoud deel Bosheide (uitgevoerd), rioolreconstructie Karel Doormanstraat en Generaal Hodgestraat (uitgevoerd), IBA-project Parkstadroute (deels in uitvoering), waterproject Eikske fase 4 Groenzone (gereed voor uitvoering; in combinatie met Parkstadroute), waterproject Eikske fase 5 Oude mijnbuurt (=herinrichting gedeelte De Koempel; uitgevoerd), rioolreconstructie gedeelte Honigmannstraat (in uitvoering), waterproject Dormig fase 4 Op de Heugden (in uitvoering), rioolreconstructie parallelriool Hereweg (uitgevoerd), herinrichting deel parkeerterrein Strijthagen (in uitvoering), uitbreiding parkeerplaatsen Op de Kamp (uitgevoerd), rioolreconstructie Margrietstraat (besteksvoorbereiding), groot onderhoud Lotersbergweg, Leenstraat en Arthur van Schendelstraat (ontwerpfase), groot onderhoud deel Heerlenseweg (uitgevoerd), asfaltonderhoud deel Hereweg (uitgevoerd).
- verkeerseducatie en gedragsbeïnvloeding: de jaarlijkse activiteiten zijn/worden voortgezet zoals de verkeersexamens zowel schriftelijk als praktijk en rijvaardigheidsritten voor senioren

en scootmobielritten. In het kader van de eind 2020 met de Provincie afgesloten 'Samenwerkingsovereenkomst verkeerseducatie basis- en voortgezet onderwijs 2021 – 2025' kunnen scholen zelf via een digitale omgeving diverse kwalitatieve verkeerseducatieprojecten uitkiezen en laten uitvoeren.

- diverse verkeersbesluiten (ontwerp en/of definitief) zijn genomen of in voorbereiding/procedure. Dit zijn oa: verkeersmaatregelen tbv de Parkstadroute, éénrichtingsverkeer Johan Frisostraat, herinrichting Hoogstraat fase 1, rotonde Reeweg–Vogelzankweg, fietsstroken gedeelte Hereweg, fietspad- en stroken Op de Heugden, parkeerverbod Kremerslaan, stilstaanverbod Aan de Put, middengeleiders Hofstraat, fietspad parkeerterrein Strijthagen, verplaatsen bushaltes Honigmannstraat, parkeerverbod deel Koempel, uitbreiding parkeerschijfzone Bartokring en Bachlaan, verdere doorvoering bromfiets op de rijbaan, tweerichtingenfietspad gedeelte Einsteinstraat en diverse verkeersbesluiten voor gehandicaptenparkeerplaatsen op kenteken en laadpunten voor elektrische voertuigen.
- structurele activiteiten: verkeerskundige advisering voor diverse bouwprojecten, inzet van de Smiley's t.b.v. klachten op het gebied van hoge rijsnelheden en afhandeling meldingen en klachten op gebied van verkeer en vervoer

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.1.1.1 Reconstructie Hoogstraat (N300–Heigank)	50%	75%	90%

De voorbereiding van deze reconstructie is in 2023 afgerond. Daarbij is enige vertraging ontstaan in verband met de in dit kader te verrichten onderzoeken. Een eerdere start was overigens ook niet wenselijk, omdat er dan sprake zou zijn van samenloop met de werkzaamheden aan Op de Heugden. Het percentage dat is gecommuniceerd houdt verband met de voortgang van de voorbereiding, niet met de uitvoering van het project.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.1.1.2 Start uitvoering Reconstructie Hoofdstraat (Einsteinstraat–markt)	30%	50%	90%

Dit project is vertraagd. Dit wordt veroorzaakt door onderzoeken die verband houden met het creëren van infiltratiemogelijkheden in dit gebied. Het bestek is in 2023 nagenoeg afgerond.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.1.1.3 Rotonde Reeweg–Vogelzankweg	50%	75%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.1.1.4 Aanpassen weginrichting op beleid GVVP bij projecten /werkzaamheden	30%	50%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.1.1.5 Treffen van (kleine) infrastructurele verkeersveiligheidsmaatregelen	30%	50%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.1.1.6 Uitvoeren gedragsbeïnvloedende verkeersveiligheidsmaatregelen	30%	50%	100%

2023.2.1.2 Voorbereiden aanleg Randweg Abdissenbosch.

Project stond tot eind 2022 op waakvlamstand in verband met landelijke stikstofproblematiek. Gezien de huidige stikstofregels is de Randweg nog steeds niet uitvoerbaar. Met de Provincie is afgesproken om minimaal één keer per jaar de stikstofberekeningen opnieuw te beoordelen en indien nodig opnieuw uit te voeren teneinde te bepalen of het project stikstof-technisch uitvoerbaar is. Deze berekeningen zijn uitgevoerd en daaruit blijkt nog steeds dat het realiseren van de hele Randweg niet mogelijk is. Over deze berekeningen is een second opinion gevraagd aan bureau Kragten. Over de resultaten vindt nog nader overleg plaats met de Provincie.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.1.2.1 Monitoren ontwikkelingen stikstofproblematiek i.r.t. Planvoorb. real. Randweg Abdissenbosch	30%	50%	100%

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

2.2 Burgers participeren actief in hun woon- en leefomgeving.

In 2023 hebben bewoners en andere betrokkenen binnen onze gemeente opnieuw een actieve rol gespeeld bij het ontwikkelen, realiseren en evalueren van gemeentelijke projecten en beleidsformulering. De variatie in betrokkenheid en de mate ervan verschilt per project of onderwerp. Het doel blijft echter hetzelfde: luisteren naar de behoeften van bewoners, hun perspectieven begrijpen en waar mogelijk hun initiatieven ondersteunen. Dit kan ook leiden tot situaties waarin bewoners zelf actie ondernemen om verbeteringen te realiseren. Burgers en belangenorganisaties worden ook betrokken bij gemeentelijke projecten en beleidsontwikkelingen, waarbij het doel is om hun inzichten te verzamelen en te overwegen. Soms gaat het echter alleen om het informeren van de burger. Daarnaast is de ondersteuning en facilitering van maatschappelijke en burgerinitiatieven voortgezet via de subsidieregeling Burgerinitiatieven. We zijn ook gestart met het actualiseren en verder ontwikkelen van ons beleid op het gebied van burgerparticipatie met het doorlopen van een aantal pilots, zodat er in 2024 een geactualiseerd beleidsplan en werkwijze ter besluitvorming voorgelegd kan worden.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.2.2.1 Betrekken van burgers en belangenorganisaties bij de beleidsvoorbereiding, –realisatie en –evaluatie.

Bewoners en stakeholders binnen onze gemeente zijn bij verschillende onderwerpen en projecten uitgenodigd om een rol te spelen bij het ontwikkelen, realiseren en evalueren van gemeentelijke projecten en beleidsformulering. De wijze waarop dit heeft plaatsgevonden en de mate waarin is onderwerp afhankelijk. Het doel is telkens hetzelfde: wat leeft er onder de bewoners, hoe kijken zij tegen bepaalde zaken/onderwerpen aan, waar ligt de behoefte, wat kan/moet anders c.q. beter? Deze input is meegenomen in de planfase om het beleid of de uitvoering te versterken. Er zijn in 2023 geen

zaken naar voren gekomen waarbij bewoners hebben aangegeven dat ze deze zelf willen gaan uitvoeren (het right to challenge).

In 2023 zijn een aantal projecten succesvol gestart en opgeleverd die samen met de inwoners zijn opgepakt, zoals de speeltuin Laurahöfke in Lauradorp en het buurtpark naast de dr. Calshof. Bij verschillende (beleids)plannen, zoals de Toekomstvisie en de aanpak van duurzaamheid worden inwoners betrokken. Ook heeft het college in 2023 met de actie kom buurten bij het college op de markt, haar oor te luister gelegd. De gemeenteraad is gestart met het initiatief de Rauwelmoer. De werkgroep van de gemeenteraad heeft ook gezamenlijk met de ambtelijke organisatie overlegd over een vervolgaanpak in 2024.

2023.2.2.2 Door middel van frequent overleg burgers mede-verantwoording laten nemen voor het beheer en onderhoud.

Bij de uitvoering van groot onderhoud en bij kapitaalwerken zijn de bewoners van het projectgebied of betrokken bij de voorbereiding of geïnformeerd middels een bewonersbrief.

Ook dit jaar hebben wij weer intensief samengewerkt met stichtingen en verenigingen en we zien een steeds groter aantal inwoners dat zich belangeloos inzet bij onze stichtingen en verenigingen en tijdens vergroeningsdagen, boomfeestdag, landelijke opschoondag, World Clean-up day etc.

2023.2.2.3 Continuering van de ondersteuning/facilitering van maatschappelijke/burger initiatieven.

Via de subsidieregeling Burgerinitiatieven hebben inwoners van Landgraaf een bijdrage ontvangen voor de realisatie van een eigen idee ter bevordering van de leefbaarheid in hun straat, buurt of wijk. Jaarlijks is hiertoe € 50 duizend beschikbaar. In 2023 zijn er 9 initiatieven ingediend, waarvan er 6 zijn goedgekeurd en 3 afgewezen. In totaal is er voor c.a. € 8 duizend aan subsidie verleend. Het gaat bijvoorbeeld om de inventaris voor de bewonersvereniging Lauradorp, verkeersmannetjes voor Wijkcomité de Zon, Villa Mercado en de buurttag met Oekraiëanse vluchtelingen op de Hereweg

Via regelmatige publicaties, gesprekken met burgers, buurtverenigingen of andere gesprekspartners is de mogelijkheid voor subsidie vanuit het burgerinitiatievenfonds gepromoot. Ook via de contacten met buurt- en andere verenigingen is hier aandacht voor gevraagd.

Toch zien we een terugloop in het aantal aanvragen en daarmee de uitputting van de subsidie. Bij de actualisering van het beleid op burgerparticipatie is dit een aandachtspunt dat meegenomen wordt.

2023.2.2.4 Stimuleren van zelforganisatie en initiatieven door bewoners.

In gesprekken met inwoners is door de wijkcoördinatoren en hun partners in de wijk gewezen op de mogelijkheden die inwoners zelf hebben om zaken in hun straat, buurt of wijk te regelen. De ruimte

voor initiatieven vanuit de inwoners is nog eens nader onderstreept door de mogelijkheden via het Burgerinitiatievenfonds (zie. 2.2.3).

Het vinden van bestuursleden en actieve leden was in 2023 en blijft ook in de toekomst een probleem. De geplande netwerkbijeenkomst is uitgesteld tot januari 2024, vanwege een samenloop van een veelvoud van activiteiten voor vrijwilligers in Landgraaf in november–december.

2023.2.2.5 Faciliteren van de buurtorganisaties.

De 15 buurt- en belangenverenigingen in Landgraaf hebben in 2023 een waarderingssubsidie ontvangen. Met deze subsidie hebben zij zelf activiteiten georganiseerd, met name rond de Burendag en de landelijke opschoondag. Vanuit de wijkcoördinatoren is er met regelmaat contact geweest met de buurt- en belangenverenigingen en heeft er overleg plaatsgevonden. In 2023 hebben er 23 reguliere buurtoverleggen plaatsgevonden. Daarnaast hebben er diverse overleggen plaatsgevonden in de verschillende buurten van Landgraaf.

Naast de buurtoverleggen vonden er ook gesprekken plaats met de groepen bewoners of met individuele burgers. We zagen in 2023 een toename in deze gesprekken ten opzichte van de overleggen met buurt- en belangenverenigingen. Dit past ook bij de werkwijze rondom burgerparticipatie die we middels pilots aan het doorontwikkelen zijn in 2023–2024. De wijkcoördinatoren faciliteren op deze wijze tal van projecten van waarin inwoners en gemeente, aangevuld met maatschappelijke partners samenwerken. Voorbeelden hiervan in 2023 waren de speeltuin in Lauradorp, de aanleg van het buurtpark nabij de dr. Calshof, Greunstemit, de ontwikkelingen bij Slot Schaesberg.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

2.3 Behoud en versterking van de leefbaarheid (een schone, hele, veilige, prettige en vitale woon- en leefomgeving) in alle buurten.

Op basis van het nieuwe beleids- en beheerplan OV 2023 is er, samen met Heerlen en Valkenburg aan de Geul, een aanbesteding geweest voor meerjarig vervanging en onderhoud aan de openbare verlichting.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.2.3.1 Onderhouden en beheren van de openbare ruimte.

Er zijn in heel 2023 in totaal 6803 meldingen via Reppido binnengekomen. De laatste jaren blijft het aantal meldingen tamelijk constant. Opvallende zaken zijn dat er geen meldingen zijn binnen gekomen over evenementen en dat er slechts 147 meldingen zijn binnen gekomen over kabels en leidingen terwijl er 160 km aan leidingen is gelegd en er ca. 750 kopgaten zijn gemaakt. Er zijn in 2023 geen excessen geweest m.b.t. noodweer of calamiteiten.

Wegen en trottoirs: 1154

Straatmeubilair: 875

Speelvoorzieningen: 77

Riolering en water: 481

Reiniging en hondenpoep: 1426

Evenementen BOR: 0

Dieren en ongedierte: 267

Begraafplaatsen: 15

Groen: 1961

Facilitair: 53

Kabels en leidingen: 147

Markten en evenementen: 49

Openbare verlichting: 194

WMO: 104

Norm in begroting: < 10%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.3.1.1 Achterstallig onderhoud asfalt	7%	6,3%	6,3%

Norm in begroting: < 10%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.3.1.2 Achterstallig onderhoud overige verharding	7%	7%	7%

2023.2.3.2 Realiseren van reconstructies en groot onderhoud.

Uitvoering is verlopen conform planning. De projecten Op de heugden, rotonde Reeweg, Honigmannstraat, Bartokring en Park Strijthagen zijn uitgevoerd in Q4.

Eerder afgeronde projecten in 2023 zijn: Eikske fase 5, Reconstructie parallelriool Hereweg, Reconstructie Karel Doormanstraat/Generaal Hodgesstraat, Reconstructie Monnetstraat en Markt Schaesberg.

Afgerond groot onderhoud in 2023: Rinkenslaan, Isidorislaan, Barbaralaan, Bosheide, Kremerslaan, Salesianenstraat, Scherpenseeler Veeweg, Heerlenseweg.

2023.2.3.3 Het verder omvormen van het arsenaal aan armaturen naar duurzame energiezuinige LED-verlichting.

Op basis van het nieuwe beleids- en beheerplan OV 2023 is er, samen met Heerlen en Valkenburg aan de Geul, een aanbesteding geweest voor meerjarig vervanging en onderhoud aan de openbare

verlichting. Op 1 januari 2024 start de aannemer met de uitvoering. Op 31 december 2023 was 59% van de verlichtingsarmaturen vervangen voor LED-armaturen en 18% van de armaturen voorzien van retroLED. Hierbij zijn de binnenwerken vervangen door LED.

Norm in begroting: > 50%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2.3.3.1 Omvormen van het areaal armaturen naar duurzame energiezuinige LED-armaturen	70%	77%	77%

2023.2.3.4 Onderhouden van recreatieve en toeristische fietsroutes.

In 2023 is onderhoud gepleegd aan de Padweg en de Scherpenseeler veeweg als toeristische fietsroute. Dit is geheel volgens planning verlopen.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislsten	1.542.114	1.481.659	1.392.717
Overige directe lasten	2.280.572	3.141.652	3.517.141
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	971.718	802.279	758.639
Totaal lasten	4.794.404	5.425.590	5.668.496
Baten	628.725	1.398.725	1.558.453
Saldo van baten en lasten	-4.165.679	-4.026.865	-4.110.043
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-4.165.679	-4.026.865	-4.110.043

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

Geen risico's geraamd noch opgekomen.

2.2.3 Programma ECONOMIE

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

F. Janssen en S. Kropman

Verantwoordelijke afdelingshoofd:

F. Geurts (ROG)

Het programma Economie omvat de volgende taakvelden:

3.10 Economische ontwikkeling

3.20 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

3.30 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingenanalyse

3.40 Economische promotie

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

3.1 Versterking van de lokale en (eu)regionale economie en arbeidsmarkt, met aanhaking bij het onderwijs.

Landgraaf heeft nadrukkelijk gewerkt aan het versterken van de economie en de arbeidsmarkt. Er is een aanvang gemaakt met de upgradering van winkelcentrum Op de Kamp en de nieuwbouw van LIDL. Hiervoor zijn ook infrastructurele voorzieningen getroffen zoals de aanleg van 60 nieuwe parkeerplaatsen nabij het winkelcentrum. Om de verkeersafwikkeling te bevorderen en de verkeersveiligheid te vergroten is er gestart met de aanleg van de rotonde aan de Reeweg-Vogelzankweg. Vanuit de allianties tussen onderwijs en het bedrijfsleven wordt bij studenten aandacht gevraagd voor het werken bij het lokale cq regionale bedrijfsleven door voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren en het creëren van stageplaatsen.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.3.1.1 Het beheren en uitbreiden van het relatienetwerk, o.a. het acquireren en faciliteren van ondernemers, bedrijfsbezoeken, het stimuleren van bedrijvigheid, organisatie Ondernemersdag.

Landgraaf onderhoudt al vele jaren structureel contact met de ondernemers van de winkelcentra en de bedrijfsterreinen door centrummanagement voor de drie winkelkernen en het overleg met de Ondernemers Vereniging Abdissenbosch – Strijthagen. Ook hebben we deelgenomen aan de bijeenkomsten van de Kring Industrie en Dienstverlening Landgraaf. In het najaar heeft bij Winselerhof de Ondernemersdag Heerlen – Landgraaf plaatsgevonden waar naast de informatieverstrekking het netwerken een belangrijke rol vervult. Daarnaast bezoeken we met regelmaat Landgraafse bedrijven om zodoende kennis te nemen van de bedrijfsactiviteiten, maar ook om mogelijke wensen of knelpunten bespreekbaar te maken. Zo is er een rondgang gemaakt in de drie winkelcentra met een bezoek aan een groot aantal winkels waarbij de thema's impact upgradering en leegstand prominente bespreekpunten waren. Ook werd er een bezoek aan twee Landgraafse ondernemers gebracht in

verband met de voorgenomen uitbreiding en toekomstplannen. Economische Zaken is ook een vraagbaak voor het bedrijfsleven en vervult in dit kader een coördinerende rol bij verzoeken van het bedrijfsleven in de organisatie ten aanzien van andere disciplines. Ook treedt Economische Zaken naar buiten om antwoord te kunnen geven op vragen vanuit het bedrijfsleven. Hier wordt o.a. bedoeld op het gesprek met Enexis inzake de congestie van het stroomnet en met Geldmaat inzake de storingen ten aanzien van de geldautomaten. De nieuwbouw van Lidl en de upgradering van het voornoemde winkelcentrum met o.a. de aanleg van 60 extra parkeerplaatsen en de upgradering van het winkelcentrum zijn nagenoeg afgerond.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.1.1 Organiseren Ondernemersdag	33%	66%	100%

De organisatie van de Ondernemersdag Heerlen – Landgraaf heeft op 21 november 2023 plaatsgevonden bij Winselerhof.

Norm in begroting: 20	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.1.2 Aantal bedrijfsbezoeken	7	14	21

Norm in begroting: 2	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.1.3 Bijeenkomsten Economisch Platform	0	1	2

Er hebben in 2023 2 bijeenkomsten van het Economisch Platform plaatsgevonden waarbij met een afvaardiging van alle sectoren de economische dynamiek en de kansen en bedreigingen in Landgraaf zijn besproken.

2023.3.1.2 Behouden en stimuleren van een adequaat en toekomstbestendig niveau van de (winkel)centra en de bedrijfsterreinen door centrummanagement en bedrijventerreinmanagement, door actief met externe partijen trachten invulling te geven aan leegst

Landgraaf kan bogen op een goed vestigingsklimaat. Dit kan worden gesteld omdat het Landgraafse bedrijfsleven zich in de regel tevreden toont, maar vooral omdat in het afgelopen jaar, ondanks wisselende economische omstandigheden, het aantal vestigingen en het aantal bedrijven in Landgraaf is gestegen met 4%; het aantal arbeidsplaatsen is toegenomen met 101. Landgraaf beschikt nog slechts over één uitgeefbare bedrijfskavel hetgeen betekent dat de groei van de werkgelegenheid afhankelijk is van het bestaande bedrijfsleven. Landgraaf probeert dan ook om binnen de kaders van de wet zo creatief en voortvarend mogelijk met wensen van het bedrijfsleven voor uitbreiding om te gaan. Voor wat de versterking van de fysieke infrastructuur betreft is er gestart met de aanleg van de rotonde Reeweg – Vogelzankweg en is de uitbreiding van de terrassen op de Markt in Schaesberg geëffectueerd. De aanleg van de 60 nieuw parkeerplaatsen ten behoeve van de komst van LIDL zijn ook afgerond in 2023.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.2.1 Stratenaanpak pilot Hoogstraat (vanuit uitvoeringsprogramma Retail)	25%	62%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.2.2 Ondersteuning en mede uitvoering geven aan de implementatie toekomstvisie Op de Kamp	33%	55%	100%

2023.3.1.3 Uitvoering geven aan de subsidieregeling ‘Stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen’, door samen met de Stichting Streetwise en andere externe partijen ruimte te bieden aan nieuwe ondernemers en pandeigenaren.

Er zijn dit jaar in totaal 2 stimuleringsubsidies toegekend en 1 transformatiesubsidie.

Er vinden in de tussentijd gesprekken plaats met (nieuwe) ondernemers die mogelijk op (korte) termijn willen gaan ondernemen in Landgraaf. Er worden dus weer nieuwe aanvragen verwacht. Wel merken we dat het voor startende ondernemers lastig is om aan de financiële voorwaarden te voldoen, zoals de huur in winkelcentra en het verkrijgen van financiering bij banken. Streetwise biedt hier ondersteuning in.

Transformatie van panden neemt veel voorbereidingstijd in beslag. Het is vaak een uitdaging bij transformatie naar wonen om te voldoen aan de gestelde eisen voor een nieuwe woning/woningtoevoeging, waarbij het behalen van rendabiliteit van de verbouwing soms lastig is. Via de (sociale) media-kanalen van de gemeente is de subsidieregeling opnieuw onder de aandacht gebracht.

Norm in begroting: 4	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.3.1 Aantal ingevulde leegstaande (retail)panden binnen de gemeente	3	3	4

Norm in begroting: 6	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.3.2 Aantal subsidieaanvragen ‘Stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen’	3	3	3

Het aantal van 6 is niet gerealiseerd. In dit verband is de gemeente afhankelijk van initiatieven vanuit de markt.

Norm in begroting: 3	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.3.3 Aantal ingevulde leegstaande (retail)panden in winkelkernen	5	5	5

In het afgelopen jaar zijn twee leegstaande panden in kernwinkelgebied Waubach opnieuw ingevuld, te weten Die Grenze (vml Aldi-pand) en 2 Wielers Parkstad (uitbreiding in naastgelegen leegstaande pand). In winkelcentrum Op De Kamp is brasserie De Heeren gevestigd op de plek van lunchroom Piccolo en heeft supermarkt Lidl zich gevestigd. Daarnaast is de Aldi in Schaesberg uitgebreid door invulling van naastgelegen ruimte/pand.

Norm in begroting: 3	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.3.4 Aantal getransformeerde (retail)panden buiten de winkelkernen (obv subsidie)	1	1	1

Het aantal van 3 is niet gerealiseerd. In dit verband is de gemeente afhankelijk van initiatieven vanuit de markt. Daarnaast neemt transformatie van panden veel voorbereidingstijd in beslag. Het is vaak een uitdaging bij transformatie naar wonen om te voldoen aan de gestelde eisen voor een nieuwe

woning/woningtoevoeging, waarbij het behalen van rendabiliteit van de verbouwing soms lastig is. Fiscaal gezien is het, zeker voor beleggers, ook een stuk minder interessant geworden, met name voor verhuur.

2023.3.1.4 Stimuleren (eu)regionale samenwerking, op regionaal niveau en grensoverschrijdend met Duitse buurgemeenten, om de 'grens-drempel' te verlagen, partijen nader tot elkaar te brengen en synergievoordelen te benutten.

De kwartiermaker grensoverstijgende samenwerking is sinds september 2023 gestart. De concept-basisstructuur voor structurele grensoverschrijdende samenwerking is in samenwerking met Übach-Palenberg opgesteld. Deze structuur is tweeledig. Ten eerste wordt een vaste overlegstructuur ingevoerd, bestaande uit een ambtelijke en bestuurlijke laag. De ambtelijke laag draagt zorg voor de inhoudelijke ontwikkeling van een werkagenda en de bestuurlijke laag vormt een stuurgroep waarop sturing en besluitvorming plaatsvindt.

Ten tweede worden waar mogelijk interne maatregelen getroffen met als doel de euregionale bewustwording binnen de beide bestuurlijke organisaties te verhogen. Afgelopen jaar is er verder samengewerkt tussen de Zuid-Limburgse gemeenten op basis van 'coalitions of the willing'. Afhankelijk van de ambities van de gemeente en/of de (sub)regio zullen we aansluiten bij initiatieven. Initiatieven waar Landgraaf reeds bij aangesloten is de afgelopen tijd zijn Yuverta (Biodiversiteit en Duurzame Leefomgeving) en Regionaal Voedselsysteem Zuid-Limburg. Onderling houden de gemeentes elkaar op reguliere basis op de hoogte van de meest recente (regionale) ontwikkelingen en indien gewenst wordt er gezamenlijk een project met (boven)regionale impact aangegaan of financieel gesteund.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.4.1 Uitvoering geven aan vernieuwde samenwerking ESZL	25%	50%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.1.4.2 Uitvoering geven aan grensoverschrijdende samenwerking met Duitse buurgemeenten	25%	60%	100%

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

3.2 Versterking van de vrijetijdseconomie en de evenementencyclus.

Landgraaf staat nadrukkelijk op de kaart als het gaat op vrijetijdsbeleving. Om Landgraafse ondernemers nog meer te laten profiteren van de toeristen die Landgraaf bezoeken moet worden ingezet op een complementair aanbod van verblijfsrecreatie in het gebied Gravenrode.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.3.2.1 Het vermarkten en promoten van Landgraaf als aantrekkelijke vestigingsplaats voor het (toeristische) bedrijfsleven.

Landgraaf neemt deel aan Business In Parkstad om het vestigingsklimaat in Landgraaf en Parkstad Limburg te promoten. Daarnaast participeert Landgraaf in regionaal verband in Streetwise, die op hun beurt het Landgraafse winkelbestand onder de aandacht brengen. Ook neemt Landgraaf deel aan Bedrijventerrein Management Parkstad Limburg dat een brugfunctie vervult tussen ondernemers en de overheid en Landgraaf als vestigingsplaats onder de aandacht brengt. Tijdens de jaarlijkse Ondernemersdag Heerlen – Landgraaf wordt ondernemers een podium geboden om te netwerken. Door middel van de bedrijfsbezoeken, door aandacht te besteden aan ondernemers middels social media en door redactionele artikelen in Gemeindezake te plaatsen wordt aandacht gevraagd voor bedrijven in Landgraaf. Ook promoot Landgraaf de Parkstad Limburg Economy Award waarvoor ook Landgraafse bedrijven genomineerd kunnen worden en neemt Landgraaf samen met de Stadsregio deel aan de Provada.

Voor het gebied Rouenhof is een tender uitgeschreven waarmee we hopen om een kwalitatieve en complementaire aanvulling te kunnen creëren op het huidige toeristisch-recreatieve aanbod.

2023.3.2.2 Uitvoering geven aan de nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021–2030 door de versterking en uitbreiding van de vrijetijdseconomie, het beleefbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed, stadspromotie, het betrekken van toeristische ondernemers

De tenderprocedure voor een leisure ontwikkeling op het gebied Rouenhof is voorbereid voor publicatie begin 2024, er zijn evenementen gefaciliteerd en georganiseerd waaronder een winterevenement voor onze inwoners in de vorm van een openluchtbioscoop bij het Raadhuis, er zijn uiteenlopende inspanningen verricht om project Kasteel Schaesberg een zachte landing te geven en ideeën op te halen voor de toekomst, er is een thema-avond georganiseerd ter promotie van de Wilhelminaberg en Ontdek Landgraaf is maandelijks uitgebreid met nieuwe locaties.

Norm in begroting: 5	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.2.1 Aantal bedrijfsbezoeken aan toeristische ondernemers en organisaties	0	3	5

Norm in begroting: 4	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.2.2 Het faciliteren van bovenregionale evenementen	0	12	17

2023 was wederom een succes v.w.b. bovenregionale evenementen. De marathon Via Belgica, Pinkpop, Mega concert van Bruce Springsteen, 90's for ever, de Landgraafse tentfeesten, de trappenmarathon etc. zetten Landgraaf nadrukkelijk op de kaart. Het faciliteren in het beschikbaar stellen van materieel is slechts een onderdeel, het mee organiseren en het toewerken naar een vergunning is hierin essentieel.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.2.3 Uitvoeren nota Vrije tijdseconomie Landgraaf 2021–2030	33%	66%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.2.4 Uitbreiden en beheren van het digitaal platform om cultuurhistorisch erfgoed	33%	66%	100%

Norm in begroting: 2	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.2.5 Het realiseren van cultuurhistorische landmarks	0	0	0

Er zijn in 2023 geen cultuurhistorische landmarks gerealiseerd. Dat was ook niet de ambitie voor 2023. Deze norm is door een omissie in de begroting opgenomen. In de huidige begroting ontbreekt deze norm dan ook.

Norm in begroting: gereed in 2023	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.2.6 Verbeteren fiets-, wandelroutes, uitrol Knopenlopen	33%	66%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.2.7 Uitwerking Visie Vrijtijdseconomie Zuid-Limburg	33%	66%	100%

2023.3.2.3 Organiseren en faciliteren van de kermissen in Schaesberg, Waubach en Nieuwenhagen Faciliteren van kleinschalige evenementen op wijkniveau.

De kermissen in de dorpskernen werden in 2023 wederom goed bezocht en zijn als het ware niet meer weg te denken. Ondernemers haken aan en dat is wat feitelijk ook de bedoeling was. Samen de schouders eronder zetten. Dat maakt de kermissen succesvol. De komende jaren staan de kermissen in de kernen wederom op de agenda.

Norm in begroting: > 25	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
3.2.3.2 Aantal gefaciliteerde kleinschalige evenementen	6	14	35

Het aantal kleinschalige evenementen blijft stabiel. Buurtfeesten, markten, de intocht van Sinterklaas zijn slechts enkele voorbeelden waarbij de gemeente een faciliterende rol in neemt.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislasten	391.766	385.841	327.515
Overige directe lasten	386.146	1.063.935	362.997
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	29.076	26.922	27.828
Totaal lasten	806.988	1.476.698	718.340
Baten	132.326	794.378	180.652
Saldo van baten en lasten	-674.662	-682.320	-537.688
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-674.662	-682.320	-537.688

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

Geen risico's geraamd noch opgekomen.

2.2.4 Programma ONDERWIJS

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

F. Janssen en A. Schiffelers

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

J. Drummen (KCC) en E. Herinx (MO)

Het programma Onderwijs omvat de volgende taakvelden:

4.10 Openbaar basisonderwijs

4.20 Onderwijshuisvesting

4.30 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

4.1 Op de behoefte afgestemd toekomstbestendig accommodatie aanbod.

In 2023 heeft het accommodatie-aanbod tijdens de bestuurlijke overleggen met onderwijsstichting Movare en SVOPL structureel op de agenda gestaan. Daarnaast volgen we het reeds vastgesteld IHP (Integraal Huisvestingsplan). Er is tevens gestart met de voorbereiding op het projectplan Basisschool de Schatgraver, de start van de realisatie van college Eijckhagen heeft ook in 2023 plaatsgevonden en wordt eind 2024 opgeleverd.

Wat hebben wij ervoor gedaan? Activiteiten in 2023

2023.4.1.1 Implementatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).

De aanbesteding van een externe projectleider voor de uitbreidingsplannen en tijdelijke huisvesting van basisschool de Schatgraver in oktober afgerond. Er is een overeenkomst getekend met de RO groep Zuid uit Maastricht.. Medio november is een projectgroep gestart waarin naast de RO groep Zuid en de gemeente ook de onderwijsstichting Movare deelneemt.

2023.4.1.2 Uitvoering geven aan de nieuwbouw Eijckhagencollege, 1e kwartaal 2023 start bouwwerkzaamheden.

De bouw van de school vordert gestaag. De oplevering is voorzien voor eind 2024.

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

4.2 Met het oog op het verkleinen van een mogelijk risico op een ontwikkelingsachterstand, een goede toeleiding van kinderen met een VVE- indicatie naar de VVE- gespecialiseerde peuteropvang.

In 2023 heeft de toeleiding van peuters naar de VVE peuteropvang plaatsgevonden volgens het proces dat we daarvoor hebben ingericht op basis van het vastgestelde peuterstelsel. Op alle voor- en vroegscholen wordt VVE aangeboden. Het bereik is met 93 % hoog.

2023.4.2.1 Terugdringen voortijdig schoolverlaten o.a. middels sturing en monitoring van Bureau VSV.

Maandelijks stemt Bureau Vroegtijdig Schoolverlaters (VSV) de cijfers inzake de thuiszitters met de gemeente Landgraaf af. Daarnaast vindt ook bestuurlijke afstemming plaats in Parkstadverband binnen de stuurgroep Onderwijs/VSV. In 2023 zagen we een toename van het aantal ziekmeldingen. Daarnaast is ook het aantal thuiszitters hoger dan we wensen. Dit speelt vooral bij leerlingen binnen het Voortgezet Onderwijs. Bureau VSV zoekt met de samenwerkende organisaties naar maatwerkoplossingen en komt in 2024 met een voorstel om de problematiek (die overigens ook in andere gemeenten speelt) breed aan te pakken.

Norm in begroting: > 50%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
4.2.1.1 % terug- of doorgeleide VSV-ers versus totaal aantal VSV-ers (bron: VSV)	84,66%	84,66%	84,66%

In 2023 zijn er 376 trajecten opgestart voor VSV-ers. Daarvan is 84,6% succesvol doorgeleid terug naar het onderwijs, betaald werk, hulpverlening, etc.

2023.4.2.2 Implementatie van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).

De huidige Lokaal Educatieve Agenda loopt in het schooljaar 2023–2024 af. De activiteiten zijn volgend planning uitgevoerd. Dat betekent niet dat alle activiteiten ook daadwerkelijk afgerond zijn, omdat het vaak doorlopende activiteiten betreft waar geen einddatum aan verbonden is.

2023.4.2.3 Stimuleren deelname VVE voor kinderen met een VVE-indicatie.

Het bereik van ons peuterstelsel is stabiel. Op dit moment loopt er een evaluatie van het peuterstelsel. Uit deze evaluatie zullen aanbevelingen komen voor het verder verbeteren en versterken van de aanpak van VVE. Met als doel dat de jonge kinderen in Landgraaf (en zeker diegene met een specifieke/extra ondersteuningsbehoefte) nog beter kunnen profiteren van het aanbod.

Afronding van de evaluatie is voorzien in april 2024. Acties zullen daaropvolgend opgepakt worden in samenwerking met de partners.

Norm in begroting: > 85%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
4.2.3.1 % vd kinderen met VVE-indicatie, neemt deel aan VVE-programma	93%	93%	93%

2023.4.2.4 Aanpassing verordening leerlingenvervoer.

Verordening is aangepast, door de gemeenteraad vastgesteld en geldend vanaf 27 april 2023.

2023.4.2.5 Het organiseren van een aanbod brede talentontwikkeling tijdens, tussen (overblijven) en buiten schooltijd met behulp van programma's zoals de Gelijke Kansen Alliantie en het Voorloperstraject Rijke Schooldag.

Het aanbod brede talentontwikkeling is op het merendeel van de basisscholen in Landgraaf opgestart. Daarbij is gebruik gemaakt van diverse regelingen en voorzieningen, zoals het Voorloperstraject Rijke Schooldag (dit heet nu School & Omgeving) en de Gelijke Kansen alliantie. De opstart van het naschools activiteitenaanbod is doorgeschoven naar 2024.

Norm in begroting: 3	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
4.2.5.1 Aantal scholen met een verrijkt aanbod brede talentontwikkeling	2	3	8

Dit is mede mogelijk gemaakt door inzet van het NPO-budget.

2023.4.2.6 Voortzetten en uitbreiden van het programma De Gezonde Basisschool van de Toekomst op Landgraafse scholen.

In 2023 is er een vierde GBT-school in Landgraaf gestart.

Norm in begroting: 4	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
4.2.6.1 Aantal Gezonde Basisscholen van de Toekomst	4	4	4

2023.4.2.7 Implementatie Perspectiefplan Covid-19.

Het Perspectiefplan Covid-19 is vorig jaar afgerond. Er heeft een beknopte evaluatie van de uitvoering plaatsgevonden. Op basis van einde Covid is besloten dat het restant geld niet meer nodig was en dit is teruggestort in de algemene reserve.

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

4.3 Vergroten van de geletterdheid van onze inwoners.

In 2023 heeft het accent onder andere gelegen op het verbinden van partijen betrokken bij de aanpak laaggeletterdheid door het Plan van Aanpak te vertalen naar concrete activiteiten zoals de pilot bij BOR.

In 2023 heeft het accent onder andere gelegen op het verbinden van partijen betrokken bij de aanpak laaggeletterdheid door het Plan van Aanpak te vertalen naar concrete activiteiten zoals de pilot bij BOR.

Wat hebben wij ervoor gedaan? Activiteiten in 2023

2023.4.3.1 Uitvoering plan van aanpak laaggeletterdheid.

Het accent binnen het plan van aanpak ligt op vindplaatsgericht werken. Op dit moment wordt binnen de afdeling BOR concreet gewerkt naar een meer taalvriendelijke aanpak. Een belangrijk doel is signaleren en de laaggeletterde doorgeleiden naar passend aanbod.

Het plan van aanpak verloopt conform de gemaakte afspraken.

Norm in begroting: 10%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
4.3.1.1 % extra bereikte laaggeletterden (NT1) ten opzichte van het voorgaande jaar	100%	100%	100%

Laaggeletterde NT1ers zijn zeer moeilijk te bereiken. Schaamte speelt een zeer grote rol. In 2022 hadden we geen NT1ers in ons taalcafé. Begin 2023 zijn 2 mensen gestart. Vandaar een toename van 100%. Die mensen zijn inmiddels ook weer gestopt. 1 persoon is overigens met groot succes gestopt. Hij is door de taallessen op het werk hogerop gekomen en geeft inmiddels les bij de klik + tik cursussen van de bibliotheek.

Norm in begroting: betreft 0-meting in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
4.3.1.2 Aantal medewerkers per jaar die cursus schrijven op B1-niveau hebben gevolgd	8	8	30

In het begin van het jaar hebben de opfriscursussen plaatsgevonden. En aan het einde van het jaar zijn de cursussen georganiseerd voor alle nieuwe medewerkers. Hier hebben circa 30 mensen aan deelgenomen.

2023.4.3.2 Uitvoering Nationaal Programma Onderwijs.

Zowel de scholen als de gemeente hebben in 2023 budget gekregen voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Samen met de scholen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs hebben we gekeken naar welke interventies er binnen de pijlers van het NPO passen bij de behoeften van de scholen en hun leerlingen om de onderwijsachterstanden, veroorzaakt door Covid-19, in te lopen. De scholen hebben hiervoor een eigen plan opgesteld. De activiteiten zijn volgens planning uitgevoerd.

Norm in begroting: 4	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
4.3.2.1 Aantal presentaties die gegeven worden ikv herkennen en doorverwijzen laaggeletterden	0	3	4

In 2023 is een presentatie gegeven aan medewerkers van de gemeente. De presentatie was zeer succesvol en heeft geleid tot een gesprek met de afdeling BOR waaruit het programma werknemersvaardigheden is ontstaan.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislasten	204.723	220.758	241.323
Overige directe lasten	2.372.130	3.950.295	3.535.719
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	904.875	1.577.369	1.577.370
Totaal lasten	3.481.728	5.748.422	5.354.411
Baten	475.735	2.936.528	2.501.706
Saldo van baten en lasten	-3.005.993	-2.811.894	-2.852.705
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-3.005.993	-2.811.894	-2.852.705

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

x € 1000

Risico Nr	Omschrijving Majeur Risico	Primitief Risico bedrag 2023	Opgekomen Risico bedrag 2023	Opgekomen Risico bedrag 2023	Opgekomen Risico bedrag 0	Toelichting
		Begroting Primitief	Σ t/m 1e Bestuurs rapportage	Σ t/m 2e Bestuurs rapportage	Σ Jaar Verslag	
R18	Verdergaande rentestijging projectfinanciering School Eijckhagen	0	0	0	0	zie toelichting
Totaal		0	0	0	0	

Risico's: stand van zaken – toelichting

Toelichting	Risico	R18
In primitieve B2023 was dekking rente al structureel verhoogd. Eerste jaar van stijging geraamde rente niet eerder dan in 2026. Noemenswaardig is dat vanwege de stijgende rentes in 2024 vroegtijdig een grote lening is afgesloten tegen een hogere rente dan waarin initieel meerjarig geraamd was. De gevolgen van deze noodzakelijke vervroegde aantrekking van de geldlening is inmiddels ook al verwerkt in de nieuwe meerjarige begroting 2024. Voor 2023 heeft het aantrekken van deze vervroegde geldlening geen effect. Voor de nieuwbouw van de school Eijckhagen is een projectfinanciering voor 50 jaar tegen een rentepercentage van 3,05 afgesloten. Aangezien de afschrijvingstermijn van de school eveneens 50 jaar is, lopen wij geen risico op rentestijging bij herfinanciering. Het risico kan derhalve vervallen.		

2.2.5 Programma SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

F. Janssen, A. Schiffelers, B. Smeets , S. Kropman en R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

F. Geurts (ROG), E. Herinx (MO) en S. Weckseler (BOR)

Het programma Sport, Cultuur en Recreatie omvat de volgende taakvelden:

5.10 Sportbeleid en activering

5.20 Sportaccommodaties

5.30 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

5.40 Musea

5.50 Cultureel erfgoed

5.60 Media

5.70 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

5.1 Toename van sport en beweegdeelname door onze inwoners ter bevordering van de gezondheid.

Er is uitvoering gegeven aan het uitvoeringsprogramma van TMF (The Move Factory) waarbij onder andere is ingezet op het stimuleren van jonge kinderen en schoolgaande jeugd om deel te nemen aan de beschikbare activiteiten en er is aandacht geweest voor de juiste faciliteiten om dit mogelijk te maken. Ook is er ingezet op het aanbieden en ondersteunen van activiteiten voor uiteenlopende doelgroepen en van jong tot oud zoals onder andere de revitalisatie van de speelvoorziening Lauradorp.

Wat hebben wij ervoor gedaan? Activiteiten in 2023

2023.5.1.1 Uitvoering beleidskader Sport en Bewegen en lokale sportakkoord.

De uitvoering van het beleidskader sport en bewegen is conform het uitvoeringsprogramma van The Move Factory (TMF) op schema. Het sportakkoord wordt geactualiseerd met medewerking van de lokale sportaanbieders (verenigingen en stichtingen) en TMF. De missie is om een inclusieve en vitale gemeenschap te creëren door middel van sport en bewegen.

2023.5.1.2 Uitvoering geven aan een toekomstbestendig accommodatiebeleid.

Conform het vastgestelde accommodatiebeleid wordt uitvoering gegeven aan het clusteren van taken en activiteiten op de zogeheten A-accommodaties en daarnaast wordt ingezet op multifunctioneel gebruik van de accommodaties.

2023.5.1.3 Ondersteunen van initiatieven (passend binnen het gemeentelijk beleid) uit het verenigingsleven.

Er heeft met diverse verenigingen een overleg plaatsgevonden inzake allerhande activiteiten. De voorbereidingen en uitvoeringen van carnavalsactiviteiten, koningsdag, 4-mei herdenkingen zijn gerealiseerd en waar nodig ondersteund.

2023.5.1.4 Continueren brede regeling combinatiefuncties voor sport en cultuur.

De regeling is ook in 2023 conform kader uitgevoerd. Vanuit de mogelijkheden die de brede SPUK – GALA regeling biedt, zijn de werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen die werkzaam zijn bij TMF, SMK en de Vrije Akademie Parkstad in 2023 zelfs uitgebreid.

2023.5.1.5 Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplannen uitvoeren.

Conform het duurzaam meerjaren onderhoudsplan (DMOP) wordt hier uitvoering aan gegeven. Actualisering van de DMOP (o.a. door nieuwe regelgeving) heeft in 2023 gedeeltelijk plaatsgevonden en zal in 2024 verder worden afgerond.

Norm in begroting: 100%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
5.1.5.1 Uitvoeren jaarplan onderhoud accommodaties	50%	75%	100%

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

5.2 Toename van deelname aan het educatieve en culturele aanbod door onze inwoners ter bevordering van de participatie in de maatschappij.

In 2023 hebben diverse activiteiten op het gebied van cultuureducatie etc plaatsgevonden en zijn vooraf gepubliceerd op de website van Landgraaf Verbindt. Vanuit Landgraaf Verbindt is gewerkt aan het vergroten van de bereikbaarheid van diverse doelgroepen zodat dit aanbod onder de aandacht komt. Daarnaast hebben onze diverse partners zoals de Vazom, SMK etc. het doel om meer mensen te betrekken bij ons cultureel en educatief aanbod binnen de gemeente en de regio.

Wat hebben wij ervoor gedaan? Activiteiten in 2023

2023.5.2.1 Faciliteren en stimuleren van initiatieven die bijdragen aan versterking van de pluriformiteit van het culturele aanbod.

De Cultuurprijs en 3 stimuleringsprijzen Cultuur zijn in 2023 uitgereikt. Er is een glaskunstwerk van Bert Frijns aangekocht. Ook is er een nieuw kunstwerk op de rotonde in Leenhof (Heerlenseweg/Melchersstraat) geplaatst. Er zijn weer een aantal tentoonstellingen in het Burgerhoes gerealiseerd.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

5.3 Het behouden en beleefbaar maken van het cultuurhistorische erfgoed.

We zijn er goed in geslaagd om erfgoed te transformeren waardoor dit voor Landgraaf behouden blijft. Daarnaast gebruiken we digitale techniek om ook dat erfgoed beleefbaar te maken dat de tand des tijds niet heeft doorstaan.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.5.3.1 Uitvoering geven aan de erfgoednota.

Er is voorlichting en advies verstrekt aan eigenaren en planontwikkelaars met betrekking tot monumenten en archeologie.

2023.5.3.2 Integreren cultuurhistorie in ruimtelijk beleid en plannen.

In het kader van de voorbereiding van de Omgevingswet wordt gewerkt aan de digitale Erfgoedkaart Limburg. Waar wij kansen zien besteden wij bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen aandacht aan het integreren van erfgoed en archeologie. In de brief die eind 2023 is verzonden naar aanleiding van de motie Historiserend transformeren hebben wij uitgebreid verslag gedaan wat wij in dit kader doen en gaan doen.

2023.5.3.3 Het faciliteren van de Open Monumentendag.

Samen met de Heemkundevereniging is de Monumentendag voorbereid.

2023.5.3.4 Onderhoud veldkapellen en wegkruisen.

Het onderhoud is gereed.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

5.4 Het behouden en versterken van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving op het gebied van groen, beeldende kunst en speelgelegenheden.

De bestuursopdracht groen en reiniging is in 2023 afgerond waarmee de onderhoudskwaliteit in de openbare ruimte is geborgd. Naast de reguliere omvorming van plantsoenen is bij alle civiele projecten de aanleg van de groenvoorzieningen uitgevoerd.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.5.4.1 Uitvoering geven aan onderhoud groen en inrichtingselementen in de openbare ruimte.

Het onderhoud van de groenvoorzieningen is volgens planning uitgevoerd met de extra middelen die door de Raad beschikbaar zijn gesteld. In Q2 is een Europese aanbesteding gehouden waarbij een groenaannemer gecontracteerd is voor de ondersteuning bij het regulier groenonderhoud. Hiermee hebben we het capaciteitsverlies door de uitstroom van wsw-medewerkers voor 2023 opgevangen in de drukke periode in het groeiseizoen. We hebben de bestuursopdracht groen en reiniging afgerond waarmee zowel de onderhoudskwaliteit in de openbare ruimte alsmede de uitstroom van wsw-medewerkers vanaf 2024 zijn geborgd.

In Q3 zijn de voorbereidingen gedaan voor de volgende snoeironde van de laan- en straatbomen. In Q4 is onze aannemer gestart met het regulier onderhoud van de bomen in het deelgebied midden. Deze werkzaamheden worden in Q1 2024 afgerond. Tijdens deze snoeironde worden geconstateerde gebreken uit de boomveiligheidscontrole (BVC) verholpen conform de geadviseerde maatregelen uit de BVC.

Naast de reguliere omvorming van plantsoenen is bij alle civiele projecten de aanleg van de groenvoorzieningen uitgevoerd door de eigen dienst.

Regulier onderhoud in de bossen is uitgevoerd door stichting bosbeheer Landgraaf (SBL). Samen met SBL, in overleg met de provincie is het bosonderhoud voor 2024 voorbereid.

2023.5.4.2 Omvormen en renoveren van groenvoorzieningen.

De omvormingen van de plantsoenen in 2023 zijn conform planning uitgevoerd. Deze plantsoenen zijn in het digitaal beheersysteem gemuteerd. Voor 2024 is een overzicht opgesteld van de plantsoenen die in 2024 in aanmerking komen voor omvorming.

Norm in begroting: 100%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
5.4.2.1 Onderhoud bossen conform onderzoeksrapport	100%	100%	100%

2023.5.4.3 Door middel van frequent overleg burgers medeverantwoording laten nemen voor beheer en onderhoud van groen en inrichtingselementen in de openbare ruimte.

Inwoners van Landgraaf worden op verschillende manieren betrokken bij het beheer en onderhoud van groen en inrichtingselementen in de openbare ruimte. Zo werken we met de landelijke actie supporter van schoon voor het opruimen van zwerfafval en verstrekken we hiervoor materialen aan inwoners. Daarnaast nemen we deel aan de jaarlijkse World Cleanup Day.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislasten	595.742	627.791	562.275
Overige directe lasten	5.552.487	7.437.239	6.659.544
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	1.030.999	971.032	954.941
Totaal lasten	7.179.228	9.036.062	8.176.759
Baten	364.191	806.626	702.510
Saldo van baten en lasten	-6.815.037	-8.229.436	-7.474.249
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-6.815.037	-8.229.436	-7.474.249

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

Risico Nummer	Omschrijving Majeur Risico	Primitief Risico bedrag 2023 Begroting Primitief	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 1e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 2e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 0 Σ Jaar Verslag	Toelichting
Toegevoegd	Slot Schaesberg, lening u/g (toegevoegd risico)	nvt	0	1.550	1.550	Zie toelichting
Totaal		0	0	1.550	1.550	

Risico's: stand van zaken – toelichting

Toelichting	Risico	Toegevoegd
Zoals in het raadsvoorstel omtrent het scenario liquideren van de Stichting Landgroed Slot Schaesberg is toegelicht, vallen de eigendommen terug naar de gemeente. De kapitaallasten die verband houden met de activa die we verkrijgen alsmede de beheerskosten (onderhoud, nutsvoorzieningen, verzekeringen e.d.) komen voor rekening van gemeente. De volledige afwaardering van de lening is ten laste van de algemene reserve gebracht.		

2.2.6 Programma SOCIAAL DOMEIN

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

A. Schiffelers en C. Wilbach

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

J. Drummen (KCC), E. Herinx (MO)

Het programma Sociaal domein omvat de volgende taakvelden:

- 6.10 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.20 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (tot 2023 was de benaming Wijkteams)
- 6.30 Inkomensregelingen
- 6.40 WSW en beschut werk (tot 2023 was de benaming Begeleide participatie)
- 6.50 Arbeidsparticipatie
- 6.60 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in vier nieuwe taakvelden)
 - 6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)
 - 6.71b Begeleiding (WMO)
 - 6.71c Dagbesteding (WMO)
 - 6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in tien nieuwe taakvelden)
 - 6.72a Jeugdhulp begeleiding
 - 6.72b Jeugdhulp behandeling
 - 6.72c Jeugdhulp dagbesteding
 - 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig
- 6.73a Pleegzorg
- 6.73b Gezinsgericht
- 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig
- 6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
- 6.74b Jeugdhulp/crisis/LTA/GGZ-verblijf
- 6.74c Gesloten plaatsing
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden)
 - 6.81a Beschermd wonen
 - 6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18- (vervallen vanaf 1-1-2023 en opgedeeld in twee nieuwe taakvelden)
 - 6.82a Jeugdbescherming
 - 6.82b Jeugdreclassering

Nadere toelichting over de wijzingen treft u aan in bijlage 2: Lasten en baten per taakveld, bij het onderwerp: Toelichting wijzigingen taakvelden per 1-1-2023.

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

6.1 Zoveel mogelijk inwoners laten deelnemen aan het maatschappelijk verkeer.

Met de activiteiten die we in 2023 hebben uitgevoerd zetten we zoveel mogelijk in op preventie en het daarmee makkelijker maken voor inwoners om deel te nemen aan het maatschappelijke verkeer.

Wat hebben wij ervoor gedaan? Activiteiten in 2023

2023.6.1.1 Implementatie nieuwe Wet inburgering.

De nieuwe wet Inburgering is geïmplementeerd.

2023.6.1.2 Uitvoeren aanpak Kinderopvang Toeslagenaffaire (KOTA).

De Hersteloperatie Toeslagen betreft een proces dat een aantal jaren geleden is opgestart en naar verwachting nog de nodige jaren voortgezet zal worden. Als gemeente voeren wij de vanuit het Rijk aan ons opgedragen taken uit.

2023.6.1.3 Onderzoeken hoe de Voorzieningenwijzer gericht mensen uit de doelgroep kan ondersteunen.

Het plan om de afnames van de voorzieningenwijzer te vergroten is gemaakt. ISD BOL zit sinds kort structureel in de bibliotheek en mag ook aansluiten bij Welsun. Dit is nu nog niet terug te zien in het aantal afnames. De verwachting is dat dit wel zal groeien.

Inmiddels is de voorzieningenwijzer als monitor opgenomen in de stukken van ISD BOL.

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

6.2 Het stimuleren van zelfredzaamheid met als doel dat inwoners mee kunnen blijven doen in de samenleving en regie blijven houden over hun eigen leven.

In al onze activiteiten met betrekking op Jeugd en WMO zetten we in op zelfredzaamheid, autonomie en zelfregie van de inwoner.

Wat hebben wij ervoor gedaan? Activiteiten in 2023

2023.6.2.1 Uitvoering geven aan het preventieplan jeugd, waaronder implementatie van schoolmaatschappelijk werk en vergroten van het naschools activiteitenaanbod voor jongeren in de wijk.

Net zoals in voorgaande jaren is Jens betrokken bij het uitvoeren bij het preventieplan jeugd.

2023.6.2.2 Het stimuleren van samenwerking tussen (burger)initiatieven, verenigingen en organisaties via Landgraaf Verbindt.

Er krijgen steeds meer samenwerkingen vorm onder de koepel van Landgraaf Verbindt. Dit jaar zijn nieuw de activiteiten vanuit School en Omgeving (Rijke Schooldag), welke ook plaatsvinden onder de naam van Landgraaf Verbindt. Verder heeft Landgraaf Verbindt ondersteuning geboden bij de ontwikkeling van de nieuwe speel- en ontmoetingsplek 't Laurahofke, welke samen met inwoners is opgezet. Ook zullen zij ondersteunen bij de realisatie van een nog te realiseren skatepark. Verder is er in de samenwerking een trappenloop bij Snowworld georganiseerd en hebben de samenwerkende partners een laagdrempelig kledinginlooppunt bij JENS op de planning staan.

Er hebben in 2023 3 netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden. Opvallend is dat samenwerking tussen professionele organisaties steeds meer vorm krijgt. Op informeel niveau, tussen verenigingen, wordt geconstateerd dat de noodzaak tot meer samenwerking niet hoog genoeg wordt ervaren om constructief samen te werken.

In de samenwerking wordt gemerkt dat uitvoerende organisaties en verenigingen ook te maken hebben met arbeidsmarktkrapte waardoor zij niet meer genoeg personeel vinden om aan te sluiten bij netwerkbijeenkomsten en samenwerkingsinitiatieven. Naar de toekomst toe is het van belang te blijven monitoren welk effect de arbeidsmarktkrapte heeft op samenwerking in het maatschappelijke middenveld.

2023.6.2.3 Het stimuleren van zelfredzaamheid en zorgen voor elkaar door bewustwording, communicatie en laagdrempelige ondersteuning.

In het kader van laagdrempelige ondersteuning is de pilot burgerinlooppunt gestart. Deze pilot is in het leven geroepen n.a.v. een aanbeveling van het project transformatie Wmo. Burgers kunnen op een laagdrempelige manier terecht bij de gemeente om een gesprek aan te gaan en/of een vraag te stellen/ een signaal af te geven.

In het keukentafelgesprek wordt daarnaast nog steeds zoveel mogelijk ingezet op het bevorderen van zelfredzaamheid, met positieve gezondheid als uitgangspunt. Het sociale netwerk van mensen wordt in kaart gebracht en er wordt gekeken of een voorliggende voorziening of ondersteuning van het informele netwerk mogelijk is.

2023.6.2.4 Het continueren van de aanpak Landgraaf één tegen eenzaamheid.

Welsun fungeert als meldpunt voor eenzaamheid en organiseert activiteiten om eenzaamheid tegen te gaan en om het thema onder de aandacht te brengen. Daarnaast werken we op het gebied van eenzaamheid samen met de Zuid-Limburgse gemeenten in de daarvoor opgerichte coalitie 'Samen tegen Eenzaamheid'. Vanuit de GALA-middelen kon vanaf 2023 een impuls worden gegeven aan de bestrijding van eenzaamheid. Hiervoor wordt een plan van aanpak opgesteld. Dit plan van aanpak wordt gestoeld op 3 sporen en zal in Q2 2024 gereed zijn,

2023.6.2.5 Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers in het uitvoeren van hun taken binnen het brede sociale domein.

Even als voorgaande jaren worden de mantelzorgers en vrijwilligers via het steunpunt mantelzorg/ ruggesteun en via het mantelzorgcompliment ondersteund.

2023.6.2.6 Opstellen van een lokale inclusie agenda en het stimuleren en ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan een inclusieve samenleving.

Eind 2023 is het plan van aanpak om te komen tot een lokale inclusie agenda vastgesteld.

2023.6.2.7 Continueren van het Koplopertraject om de bekendheid, gebruik en samenwerking van cliëntondersteuning te bevorderen.

De klankbordgroepen zijn in 2023 gecontinueerd. Themabijeenkomsten voor de clientondersteuners zijn gecontinueerd. Welsun is nu formeel de toegang voor clientondersteuning en er is veel aandacht besteed communicatie. Omdat het project na het jaar 2023 formeel wordt afgesloten zijn er samen met Welsun al voorbereidingen getroffen om te borgen dat dit thema blijvend onder de aandacht blijft.

2023.6.2.8 Opstellen van een integrale wonen- zorg en welzijnsvisie met bijbehorend uitvoeringsprogramma.

Voor het opstellen van de Landgraafse woonzorgvisie hebben we eind 2022 een extern bureau ingehuurd. Onder leiding van dit bureau is er in de afgelopen maanden breed draagvlak (gemeente, woningcorporaties en zorg en welzijnsorganisaties) gecreëerd om gezamenlijk de woonzorgopgave op te pakken. Om tot daadwerkelijke uitvoering over te kunnen gaan is echter nog een nadere concretiseringsslag nodig. Daartoe heeft in september een tweede dialoogsessie plaatsgevonden.

Het opstellen van de woonzorgvisie heeft vertraging opgelopen, omdat het noodzakelijk bleek om nog extra verdieping aan te brengen in de visie en het draagvlak. Daarnaast is besloten om gezien de gelijkheid in uitdagingen, betrokken partners en visie om hierin samen met gemeente Kerkrade op te gaan trekken. Daartoe hebben er extra dialoogsessies plaatsgevonden. De opbrengsten zullen opgewerkt worden tot een woonzorg-visie met bijbehorende uitvoeringsagenda die in de tweede helft van 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd zal worden.

In Parkstad verband wordt daarnaast, onder leiding van de gemeente Heerlen, gewerkt aan een regionale toekomstvisie Wonen en Zorg. We zullen er zorg voor dragen dat de regionale visie complementair is aan onze lokale visie en deze versterkt.

2023.6.2.9 Gevolgen Covid-19, inflatie en stijging energieprijzen volgen en zo nodig met passende maatregelen komen.

M.b.t. de Covid-19 crisis is er destijds een perspectiefplan opgesteld met allerlei maatregelen. Deze hebben tijdens de crisis hun functie gehad. Inmiddels ligt deze crisis ver achter ons. Daarom heeft het college in oktober 2023 besloten om de restant middelen van het Perspectiefplan Covid-19 af te ramen en terug te storten in de algemene reserve.

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

6.3 Het faciliteren van een netwerk van laagdrempelige ondersteuningsvoorzieningen tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Door meer laagdrempelige vormen van voorliggende voorzieningen in de buurt te organiseren voorkomen we dat mensen eerder gebruik moeten maken van zwaardere vormen van hulpverlening, We hebben onder andere ingezet op het versterken en de zichtbaarheid van het voorliggend veld door de samenwerking tussen bijvoorbeeld MEL en Welsun te verstevigen.

Wat hebben wij ervoor gedaan ? Activiteiten in 2023

2023.6.3.1 Stimuleren en ondersteunen van samenwerking tussen organisaties in het voorliggend veld als alternatief voor maatwerkvoorzieningen.

Voor het stimuleren en ondersteunen van de samenwerking tussen organisaties in het voorliggend veld maken we gebruik van het driehoeksoverleg tussen de gemeente, Met Elkaar Landgraaf en Welsun. In dit overleg worden doelen scherp gesteld om de organisaties dichterbij elkaar te brengen zodat er activiteiten opgezet worden waar alle inwoners welkom zijn.

Om het voorliggend veld inzichtelijk te maken en de samenwerking tussen betrokken partners te bevorderen maken we gebruik van het netwerk van Landgraaf Verbindt. Onlangs is de pilot "Multidisciplinair casuïstiek bespreking" van start gegaan om de professionals binnen Sociaal Domein en Zorg dichterbij elkaar te brengen.

Norm in begroting: afname 2% t.o.v. 2022	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
6.3.1.1 Afname inzet zware jeugdhulp	Nog niet bekend	6,2%	6,2%

Norm in begroting: minimaal 85%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
6.3.1.2 Percentage Wmo-aanvragers dat de kwaliteit van de ondersteuning die ze krijgen goed vinden	Nog niet bekend	Nog niet bekend	87%

Norm in begroting: > 80%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
6.3.1.3 % tevredenheid cliënten over het resultaat van het ondersteuningstraject participatie	70%	70%	70%

Norm in begroting: 3.500	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
6.3.1.4 Aantal aanvragen bijzondere bijstand	2.235	2.823	3.215

Norm in begroting: > 2.500	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
6.3.1.5 Aantal toegekende voorzieningen bijzondere bijstand	1.701	2.161	2.416

Hierin is geen rekening gehouden met de energietoeslag, omdat dit mogelijk een vertekend beeld geeft, daar dit in andere jaren ook niet aan de orde was.

Norm in begroting: toename 10% t.o.v. 2022	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
6.3.1.6 Aantal personen dat gebruik heeft gemaakt van schulddienstverlening	Nog niet bekend	454	370

Totaal aantal cliënten eind 2023 bedraagt 370, hiervan zijn er 154 nieuw gestart in 2023. De overige 216 zijn trajecten die doorlopen vanuit voorafgaand jaar. In 2023 zijn 93 trajecten beëindigd. Mede daardoor is de eindstand lager dan bij de 2e berap gemeten is (454).

In 2022 was, zo blijkt uit het jaarverslag van Welsun, sprake van 412 nieuwe cliënten en 390 doorlopende. Dit zou betekenen dat er eind 2022 meer cliënten waren dan waarmee in 2023 gestart is, dat lijkt zeer onwaarschijnlijk waardoor ervan uit wordt gegaan dat de meting van 2022 niet correct is.

Dit betekent dat het stellen van een norm voor 2023 op basis van informatie uit 2022 weinig zinvol is. Om deze reden is een vergelijking met 2021 gemaakt, in dat jaar waren 593 cliënten in begeleiding. Hiermee is de norm niet gehaald.

2023.6.3.2 Uitvoeren van het transformatieplan Wmo om de toegang tot, inzet en kosten van maatwerkvoorzieningen te beheersen.

Op basis van het eind 2022 vastgestelde transformatieplan Wmo is in Q1 van 2023 het transformatieteam, met vertegenwoordiging van verschillende afdelingen van de gemeente, gestart onder leiding van een extern ingehuurd projectleider.

De 1e pilot (voortgangsgesprekken) is inmiddels afgerond en hieruit zijn 5 aanbevelingen naar voren gekomen. Deze worden nu verder uitgewerkt binnen de reguliere organisatie. De raadsleden zijn hierover geïnformeerd via een raadsinformatiebrief van 3 oktober 2023.

Vervolgens is eind oktober een 2e pilot gestart met betrekking tot hulpmiddelen, zodra deze pilot is afgerond zullen de resultaten gedeeld worden met de raad.

2023.6.3.3 Bevorderen samenwerking tussen Jeugdhulp en Wmo voor een soepele overgang –18/+18.

Onlangs is er een pilot "overgang van jeugd naar volwassenaanbod" gestart om de overgang 18- naar 18+ soepeler te laten verlopen. Partijen die betrokken zijn, zijn MEL (Met Elkaar Landgraaf), JENS, Team Jeugd en Welsun. Als de jeugdige 17,5 jaar wordt, zal er een aanvraag ingediend worden bij de WMO

voor een voorlopige indicatie. Drie maanden voor dat de jongere 18 jaar wordt, zal MEL instappen zodat een warme overdracht kan plaatsvinden. Op 18 jarige leeftijd wordt de definitieve indicatie afgegeven aan MEL. JENS heeft de mogelijkheid om 3 maanden langer betrokken te blijven als dat nog wenselijk is. JENS en MEL zetten gedurende 6 maanden hun capaciteit daar waar nodig in.

2023.6.3.4 Voorbereiden van de invoering van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS).

Het wetsvoorstel Wams is controversieel verklaard. De beoogde inwerkingtreding van de WAMS per 1 juli 2024 staat daarmee voorlopig on hold. Wel wordt de noodzaak en toegevoegde waarde gezien van een integrale en structurele aanpak van multi-probleem aanpak.

2023.6.3.5 Uitvoeren van een pilot (preventief) kwaliteitstoezicht Wmo en verbetering rechtmatigheidstoezicht Wmo en Jeugdhulp.

Kwaliteitstoezicht: De GGD heeft aangegeven dat zij om diverse redenen geen toezichthouder kwaliteit kunnen worden voor de Parkstad gemeenten. Hierdoor kon de pilot in 2023 volgens de gewenste kaders niet starten en is tevens vertraagd omdat er andere mogelijkheden moeten worden onderzocht om het toezicht structureel in te richten en borgen.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislasten	5.401.493	5.565.795	4.960.632
Overige directe lasten	67.259.855	81.879.715	75.204.071
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	243.867	202.035	202.036
Totaal lasten	72.905.215	87.647.545	80.366.739
Baten	16.715.807	22.299.780	18.584.224
Saldo van baten en lasten	-56.189.408	-65.347.765	-61.782.515
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Ottrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-56.189.408	-65.347.765	-61.782.515

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

x € 1000

Risico Nummer	Omschrijving Majeur Risico	Primitief Risico bedrag 2023 Begroting Primitief	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 1e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 2e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ Jaar Verslag	Toelichting
R04	Niet ontvangen extra middelen jeugdhulp	0	0	0	0	In 2023 heeft Rijk 1,454 miljard extra ter beschikking gesteld. De niet gegarandeerde gelden in dit risico betrof 2024–2026. Voor 2023 speelt dit risico dus niet.
R07	Minder Buig a.g.v. afname macrobudget	1.086	1.106	1.540	1.536	Zie toelichting
R08	Capacitaire groei a.g.v. stijging cliënten wmo	111	0	0	0	Risico in 2023 tot nu toe niet opgekomen. Op de langere termijn zal dit risico mogelijk wegvallen vanwege de herinvoering eigen bijdrage m.i.v. 2025
R09	Capacitaire groei a.g.v. stijging cliënten jeugd	129	0	0	0	Risico in 2023 nog niet opgekomen. Op de langere termijn zal dit risico wellicht wegvallen vanwege de door te voeren hervormingen in de jeugdhulp
R11	Risico op te weinig bijdrage aan Programma Veilig thuis van de GGDZL	57	0	0	0	Er was sprake van een per saldo positief Jaarrekeningresultaat GGDZL
R13	Risicobijdrage aan risico's GR Omnibuzz zoals opgenomen in B2023 GR Omnibuzz	64	36	36	32	Door de per saldo terugontvangst van €3,6 duizend is het uiteindelijk opgekomen terkot iets lager. Zier verder toelichting.
R14	Meerkosten uitvoering nieuwe wet inburgering	22	0	0	0	Risico is in 2023 niet opgekomen.
R15	Vergoeding alle extra kosten opvang en ondersteuning ontheemde Oekrainers	0	0	0	0	Risico is in de begroting al op nihil gezet vanwege het feit dat Landgraaf in 2023 € 6.158.540 duizend euro specifieke uitkering heeft ontvangen hiervoor. Uitgangspunt van het rijk is om alle kosten te vergoeden.
R19	Meerkosten jeugdhulp	pm	0	1.150	1.385	Zie toelichting
Totaal		1.469	1.142	2.726	2.953	

Risico's: stand van zaken – toelichting

Toelichting	Risico	R07	
In de 1e bijstelling begroting ISD BOL is gerapporteerd een nadeel ter hoogte van € 1.105.523 dat we op hebben gevangen door een onttrekking aan de egalisatiereserve BUIG. R07: In de 2e bijstelling begroting ISD BOL is gerapporteerd dat de hogere last inkomensvoorziening € 481.869 groot is en dat we € 47.788 meer baat krijgen van het Rijk. Per saldo dus een nadeel ter hoogte van € 434.081 dat we opvangen door een onttrekking aan de egalisatiereserve BUIG. Cumulatief is dus sprake ten tijde van de 2e bestuursrapportage van een opgekomen risico van $1106+434 = €1540$ duizend. Op basis van de jaarrekening 2023 van ISD BOL is het werkelijk opgekomen risico ad € 1.536.			

Toelichting	Risico	R13	
Ten opzichte van de begroting 2023 viellen de totale kosten van de GR Omnibuzz € 748.000 hoger uit ten tijde van de 1e bijstelling. De kostenstijging voor Landgraaf bedroeg € 31.624. Deze stijging was toe te schrijven aan de noodzakelijke verhogingen die Omnibuzz heeft moeten doorvoeren als gevolg van indexaties en de nieuwe cao-afspraken voor door een onttrekking aan de algemene reserve van € 36.115. Nu bij de JR is sprake van een positief resultaat waardoor Landgraaf een klein bedrag van 3,6 duizend terugkrijgt.			

Toelichting	Risico	R19	
JENS vraagt in haar jaarstukken 2023 om € 5.328.262 tegemoet te komen in de gemaakte kosten. Voor Landgraaf betekent dit: € 1.385.348. De tegemoetkoming 2023 aan JENS is verwerkt in de gemeentelijke jaarrekening 2023. Bij raadsbesluit d.d. 14 december 2023 is in 2023 de Landgraafse begroting echter al bijgesteld voor € 1.145.600 op het budget basishulp jeugd. Dekking van het resterende bedrag van € 239.748 kan plaatsvinden binnen de realisatie 2023 door onderschrijving op andere jeugdhulpbudgetten (inkoopregeling jeugd ZL) in 2023. Per saldo hoeft hierdoor geen beroep meer op de algemene reserve te worden gedaan. Voor wat betreft de inhoudelijke redenen verwijzen we naar de medio mei verzonden raadsinformatiebrief Jaarrapport JENS. Ten aanzien van het opkomende risico is dus eind 2023 sprake van een totaal opgekomen risico van €1.385 duizend.			

2.2.7 Programma VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

F. Janssen, A. Schiffelers, B. Smeets en R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

J. Drummen (KCC), F. Geurts (ROG), E. Herinx (MO), S. Weckseler (BOR) en C. Blezer (TenH)

Het programma Volksgezondheid en Milieu omvat de volgende taakvelden:

7.10 Volksgezondheid

7.20 Riolering

7.30 Afval

7.40 Milieubeheer

7.50 Begraafplaatsen en crematoria

Wat wilden wij bereiken? Doelen in 2023

7.1 De levensverwachting in Landgraaf te brengen naar het Nederlands gemiddelde in de periode 2016–2030 door zichtbaar in te lopen op de bestaande achterstanden in de levensverwachting en in te zetten op een stijging van de ervaren gezondheid.

Alle activiteiten die we ontplooiën vanuit onder andere regiodeals en IZA/GALA en Trendbreuk dragen bij aan het behalen van dit doel.

Wat hebben wij ervoor gedaan? Activiteiten in 2023

2023.7.1.1 Uitvoeren regionale gezondheidsbeleid 2020–2023.

De uitvoering van het regionale gezondheidsbeleid wordt op Zuid-Limburgs niveau gecoördineerd en vindt plaats binnen de daarvoor vastgestelde kaders (inhoudelijk en financieel). Het regionale gezondheidsbeleid 2020–2023 “Zuid Springt Eruit” is de basis voor het terugdringen van de gezondheidsachterstanden, met als inzet: de gezondheidsachterstand in 2030 op het Nederlands gemiddelde. Het regionale gezondheidsbeleid loopt nog tot en met 2023. In verband met de komst van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) is besloten nu geen nieuw beleidsplan op te stellen, maar om dit een jaar uit te stellen. De raadsleden zijn hierover via een raadsinformatiebrief geïnformeerd. De voorbereidingen voor het nieuwe regionale gezondheidsbeleid zijn in Q4 2023 gestart.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.1.1.1 Uitvoeren gezondheidsbeleid Zuid Springt Eruit	75%	75%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.1.1.2 Uitvoeren Kansrijke Start	50%	75%	100%

2023.7.1.2 Uitvoeren JOGG (jongeren op gezond gewicht) en projectplannen Gezond In De Stad (GIDS).

Uitvoering van activiteiten die gekoppeld zijn aan JOGG en GIDS vinden volgens planning plaats. In 2023 valt dit volledig binnen GALA onderdeel terugdringen gezondheidsachterstanden.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.1.2.1 Opstellen plan van aanpak netwerkaanpak kinderen met obesitas en overgewicht	In uitvoering	In uitvoering	In uitvoering

Het plan van aanpak is nog niet volledig gereed in 2023.

2023.7.1.3 Uitvoeren Preventieakkoord en preventieplan Jeugd- en Alcohol.

We maken gebruik van de middelen uit het Preventieakkoord om gezondheidsachterstanden tegen te gaan. De thema's uit het Preventieakkoord komen vanaf 2023 terug in de verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Voor deze onderdelen/programma's is een plan van aanpak opgesteld.

Nalevingsonderzoek heeft plaatsgevonden tweede halfjaar van 2023. Medio 2024 komen de resultaten beschikbaar.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

7.2 Verdere afname van de hoeveelheid fijn en grof huishoudelijk restafval en toename van het afvalscheidingspercentage.

In Landgraaf zijn we tevreden over het scheidingsgedrag. Ook het aanbod van fijn en grof huisvuil neemt af. Er is echter nog een lange weg te gaan om te transformeren naar een circulaire economie. Dit thema verdient ook in Landgraaf de komende jaren dan ook nog veel meer aandacht.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.7.2.1 Bevorderen van een goede afvalscheiding.

Vanaf 1 januari 2022 vormt het Grondstoffenplan de basis van het afvalbeleid. Het scheiden van afval (Grondstoffen) moet, ondanks de behaalde resultaten in de voorbije jaren, nog beter om zo een nog grotere bijdrage te kunnen leveren aan de circulaire economie. In het Grondstoffenplan staat deze transitie centraal waarbij communicatie een van de belangrijkste aspecten is.

Door onze inwoners nog beter te informeren, te betrekken en bewust te maken van de waarde van de grondstoffen uit afval zal de hoeveelheid herbruikbare grondstoffen ten gunste van de hoeveelheid restafval verder toenemen. Het Grondstoffenplan impliceert in principe geen verandering van het

inzamelsysteem zelf; hooguit in kleine details om het verkrijgen van meer en schonere grondstoffen verder te faciliteren.

Zoals gezegd staat communicatie centraal. Gezamenlijk proberen de Rd4 gemeenten de afvalaspecten binnen de circulaire economie met de bewoners te delen. Binnen Rd4 wordt met de gemeenten gewerkt aan die verbeterslag in de communicatie en bewustwording, die de komende jaren zal worden uitgerold o.a. de verbeteringen in de website, milieupapp etc.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

7.3 Betere naleving van milieuwet- en regelgeving.

In 2023 is hard gewerkt om een betere naleving van milieuwet- en regelgeving te bewerkstelligen. In lijn met het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid 2020-2024 zijn diverse instrumenten zoals het informeren van burgers en bedrijven en het adequaat inzetten van het handhavingstraject, zoals ook te zien is in de cijfers zoals opgenomen onder 7.3.2, ingezet.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.7.3.1 Burgers en bedrijven informeren en adviseren op het gebied van toezicht en handhaving.

In de periode januari tot en met december 2023 is gecommuniceerd over:

- stookoverlast
- project donkere dagen
- Boomfeestdag
- Wat vindt u belangrijk bij toezicht, handhaving en veiligheid (enquête, geplaatst op 25 juni).

2023.7.3.2 Uitvoeren van integraal toezicht en handhaving bij particulieren, bedrijven en openbare ruimte.

Op basis van het Uitvoeringsprogramma zijn in de periode van januari tot en met december 2023 in totaal 98 integrale milieucontroles uitgevoerd bij bedrijven. Voorgaande heeft geresulteerd in 35 waarschuwingsbrieven, 8 vooraankondigingen last onder dwangsom en 3 lasten onder dwangsom. Door de adequate inzet van het handhavingstraject worden geconstateerde overtredingen ongedaan gemaakt.

De achterstand uit 2022 is in 2023 weggewerkt. De achterstand in 2023 is ontstaan door een groter dan gemiddeld ziekteverzuim binnen het cluster milieu. Een groot deel van de openstaande controles is in het laatste kwartaal van 2023 uitgevoerd door een externe inhuurkracht. Dit betekent dat het aantal geplande controles van 120 in 2023 niet behaald is. Gezien de wijzigingen die gepaard gaan met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt een aantal milieubelastende activiteiten voortaan gecontroleerd door de RUD Zuid-Limburg. Deze controles worden opgenomen in het werkprogramma 2024 van de RUD Zuid-Limburg. De resterende controles voert de afdeling Toezicht en Handhaving in 2024 uit. Hiermee is de achterstand in 2024 dan ook volledig ingehaald.

Norm in begroting: 120	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.3.2.1 Aantal integrale controles cf handhavingsuitvoeringsprogramma	20	33	98

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

7.4 Landgraaf is in 2040 een energie neutrale gemeente.

Landgraaf is innovatief als het aankomt op verduurzaming. Op diverse fronten innoveren wij en proberen wij nieuwe zaken uit waar anderen zich nog niet aan wagen. Op het gebied van grootschalige opwek valt nog veel winst te behalen. Wijzigingen in landelijk en provinciaal beleid, netwerkcongestie en weerstand vanuit bewoners, dragen er aan bij dat we op dit vlak niet de stappen kunnen zetten die nodig zijn om het doel –enrgieneutraal in 2040– te behalen. Ook soortenbescherming maakt het op dit moment moeilijk om snel te investeren in isolatie van woningen. De termijn van 2040 staat daarmee ernstig onder druk. Landelijk wordt het jaar 2050 aangehouden. Dit lijkt ook realistischer als streefdatum.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.7.4.1 Uitvoeren RES ZL.

De RES Zuid-Limburg 1.0 is in 2021 vastgesteld door de 16 gemeenteraden, Provinciale Staten en het algemeen bestuur van waterschap Limburg.

- We werken op verschillende uitvoeringsniveaus aan energiebesparing en de kleinschalige opwek van elektriciteit (zon-op-dak). Samen met de regio wordt er dit moment gewerkt aan doelgerichte stimuleringsaanpakken voor Zon op Dak in de Parkstadgemeente. Op dit moment wordt er onderzoek gedaan naar de doelgroepen Woningcorporaties, VvE's en daken van bedrijven;
- We willen met grootschalige zonprojecten duurzame elektriciteit opwekken waarbij we inzetten op grootschalig zon-op-dak, meervoudig ruimtegebruik en zon op land. Op dit moment wordt het project zonnecarports op het parkeerterrein naast VV Schaesberg uitgewerkt. Een mooi voorbeeld van dubbel ruimte gebruik. Het project omvat duurzame energieopwekking via solar-carports , openbare laadinfrastructuur en energieopslag;
- We streven naar maximaal profijt voor de inwoners van Landgraaf bij grootschalige zonprojecten. Gezamenlijk met inwoners, kennisinstanties en ondernemers, heeft de gemeente Landgraaf het kader Grootschalige Duurzame Energieopwekking (zonne-energie) opgesteld. Dit kader geeft de handvaten voor kwalitatief goede en breed gedragen initiatieven voor zon op land. Dit kader wordt verwerkt onze omgevingsvisie;
- We werken samen als het gaat om de warmtetransitie in het kader van de Regionale Structuur Warmte, die is afgestemd op de door de gemeenten opgestelde Transitievisies Warmte. De eerste fase van het regionaal Warmtenet Zuid-LimburgWZL, die liep van januari tot september 2023 was gericht op het volgende doel: “Het samen met belanghebbende gemeenten en RES-partners verkennen op welke mogelijke manieren, en met welke mogelijke partners, het gezamenlijk organiseren van

uitvoeringskracht, kennis en kunde mogelijk is om een grootschalig collectief warmtenet te realiseren in Zuid-Limburg.”

Fase 1 van WZL stond in het teken van het verkennen van mogelijke samenwerkingspartners en mogelijke samenwerkingsvormen voor het realiseren van een regionaal warmtenet. Daarnaast zijn ook een aantal inhoudelijke onderwerpen uitgediept, namelijk een studie naar de bronnen en bronzekeerheid, financieringsmogelijkheden en aandachtspunten, en de risico's in de verschillende fases. Gezamenlijk vormde deze informatie de verantwoording waarom het wenselijk is om voor dit warmtenet een regionale samenwerking aan te gaan (het bestaansrecht van WZL). WZL werkt in de huidige fase toe naar een ontwikkelovereenkomst waarmee de partners overgaan tot het inrichten van een organisatie en het treffen van voorbereidingen om daadwerkelijk te gaan ontwikkelen en investeren in een regionaal warmtenet.

De Regionale EnergieStrategie (RES) wordt geevalueerd en bijgesteld op basis van ervaringen, nieuwe inzichten en nieuwe ontwikkelingen; een doorlopend proces waarbij stapsgewijs wordt gewerkt aan de ambities voor 2030 en 2050.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.1.1 Uitwerken van een nieuw regionaal uitvoeringsprogramma PALET-RES 2024	50%	50%	50%

In 2023 is er gewerkt aan een evaluatie van het uitvoeringsprogramma PALET 3.0. Duidelijk is dat de doelen op het gebied van energiebesparing zijn gehaald. De doelen voor duurzame opwek zijn niet gehaald. Voor energiebesparing zou nog meer de nadruk op woningen moeten komen te liggen. Deze focus past bij het vaststellen van de transitievisiewarmte. Voor duurzame opwek valt een wereld te winnen binnen Parkstad. Hier zal actiever ingezet moeten worden op grootschalige opwek. In 2024 wordt er gestart met het opstellen van een nieuw uitvoeringsprogramma. PALET 3.1.

Voor de uitvoering zijn in 2023 de door het Rijk beschikbaar gestelde CDOKE (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid) ingezet om de eigen capaciteit op orde te brengen. Tevens zijn deze middelen in regionaal verband ingezet om de capaciteit bij de Woonwijzerwinkel uit te breiden en de capaciteit bij de Stadsregio Parkstad.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.1.4 Uitvoeren Energie en- Klimaatfonds voor burgers, verenigingen en mkb	25%	75%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.1.5 Opstellen plan voor stimulering zonnepanelen op bedrijfspanden	70%	90%	100%

Samen met de regio Parkstad is er gewerkt aan een document die de overkoepelende werkwijze beschrijft om te komen tot een doelgroepgerichte stimuleringsaanpak voor Zon op Dak in Parkstad. De doelgroepen zijn divers. Waaronder onder andere : Industrie, MKB, VVE's , woningcorporaties etc. Er wordt nu gewerkt aan een plan van aanpak per doelgroep.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.1.6 Het faciliteren van duurzaamheidsinitiatieven	25%	75%	100%

Prestatie-indicator voortgang in procenten gereed	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2023.7.4.1.7 in kaart brengen realisatie grootschalige energieprojecten met maatsch draagvlak	0%	70%	95%

Het beleidsdocument 'Kader Grootschalige Duurzame Energieopwekking d.m.v. Zon' is gereed. Vaststelling gebeurt zodra in relatie tot het proces om te komen tot een Toekomstvisie voor Landgraaf, waarbij het ook een optie is, dat dit kader uiteindelijk gewoon landt in de Toekomstvisie..

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.1.8 Uitwerken project zonnecarports parkeerplaats Strijthagen	15%	40%	55%

Technische uitwerking van het project is gereed. Op dit moment wordt er nagedacht over de aanbestedingsvorm. Het vergunningentraject moet nog doorlopen worden en de raad zal via een RIA op de hoogte worden gesteld van de voortgang.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.1.9 Uitwerken project zonnecarports parkeerplaats zwembad In de Bende	0%	20%	20%

Dit project is tijdelijk geparkeerd omdat we eerst ervaring opdoen bij het vergelijkbare project bij Park Strijthagen. Die ervaring benutten we om dit project verder te ontwikkelen.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.1.10 Onderzoeken elektrische dienstvoertuigen gemeentelijke organisatie	20%	25%	75%

Eind 2023 is een nieuwe medewerker gestart met dit onderzoek. Hiervoor zal voor de begroting 2025 een ruimtevraag worden ingediend.

2023.7.4.2 Uitvoeren Transitievisie Warmte.

De Transitievisie Warmte 2.0 is in 2023 vastgesteld Vanaf 2024 zal er gestart worden met het opstellen van de uitvoeringsplannen.

Norm in begroting: gereed in Q1 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.2.1 Vaststellen Transitievisie warmte	75%	95%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.4.2.2 Uitwerken wijkuitvoeringsplannen n.a.v. Transitievisie warmte	0%	0%	0%

De Transitievisie Warmte 2.0 'Energiezuinig wonen en leven in Landgraaf' is op 14 december 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. In 2024 wordt conform de daarin opgenomen planning gestart met het ontwikkelen van de eerste warmteuitvoeringsplannen (WUP's) voor de buurten Nieuwenhagerheide en Waubach. Eind februari / begin maart 2024 vinden selectiegesprekken plaats voor het werven van 3 nieuwe medewerkers die met de uitvoering aan de slag zullen gaan in 2024 en verder.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

7.5 Landgraaf is in 2040 bestand tegen de effecten van klimaatverandering.

Om klimaatrobuust te worden is een 'verbouwing' van de openbare ruimte noodzakelijk. Bij alle werkzaamheden treffen we daarom klimaatadaptatieve maatregelen. Ook pakken we overlastlocaties versneld aan. Het tempo waarin dat –gelet op capaciteit en middelen– mogelijk is en waarbij we zo veel als mogelijk aansluiten op reconstructies, groot onderhoud en herstructurering, is echter onvoldoende om in 2040 bestand te zijn tegen de effecten van klimaatverandering. Landelijk wordt hiervoor ook het jaartal 2050 aangehouden. Dat lijkt ons ook realistischer. Bovendien zal er nog een inhaalslag nodig zijn om ook maatregelen te treffen met het oog op droogte en hittestress.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.7.5.1 Vaststellen en uitvoeren Transitievisie warmte.

De Transitievisie warmte is in december 2023 vastgesteld door de raad.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.5.1.1 Klimaatadaptatie: uitvoeren verdiepingsonderzoek naar verdroging in Parkstad-verband	10%	40%	50%

Het onderzoek is nog in uitvoering maar nadert zijn voltooiing. De publicatie/presentatie van het eindrapport is echter meermaals uitgesteld. De verwachting is dat dit omstreeks juni 2024 finaal wordt opgeleverd.

2023.7.5.2 Kennisontwikkeling en zorgen voor bewustwording op het gebied van klimaatadaptatie.

Continu proces

Norm in begroting: 100%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.5.2.1 Beoordelen van alle ruimtelijke ingrepen op klimaatbestendigheid	100%	100%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e berap	Jaarverslag
7.5.2.2 Uitvoeren Stimuleringsregeling afkoppelen hemelwater private partijen	35%	80%	100%

Uitvoeringsregeling 2023–2023 eindigde op 31 december 2023.

Om het afkoppelen te blijven stimuleren wordt de raad begin 2024 voorgesteld om (in navolging van het Waterschap Limburg) de regeling te verlengen.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

7.6 Het zo veel als mogelijk beperken van het risico op wateroverlast en het scheiden van schoon en afvalwater.

Om klimaatrobuust te worden is een 'verbouwing' van de openbare ruimte noodzakelijk. Bij alle werkzaamheden treffen we daarom klimaatadaptatieve maatregelen. Ook pakken we overlastlocaties versneld aan. Het tempo waarin dat –gelet op capaciteit en middelen– mogelijk is en waarbij we zo veel als mogelijk aansluiten op reconstructies, groot onderhoud en herstructurering, is echter onvoldoende

om in 2040 bestand te zijn tegen de effecten van klimaatverandering. Landelijk wordt hiervoor ook het jaartal 2050 aangehouden. Dat lijkt ons ook realistischer. Bovendien zal er nog een inhaalslag nodig zijn om ook maatregelen te treffen met het oog op droogte en hittestress.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.7.6.1 Ontwikkelen en uitvoeren van waterbeleid.

Continue proces. Watertakenplan Landgraaf 2023–2027 is in juli vastgesteld. In het watertakenplan staan de ambities voor de komende periode beschreven.

Norm in begroting: gereed in Q1 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.1.1 Vaststellen Watertakenplan	80%	100%	100%

Watertakenplan is op 6 juli 2023 vastgesteld.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.1.2 Uitvoeren project Dormig, fase 4 (Reconstructie Op de Heugden)	25%	35%	90%

Dit project is in 2023 niet volledig afgerond. Door de vele neerslag is de uitvoering vertraagd.

Oplevering vindt plaats in Q1 2024.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
a. Nazorg onderdeel: Cluysenaerstraat e.o.	25%	75%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
b. Nazorg onderdeel: Blauwsteenstraat e.o.	25%	75%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
c. Uitvoering: Groenzone, incl. Leisure Lane	0,0%	0,0%	0,0%

Door de vertraging in de uitvoering van de aanleg van de Parkstadroute (in dit jaarverslag toegelicht onder programma 8, onder uitvoering IBA-projecten) is dit onderdeel nog niet in uitvoering.

Norm in begroting 2023: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
d. Uitvoering: Oude Mijnbuurt	40%	85%	100%

Norm in begroting : gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.1.4 Voorbereiden nieuwe projecten op grond van vastgesteld Watertakenplan	0%	50%	100%

De voorbereiding van een aantal projecten, als onderdeel van het Watertakenplan is opgestart. Daarbij kan worden gedacht aan: aanpak wateroverlast Broekhuizenstraat, bergingsvoorziening Heistraat, buffer Dr. Calsstraat, Prins Hendrikstraat e.o..

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.1.5 Uitvoeren van constructieve levensduur verlengende reparaties (=relinen) aan het riool	50%	60%	100%

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.7.6.2 Beheer en onderhoud watersystemen.

Kolken, handkolken, goten en zandvangers zijn twee maal gereinigd. Door RD4 geconstateerde defecten aan kolken zijn gerepareerd.

Relinen 2023 is uitgevoerd conform planning. Relining 2024 zit in de voorbereidingsfase en wordt in samenwerking met de gemeente Kerkrade aanbesteed.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.2.1 Nazorg Reconstructie Kerkstraat / Burg. Pelzerstraat	99%	100%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.2.2 Uitvoering reconstructie Monnetstraat (cluster Unostraat, Navostraat, Briandstraat)	80%	95%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.2.3 Reconstructie cluster Karel Doormanstraat en Generaal Hodgesstraat	50%	95%	100%

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
7.6.2.4 Uitvoering reconstructie Hereweg (parallelriool)	90%	90%	100%

2023.7.6.3 Het faciliteren van de adviesraad Duurzaamheid.

De gemeente is ambtelijk bij alle bijeenkomsten van de Adviesraad Duurzaam Landgraaf aanwezig. Verder zorgt de gemeente onder andere voor het opstellen van de notulen en het versturen van de notulen en de agenda. Daarnaast vindt er periodiek bestuurlijk overleg plaats.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislasten	1.189.153	1.406.261	1.033.350
Overige directe lasten	8.011.413	10.017.554	9.399.776
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallasten	1.257.290	1.062.869	1.060.332
Totaal lasten	10.457.856	12.486.684	11.493.458
Baten	10.126.628	12.140.129	11.702.616
Saldo van baten en lasten	-331.228	-346.555	209.158
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-331.228	-346.555	209.158

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

x € 1000						
Risico Nummer	Omschrijving Majeur Risico	Primitief Risico bedrag 2023 Begroting Primitief	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 1e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 2023 Σ t/m 2e Bestuurs rapportage	Opgekomen Risico bedrag 0 Σ Jaar Verslag	Toelichting
R10	Risico GGD Basispakket en JGZ	130	0	0	0	Er was sprake van een per saldo positief Jaarrekeningresultaat GGDZL
Totaal		130	0	0	0	

2.2.8 Programma VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

B. Smeets, Stijn Kropman en R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

J. Drummen (KCC), F. Geurts (ROG) en C. Blezer (TenH)

Het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV) omvat de volgende taakvelden:

8.10 Ruimtelijke ordening

8.20 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

8.30 Wonen en bouwen

Zoals de naam van het programma al aangeeft voeren we in dit programma alle taken en activiteiten uit die betrekking hebben op een zorgvuldige verdeling van de ruimte over de functies wonen, werken en recreëren etc. Ons ruimtelijk beleid en onze ambities die voortvloeien uit onze wijkontwikkelingsplannen worden uiteindelijk vastgelegd in bestemmingsplannen.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

8.1 Versterking van de Landgraafse identiteit en van de ruimtelijke en economische structuur.

De Landgraafse ruimtelijke identiteit met drie kernen, verbonden door de ruggengraat, is versterkt door de drie centra toekomstbestendig te maken en jaarlijks delen van de ruggengraat te reconstrueren volgens het masterplan. De leegstand in de zogenaamde aanloopstraten zorgt op plekken echter voor een verminderde uitstraling en heeft effect op de leefbaarheid. Daar wordt de komende jaren dan ook veel aandacht op gericht waarbij we gebruik maken van de financiële impulsen vanuit het Rijk.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.8.1.1 Omgevingsplannen actualiseren.

Loopt volgens planning.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.1.1.1 Regionaal afstemmingskader Omgevingswet is vastgesteld	100%	100%	100%

Is vastgesteld.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.1.1.2 De gemeentelijke omgevingsvisie is in voorbereiding	10%	25%	35%

Het proces rondom de totstandkoming van de Toekomstvisie Landgraaf waarvan de Omgevingsvisie onderdeel is, verloopt volgens planning.

2023.8.1.2 Actueel houden van wijkontwikkelingsplannen.

Er is gewerkt aan een buurtontwikkelplan voor een deelgebied in Schaesberg. Dit betreft een nadere uitwerking / actualisering van het wijkontwikkelplan Schaesberg.

De WOP's zijn in het verleden geactualiseerd via de Nota's Samen Slim Sleutelen aan de Stad. Door diverse ontwikkelingen zijn de WOP's enigszins verouderd, maar actualisering hiervan achten wij niet opportuun, omdat op dit moment aan een Toekomstvisie voor de hele gemeente wordt gewerkt. Na vaststelling hiervan bekijken we of actualisering WOP's nog wenselijk is.

2023.8.1.3 Voeren van overige planologische procedures.

Verloopt volgens planning.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.1.3.1 Vastgestelde en in voorber. zijnde bestemmingsplannen worden verantwoord via rapportages	25%	75%	100%

De volgende bestemmingsplannen / beheersverordeningen zijn vastgesteld: BvO Rimburch en buitengebied NO, BvO Waubach en Buitengebied Zuid-Oost'.

De volgende bestemmingsplannen / beheersverordeningen zijn in voorbereiding / procedure: Bp Parkheide Waubach noord en Kern Waubach.

Daarnaast zijn diverse kleinere plannen in procedure gebracht / vastgesteld zoals Watertoren Rimburch, Paardencentrum Heihof en voor diverse woningbouwplannen zoals Wendelwiek, Kloosterstraat, Heerlenseweg.

2023.8.1.4 Opstellen en actualiseren beleidsplannen.

Verloopt volgens planning. De beleidsplannen die in 2023 zijn geactualiseerd of vastgesteld worden separaat in dit jaarverslag toegelicht.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.1.4.1 Uitvoering starterslening 'wonen': wordt verantwoord via rapportages	30%	60%	100%

2023.8.1.5 IBA Parkstad: uitvoering geven aan IBA-project Leisure Lane.

De aanleg van de Parkstadroute is in februari 2023 stilgelegd vanwege de stikstofproblematiek. Om deze problematiek het hoofd te kunnen bieden is een vergunning conform de Wet Natuurbescherming nodig. Deze vergunning is begin september verleend. Vervolgens zijn de aanlegwerkzaamheden hervat, onder andere in Landgraaf. Het Landgraafse deel van de werkzaamheden zal naar verwachting eind 2024 worden afgerond. De Parkstadroute als geheel zal waarschijnlijk in de eerste helft van 2025 klaar zijn.

2023.8.1.6 Implementeren Omgevingswet.

Verloopt volgens planning.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.1.6.1 Implementatietraject Omgevingswet: uitvoering koersdocument	25%	75%	100%

Het implementatieproces van de Omgevingswet verloopt volgens planning.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

8.2 Behoud en versterking van de leefbaarheid in alle buurten en een op de behoefte afgestemd woningaanbod in een aantrekkelijke leefomgeving.

Door de demografische ontwikkeling sluit het huidige woningaanbod onvoldoende aan op de woonbehoeften, zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht. Door het grote aantal particuliere woningen is dit ook minder eenvoudig te doorbreken. Na jaren van krimp en beperkte mogelijkheden om de woningvoorraad aan te laten sluiten op veranderende behoeften is er op dit moment weer sprake van een ongekende druk op de woningmarkt. Enkele jaren geleden is daarom weer een nieuw woningbouwprogramma opgesteld, waarbij we ons vooral richten op binnenstedelijke bouwlocaties en transformatie van locaties met oncourt vastgoed. Daarbij voegen we kwaliteit toe maar hele grote aantallen per locatie is niet aan de orde. Daarmee maken we dus niet het tempo waar de markt om vraagt. Om die reden zoeken we nu naar verantwoorde uitbreidingsmogelijkheden zodat er sneller meer woningen kunnen worden toegevoegd. Bij al deze ontwikkelingen houden we rekening met natuurinclusiviteit, klimaatadaptieve maatregelen en duurzaamheid.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.8.2.1 Uitvoeren projecten wijkontwikkelingsplannen en Nota Samen Slim Sleutelen aan de Stad 2.0, inclusief woningmarktprogramma 2020–2025.

De inzet is met name gericht geweest op de uitvoering van het woningmarktprogramma, inclusief projecten Regiodeal, Volkshuisvestingsfonds en KLC. De zorgcomplexen Bei de Ling en Nobamacare zijn opgeleverd en de bouw van het zorgcomplex in het Eikske vordert gestaag. Diverse projecten zijn in voorbereiding en de start bouw wordt verwacht in 2024. Voor het project Bousberg is gewerkt aan

een oplossing voor de stikstofproblematiek. Uw raad heeft in november een raadsinformatiebrief ontvangen met meer gedetailleerde informatie over de uitvoering van het woningmarktprogramma.

Daarnaast is gewerkt aan de voorbereiding van de reconstructie van het parkeerterrein bij Park Strijthagen (uitvoering in oktober gestart) en zijn de terrassen verruimd op de Markt in Schaesberg. De uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen rondom winkelcentrum Op de Kamp is nagenoeg afgerond.

Norm in begroting: 95	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.2.1.2 Aantal gerealiseerde woningen: wordt verantwoord via rapportages	0	100	107

In 2023 zijn 31 woningen gereed gekomen:

- 10 appartementen Bei de Ling, Lindestraat 10
- 7 woningen Prins Bernhardstraat
- 2 woningen Heigank 16
- 1 woning Hereweg 91
- 1 woning Heigank 41
- 1 woning Hoogstraat 181
- 9 appartementen Prins Bernardstraat

Naast deze reguliere woningen zijn er in Bei de Ling ook nog 52 onzelfstandige zorgstudio's gereedgekomen. In het project Nobamacare (Prins Bernardstraat) zijn naast de 9 appartementen ook 24 onzelfstandige zorgkamers gerealiseerd.

Norm in begroting: gereed in 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.2.1.5 Uitvoering woningmarktprogramma 2020–2025	35%	70%	100%

2023.8.2.2 Juridisch beheren van gemeentelijke eigendommen en uitvoeren nota onrechtmatig grondgebruik.

Het juridisch beheren van gemeentelijke eigendommen is een continue proces. In de laatste maanden van 2023 zijn met name ook contracten afgesloten die de opvang van Oekraïense vluchtelingen reguleren, verhuurcontracten, diverse koopovereenkomsten en een koop-realisatieovereenkomst. Met betrekking tot de aanpak van onrechtmatig grondgebruik binnen deze gemeente is de buurt Exdel onderzocht.

Norm in begroting: 1	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.2.2.1 Aantal onderzochte buurten, in het kader van onrechtmatig grondgebruik	1	1	1

In 2023 is de buurt Exdel onderzocht.

Norm in begroting: 2	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.2.2.2 Aantal verkoopprondes openbaar groen	2	2	2

In 2023 zijn 2 rondes verkoop openbaar groen geïnitieerd.

Norm in begroting: 500	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.2.2.3 Aantal te beheren civiele overeenkomsten (persoonlijk- en zakelijk)	745	762	770

Het aantal te beheren civiele overeenkomsten bedraagt 770

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

8.3 Betere naleving van wet- en regelgeving in het kader van bouwen en wonen en gebruik.

In 2023 is hard gewerkt om een betere naleving van wet- en regelgeving in het kader van bouwen, wonen en gebruik te bewerkstelligen. In lijn met het Integraal Toezicht- en Handhavingsbeleid 2020-2024 is het handhavingstraject, zoals ook te zien is in de cijfers zoals opgenomen onder 8.3.1, adequaat ingezet.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.8.3.1 Uitvoeren van integraal toezicht op het gebied van bouwen en wonen en gebruik.

In de periode januari tot en met december 2023 zijn reguliere bouwcontroles uitgevoerd op basis van verleende omgevingsvergunningen, maar ook specifieke controles op brandveiligheid, constructieve veiligheid en het gebruik op basis van het bestemmingsplan. In totaal hebben 236 controles plaatsgevonden. Naar aanleiding van handhavingsverzoeken zijn in totaal 98 controles uitgevoerd. Dit aantal is in het totaal aantal controles meegenomen. Voorgaande heeft geresulteerd in 42 waarschuwingsbrieven, 12 vooraankondigingen last onder dwangsom dan wel last onder bestuursdwang en 4 lasten onder dwangsom dan wel bestuursdwang. Door de adequate inzet van het handhavingstraject worden geconstateerde overtredingen ongedaan gemaakt.

Verder is vermeldenswaardig dat in 2023 het onderzoek naar de mogelijke schade MuWi-scholen (MuWi: speciale vloeren die met het muis- en winterbouwsysteem zijn gebouwd) in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het onderzoek naar de constructieve veiligheid van een tweetal appartementencomplexen aan de Onderste Scheydt heeft plaatsgevonden. Hierover heeft communicatie door middels van een raadsinformatiebrief plaatsgevonden.

2023.8.3.2 Het in behandeling nemen van verzoeken en meldingen en het verstrekken van producten en diensten (vergunningen) aan burgers.

Met het aanstellen van nieuwe medewerkers en het tijdelijk inhuren van ondersteuning met het oog op inwerken en de nieuwe per 1-1-24 aankomende Omgevingswet is de achterstand weggewerkt en zijn we momenteel bij met de afhandeling van meldingen en het verlenen van vergunningen. Zo goed als

alles wordt binnen de daarvoor geldende (of verlengde) termijn afgehandeld. De nieuwe software kent nog kinderziekten maar er wordt hard aan gewerkt de eruit te krijgen en het systeem uiteindelijk optimaal te laten werken.

Norm in begroting: > 95%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
8.3.2.1 % afgehandelde vergunningaanvragen binnen de wettelijk gestelde termijn	98%	98%	98%

Wat heeft het gekost?

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
Directe salarislaster	2.222.746	2.175.345	2.016.827
Overige directe lasten	479.312	3.671.363	2.520.670
Indirecte lasten	0	0	0
Kapitaallaster	636.865	399.390	365.487
Totaal lasten	3.338.923	6.246.098	4.902.984
Baten	592.440	2.723.831	1.227.164
Saldo van baten en lasten	-2.746.483	-3.522.267	-3.675.820
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Ottrekking aan reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
RESULTAAT PROGRAMMA	-2.746.483	-3.522.267	-3.675.820

Toelichting financieel

Voor wat betreft de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de programmarekening.

Risico's: stand van zaken

Geen risico's geraamd noch opgekomen.

2.2.9 Algemene baten en lasten

In programma 0 (bestuur en ondersteuning) zijn de taakvelden met de algemene baten en lasten opgenomen.

Dit zijn baten en lasten die niet aan één programma kunnen worden toegerekend. Het betreft de navolgende financiële taakvelden:

040 Overhead

050 Treasury

061 OZB – woningen

062 OZB – niet woningen

064 Belastingen overig

070 Algemene uitkering en overige uitkeringen uit het Gemeentefonds

080 Overige baten en lasten

090 Vennootschapsbelasting

De algemene baten en lasten bestaan uit de volgende onderdelen:

A. Algemene dekkingsmiddelen

B. Algemene lasten en overige algemene baten

A. Algemene dekkingsmiddelen:

De gemeente heeft ter dekking van de kosten die zij maakt voor het uitoefenen van haar taak, diverse algemene – niet aan een programma toerekenbare – dekkingsmiddelen ter beschikking. Deze zijn te verdelen in:

1 – de niet gebonden lokale heffingen (taakvelden 061, 062 en 064);

2 – algemene uitkering (taakveld 070);

3 – overige eigen inkomsten (OEM), dit zijn met name inkomsten uit aandelen en rentevergoeding van verstrekte leningen (taakveld 050);

4 – overige algemene dekkingsmiddelen (taakveld 080 gedeeltelijk).

A1 Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

Onder deze groep vallen 4 belastingsoorten: onroerende zaakbelasting, hondenbelasting, precariobelasting en toeristenbelasting.

In de paragraaf 2.3.1. lokale lasten wordt een verdere toelichting gegeven.

A2 Algemene uitkering

De algemene uitkering vormt met circa € 90 mln. de grootste post in de algemene dekkingsmiddelen. In de primitieve begroting 2023 is de omvang bepaald op basis van de meicirculaire 2022 vermeerderd met een begroot voorschot op de uitkering van het BTW compensatiefonds van € 200 duizend. De mei- en september circulaire 2023 hebben via een financiële bijstellingsrapportage 2023 geleid tot een bijstelling van de algemene uitkering met circa € 6 mln, waardoor de bijgestelde begroting uitkomt op ruim € 96 mln.

Navolgend overzicht biedt een totaalbeeld:

Omschrijving (taak)mutaties	Primitief Begroot 2023	Bijgesteld 2023	Realisatie 2023	Verschil	Toelichting
Meicirculaire 2022	90.141.681				
Overige circulaire 2022/2023					
- Mutaties uitkeringsfactor /uitkeringsbasis		1.665.000	1.214.000	-451.000	De in de december circulaire 2023 verwerkte verlaging van de uitkeringsfactor kon begrotingstechnisch niet meer verwerkt worden.
- Taakmutaties		264.000	276.000	12.000	De in de december circulaire 2023 verwerkte (verhoging van) taakmutaties konden begrotingstechnisch niet meer verwerkt worden.
- Integratie- en decentralisatie-uitkeringen		4.332.000	4.577.000	245.000	De in de december circulaire 2023 verwerkte (verhoging van) integratie- en decentralisatie-uitkeringen konden begrotingstechnisch niet meer verwerkt worden.
- Overige mutaties / autonome ontwikkelingen		-416.838	80.162	497.000	De in de december circulaire 2023 verwerkte mutatie van het aantal huishoudens met laag inkomen boven de drempel kon begrotingstechnisch niet meer worden verwerkt
		200.000	93.258	-106.742	De begrotingstechnisch gehanteerde aantallen en gewichten van de maatstaven wijken af van de werkelijke. Daarnaast is begrotingstechnisch een voorschot op de uitkering gwmeeentefonds van € 200 duizend opgenomen.
Totaal		6.044.162	6.240.420	196.258	
		0	85.552	85.552	De mutaties van oude jaren zijn begrotingstechnisch niet verwerkt
Omvang algemene uitkering					
Per eind 2023 excl. voorgaande jaren	90.141.681	96.185.843	96.382.101	196.258	
Per eind 2023 incl. voorgaande jaren	90.141.681	96.185.843	96.467.653	281.810	

Voor in totaal afgerond € 282 duizend wijkt de omvang van de algemene uitkering in de realisatie in positieve zin af van de bijgestelde omvang. Dat is wel inclusief correcties die betrekking hebben op voorgaande jaren. Van dit verschil heeft afgerond € 197 duizend betrekking op het jaar 2023 zelf. De oorzaken van dit verschil zijn met name terug te voeren op:

- 1) het niet als gevolg van het verschijningsmoment in de begroting 2023 kunnen verwerken van de gevolgen van de decembircirculaire 2023. De per saldo positieve mutaties van in totaal afgerond € 303 duizend. betreffen decentralisatie- en integratie-uitkeringen en taakmutaties, neerwaartse bijstelling van de uitkeringsfactor en het niet begrotingstechnisch aanpassen van de aantallen huishoudens met laag inkomen;

- 2) de nadelige mutatie van € 106 duizend met name als gevolg van de lagere werkelijke aantallen/gewichten per maatstaf dan begroot.

De correcties 2021 en 2022 van in totaal afgerond € 85 duizend voordelig, zijn niet in de begroting 2023 verwerkt.

Het budgettaire voordeel van in totaal afgerond € 282 duizend is verwerkt in het jaarrekeningresultaat 2023.

A3 Overige eigen inkomsten

De gemeente Landgraaf heeft met name vanuit het verleden aandelenbezit. Daarnaast is met de opbrengst van de aandelen Essent NV, een obligatieleningen portefeuille verworven. De uit aandelenbezit jaarlijks te verkrijgen dividenden alsmede rente vanuit de obligatieleningen portefeuille vormen samen "overige eigen inkomsten".

Dividenden

Niet alle vennootschappen waarin wij aandelen bezitten keren een jaarlijks dividend uit. Uit navolgend overzicht blijkt welke wel dividend uitkeren en hoeveel dat was in 2023. De dividenduitkeringen in 2023 hebben betrekking op de behaalde resultaten over 2022.

Omschrijving deelneming	Begroting 2023	Bijgesteld 2023	Realisatie 2023
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	€ 91.466	€ 103.252	€ 103.253
Nazorg Limburg B.V. (Bodemzorg Limburg)	-	-	-
Enexis Holding N.V.	€ 305.099	€ 364.535	€ 787.806
IBA Parkstad B.V.	-	-	-
N.V. Reinigingsdienst Rd4	€ 45.705	€ 8.681	€ 62.544
Special Purpose Vehicles (SPV's):			
* CSV Amsterdam B.V.	-	-	-
* Publiek Belang Electriciteitsproductie B.V.	-	-	-
N.V. Waterleidingmaatschappij Limburg	-	-	-
Woonwijzerwinkel Zuid-Limburg B.V.	-	-	-
Sportbedrijf Landgraaf B.V.	-	-	-
Totaal dividend + overige opbrengsten aandelen 2023	€ 442.270	€ 476.468	€ 953.602

Bank Nederlandse Gemeenten NV

De nettowinst van de BNG over 2022 bedroeg € 300 miljoen (2021: € 236 miljoen). Gunstige markt condities hebben bijgedragen aan dit resultaat. Specifiekere oorzaken van dit vergeleken met 2021 relatief hoge rendement zijn het gestegen renteresultaat en een hoger positief resultaat financiële transacties. Het renteresultaat van EUR 481 miljoen is € 74 miljoen hoger dan het resultaat van 2021.

Tijdens de AVA hebben de aandeelhouders ingestemd met het voorstel van de bank om over 2022 een dividend van € 139 miljoen dividend uit te keren. Voor Landgraaf betekent dit dat een bruto dividenduitkering in 2023 (over 2022) is toegekend van € 103.252. (in 2022 over 2021 was dit € 91.466).

Enexis Holding NV

Het resultaat over 2022 bedroeg € 1.300 miljoen (2021: € 199 miljoen). De netto-omzet in 2022 bedroeg € 1.705 miljoen (2021: € 1.634 miljoen). Mede door de verkoop van Fudura was het resultaat en het dividend in 2022 hoger. Voor Landgraaf betekent dit een bruto dividenduitkering in 2023 (over 2022) is toegekend van € 787.806 (In 2022 over 2021 was dat € 405.250).

Nazorg Limburg BV (Bodemzorg Limburg)

Nazorg Limburg BV is een zelfstandige vennootschap met als kerntaak het beheren van grotere complexe voormalige stortplaatsen (waaronder de voormalige stortplaats Abdissenbosch). Deze vennootschap genereert inkomsten door exploitatie van zonneparken. En voorziet daarmee in het dekken van de kosten voor het “eeuwigdurend” onderhoud van de locaties (voormalige stortplaatsen). Er is bij deze vennootschap geen sprake van toe te kennen dividend aan de aandeelhouders. De resultaten worden conform eerdere afspraken ten gunste gebracht van het eigen vermogen.

NV Reinigingsdienst Rd4

Het batig exploitatieresultaat over 2022 van de Reinigingsdienst Rd4 NV bedroeg € 510.489 (2021: € 1.666.558). De AVA van de NV Rd4 heeft besloten van om een bedrag ad € 490.341 als dividend beschikbaar is voor de aandeelhouders. Het verschil € 20.148 is toegevoegd aan de algemene reserve t.b.v. het benodigde weerstandsvermogen en aan de wettelijk vereiste bestemmingsreserves. Voor Landgraaf betekent dit een bruto dividenduitkering in 2023 (over 2022) is toegekend van € 62.544 (In 2022 over 2021 was dat € 45.705).

Special Purpose Vehicles

De S.P.V.'s zijn B.V.'s die zijn voortgevloeid uit de verkoop van Essent en Attero en die dienen om alle rechten, plichten en claims voortkomende uit de verkoop nog af te handelen. Van deze BV's zijn geen dividenden toegekend. Wel is aangekondigd dat diverse SPV's in 2023 geliquideerd zullen worden en dat mogelijk daardoor nog wel een incidentele (rest)afrekening kan plaatsvinden als afwikkeling van het eigen vermogen. Uiteindelijk zijn in 2023 deze beide B.V.'s nog niet geliquideerd i.v.m. lopende fiscale zaken en hebben derhalve geen slotuitkeringen plaatsgevonden. De liquidatie staat nu gepland in het boekjaar 2024 voor het Publiek Belang Electriciteitsproductie (PBE) BV. De andere vennootschap zal vooralsnog blijven bestaan en gevoed gaan worden uit het vrijgekomen kapitaal van de PBE.

NV Waterleidingmaatschappij Limburg

De jaarrekening 2022 kende een positief saldo van € 6,4 miljoen (2021: € 6,1 miljoen). De netto-omzet in 2022 bedroeg € 113,4 miljoen (2021: € 110,7 miljoen). Overeenkomstig artikel 40 van de statuten van NV WML heeft de AVA besloten om het positieve resultaat 2022 ad € 6,4 miljoen geheel ten gunste van de algemene reserve van WML te brengen. Dit betekent tevens dat er geen dividenduitkering aan de aandeelhouders zal plaatsvinden. In verband met deze statutaire bepalingen

ramen wij ook geen dividendopbrengsten in onze begroting. In 2022 heeft een totale tariefsverhoging van 1,8% op de autonome tarieven plaatsgevonden. Voor een gemiddeld Limburgs huishouden (met een waterverbruik van 105m³ per jaar) is deze stijging afgerond gemiddeld € 3,01 tot een jaarbedrag van € 170,16. Door de stijging van de belasting op leidingwater en provinciale grondwaterbelastingen is het totaal factuurbedrag ten opzichte van 2021 met € 3,92 gestegen naar € 230,68.

A4 Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder deze groep wordt de stelpost structurele ruimte B verantwoord. Structurele ruimte B is een uitgaven stelpost om onvoorziene structurele uitgaven op te vangen. Kapitaallasten vallen hier niet onder.

Het inzetten van deze stelpost is een bevoegdheid van het college. Het college verantwoordt de inzet aan de raad achteraf via bestuursrapportages en jaarverslag. In 2023 is primitief geraamd € 32.219.

De stelpost structurele ruimte B is in 2023 ingezet voor:

- Toetreding tot Euregio Rijn-Maas-Noord	€ -9.000
- Beveiligingsmaatregelen Smeets en Schiffelers	€ -4.800
- Doorwerking ramingswijzigingen 2022	€-26.026
- Doorwerking begrotingswijzigingen 2022	€ 25.288
- IT-voorzieningen Babsen	€-12.000

Totaal ingezet:	€-26.538
-----------------	----------

Resteert over 2023 € 5.181 structurele ruimte B.

Wat de structurele ruimte B is voor structurele onvoorziene uitgaven, is de stelpost onvoorzien voor de incidentele onvoorziene uitgaven. Ook hier ligt de bevoegdheid om deze post in te zetten bij het college. Achteraf wordt aan de raad kenbaar gemaakt waaraan. Primair begrote omvang is € 124.313. De post is ingezet ter dekking van:

- Bijdrage Veiligheidsregio	€ -29.391
- Beveiligingsmaatregelen Smeets en Schiffelers	€ -12.280
- Zorg en veiligheidshuis Parkstad	€ -34.000
- Yuverta	€ -15.579
- Calamiteiten leermijn Casinolaan 6	€ -11.562
- Treffen GR Zorg en Veiligheidshuis Parkstad	€ -15.049
- Kunstwerken in de openbare ruimte	€ - 6.000

Totaal ingezet:	€-123.861
-----------------	-----------

Resteert over 2023 € 452 stelpost onvoorzien.

B. Algemene lasten en overige algemene baten

Dit onderdeel omvat naast de lasten die niet aan een programma kunnen worden toegerekend eveneens de overige algemene baten (baten niet zijnde algemene dekkingsmiddelen)

De algemene lasten omvatten hoofdzakelijk de kosten van overhead (indirecte personeelskosten, huisvestings-, tractie-, facilitaire- en bedrijfsvoeringskosten). Daarnaast vallen hieronder de te betalen rente over opgenomen geldleningen, perceptiekosten van gemeentelijke belastingen, de stelpost voor Covid lasten, de stelpost Energie Armoede Fonds (E.A.F.), de kosten van voormalige wethouders, de gereserveerde lasten van de algemene uitkering, afwikkelingsverschillen vorige dienstjaren en de verrekening met het BTW Compensatiefonds.

De overige algemene baten omvatten de baten van de overhead, afwikkelingsverschillen vorige dienstjaren en de verrekening met het BTW Compensatiefonds.

Samenvattend kunnen de algemene baten en lasten in tabelvorm worden weergegeven als volgt:

Omschrijving	Begroting 2023	Rekening 2023	Afwijking
I. Lasten			
<u>A. Taakveld Overhead (040)</u>			
- Personeel	5.834.831	6.355.887	-521.056
- Huisvesting personeel	1.239.158	1.305.170	-66.012
- Facilitaire middelen	5.474.461	5.412.338	62.123
- Bedrijfsvoering	3.915.657	4.852.852	-937.195
- Tractie	617.366	706.806	-89.440
- Overig	125.735	16.908	108.827
<u>B. Taakveld Treasury (050)</u>			
- Korte termijn financiering	25.000	39.498	-14.498
- Lange termijn financiering	1.357.250	1.357.403	-153
<u>C. Taakveld OZB woningen (061)</u>			
- Bijdrage aan BSGW	174.062	115.213	58.849
<u>D. Taakveld OZB niet woningen (062)</u>			
- Bijdrage aan BSGW	114.748	114.757	-9
<u>E. Taakveld Belastingen overig (064)</u>			
- Bijdrage aan BSGW	12.320	27.322	-15.002

<i>F. Taakveld Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefonds (070)</i>			
- Lasten algemene uitkering gemeentefonds	14.960	14.960	0
<i>G. Taakveld Overige baten en lasten (080)</i>			
- Stelpost onvoorziene uitgaven (incidentele lasten)	451	-	451
- Stelpost ruimte B (onvoorziene structurele lasten)	5.181	-	5.181
- Stelpost reservering overige baten en lasten	87.343	-	87.343
- Afwikkelingsverschillen voorgaande dienstjaren	-	106.691	106.691
- Stelpost Energie Armoede Fonds	-	-	0
- Lasten algemene uitkering	6.752	7.149	-397
- Voormalige wethouders	38.912	31.028	7.884
- Verrekening BTW compensatie fonds	1.052.603	6.803.338	-5.750.735
<i>H. Taakveld Vennootschapsbelasting (090)</i>			
- Vennootschapsbelasting	21.000	38.057	-17.057
Totaal overige algemene lasten	20.117.790	27.091.995	-6.974.205

Omschrijving	Begroting 2023	Rekening 2023	Afwijking
--------------	-------------------	------------------	-----------

II. Baten			
<i>A. Taakveld Overhead (040)</i>			
- Personeel	232.574	407.156	174.582
- Huisvesting personeel	480.380	501.896	21.516
- Facilitaire middelen	719.194	744.203	25.009
- Bedrijfsvoering	1.500	3.595	2.095
- Tractie	-	13.669	13.669
- Overig	2.500	1.801	-699
<i>B. Taakveld Treasury (050)</i>			
- Dividend	827.272	953.602	126.330
- Ontvangen rente	925.554	999.908	74.354
- Toegerekende rente	824.161	824.159	-2
<i>C. Taakveld OZB woningen (061)</i>			
- OZB eigenaar	5.925.364	5.923.003	-2.361

<i>D. Taakveld OZB niet woningen (062)</i>			
- OZB eigenaar	1.232.887	1.234.126	1.239
- OZB gebruikers	842.361	842.368	7
<i>E. Taakveld Belastingen overig (064)</i>			
- Hondenbelasting	386.921	383.808	-3.113
- Precariobelasting	16.833	16.800	-33
<i>F Taakveld Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefonds (070)</i>			
- algemene uitkering gemeentefonds	96.185.843	96.467.653	281.810
<i>G. Taakveld Overige baten en lasten (080)</i>			
- Afwikkelingsverschillen voorgaande dienstjaren	132.083	1.854.077	1.721.994
- Verrekening BTW – compensatiefonds	1.052.603	6.803.338	5.750.735
- Voormalige wethouders	-	81.040	81.040
Totaal overige algemene baten	109.788.030	118.056.200	8.268.170
Saldo algemene baten en lasten			
	89.670.240	90.964.204	1.293.964

Overzicht baten en lasten per programma

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Bijgestelde begroting 2023	Realisatie 2023
0 – Bestuur en ondersteuning	77.634.486	85.463.534	87.180.743
1 – Veiligheid	-4.149.955	-4.542.222	-4.846.770
2 – Verkeer, vervoer en waterstaat	-4.165.679	-4.026.865	-4.110.043
3 – Economie	-674.662	-682.320	-537.688
4 – Onderwijs	-3.005.993	-2.811.894	-2.852.705
5 – Sport, cultuur en recreatie	-6.815.037	-8.229.436	-7.474.249
6 – Sociaal domein	-56.189.408	-65.347.765	-61.782.515
7 – Volksgezondheid en milieu	-331.228	-346.555	209.158
8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ord. en SV	-2.746.483	-3.522.267	-3.675.820
Saldo van baten en lasten	-443.959	-4.045.790	2.110.111
Mutatie reserves	443.959	4.045.790	2.368.930
Resultaat	0	0	4.479.040

Voor verdere detailinformatie ten aanzien van het resultaat verwijzen wij u naar de jaarrekening in deze programmaverantwoording.

HOOFDSTUK 2.3 PARAGRAFEN

2.3.1 Lokale lasten

Vastgesteld beleid

Onder lokale heffingen vallen de belastingen, bestemmingsheffingen, rechten en leges die de gemeente heft. Deze inkomsten dienen enerzijds als algemeen dekkingsmiddel (algemene belastingen) en anderzijds als specifieke kostendekking (bestemmingsheffingen). Een groot deel van de uitvoering met betrekking tot de lokale heffingen is overgedragen aan de GR BsGW. De zeggenschap over de bepaling van de tarieven (beleid) en onderdelen van het kwijtscheldingsbeleid ligt bij de gemeente.

Uitvoering belasting en heffingen

De heffing en invordering van gemeentelijke belastingen en heffingen is vanaf 2014 bij de GR BsGW belegd. De BsGW heeft onder andere tot uitvoeringstaak het opleggen van aanslagen, inning van belastingen en heffingen, behandelen van aanvragen voor kwijtschelding en bezwaarschriften. BsGW is in 2023 actief voor 29 Limburgse gemeenten en het Waterschap Limburg. De deelnemende gemeenten en waterschappen financieren de uitvoeringsactiviteiten van BsGW middels jaarlijkse bijdragen. De bijdrage van Landgraaf aan BsGW bedroeg in 2023 € 648.059

Aantal bezwaren en vergoeding van proceskosten

Het risico in relatie tot bezwaren die door adviesbureaus (vaak NCNP) worden ingediend en de daaraan gekoppelde procesvergoeding is in 2023 ongunstiger geweest dan werd verwacht. Het gerealiseerde bedrag proceskostenvergoeding komt overeen met € 3,305 miljoen. Dat betekent een flinke overschrijding en leidt tot een nadeel in het resultaat van het boekjaar 2023 van ruim € 2,7 miljoen. Het aantal bezwaren ingediend in 2023 is in totaliteit 2,7 zoveel als in 2022.

BsGW is er –ondanks de migratie van het nieuw aanbestede waarderingspakket, de migratie van de nieuw aanbestede belastingapplicatie heffen en innen, de implementatie van de nieuwe kantoorautomatiseringsomgeving en vooral de onderlinge koppelingen– in geslaagd om het overgrote deel van de ingediende bezwaren in 2023 af te handelen. In 2023 zijn alle flitsbezwaren (12.366) afgehandeld en van het aantal objecten waartegen bezwaar is gemaakt (69.239) is 94% afgehandeld. Voor de afdoening van de overige bezwaren heeft BsGW gebruik gemaakt van de eenmalige mogelijkheid tot verdaging van 6 weken.

Na de Tweede Kamer (26 oktober 2023) heeft de Eerste Kamer op 19 december 2023 eveneens ingestemd met het wetsvoorstel Wet herwaardering proceskostenvergoeding WOZ (en bpm). Dit betekent o.a. dat de proceskostenvergoeding in WOZ-procedures aanzienlijk naar beneden wordt bijgesteld en dat deze vergoeding met ingang van 2024 rechtstreeks uitbetaald zal worden aan de belanghebbende.

Kwijtschelding

Voor burgers met een laag inkomen bestaat de mogelijkheid van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Dit is mogelijk indien aan de wettelijke voorschriften voor kwijtschelding is voldaan. De voorschriften voor het beoordelen of een burger al dan niet in aanmerking komt voor kwijtschelding, zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990.

Het is voor gemeenten niet mogelijk van deze landelijke wetgeving af te wijken. De enige mogelijkheid die gemeenten hebben om meer burgers in aanmerking te laten komen voor kwijtschelding, is de kwijtscheldingsnorm te verruimen.

In afwijking met de landelijke richtlijnen geldt dat de gemeente Landgraaf een kwijtscheldingsnorm hanteert van 100% (landelijke norm is 90%) van de bijstandsnorm. Verder heeft de raad van de gemeente Landgraaf besloten om vanaf 1 januari 2023 de vermogensnorm te verruimen. Hierdoor komen meer burgers van de gemeente voor kwijtschelding in aanmerking. Voor de gemeente Landgraaf kan kwijtschelding worden verleend voor de afvalstoffenheffing (deels) en de rioolheffing gebruiker.

Voor 2023 was er binnen Landgraaf een geraamd budget van € 495.000 voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen. In 2023 is voor afgerond € 446.807 aan kwijtschelding verleend. Dit is inclusief een schatting van nog in behandeling zijnde verzoeken. Ten opzichte van 2022 (€ 506.000) is er sprake van een daling van € 59.193. Het rapportagesysteem van de BsGW is in het 4^e kwartaal vervangen, waardoor een diepgaandere analyse van de daling nu niet mogelijk is. In 2024 zal extra aandacht worden geschonken aan het monitoren van de kwijtschelding.

Bron: Uitvoeringsrapportage Q3 2023 BsGW (Q4 is vanwege een nieuw systeem niet beschikbaar).

Aantal verzoekschriften voor kwijtschelding per heffingsjaar

	2023	2022
KWIJTSCHELDING		
A. Aantal verzoekschriften		
Totaal aantal verzoekschriften	1.661	3.245
B. Voortgang afhandelproces		
Afgehandelde verzoekschriften	97,2%	99,4%
C. Percentage toe- en afwijzingen		
Afwijzingen	25,8%	24,5%
Toewijzingen		
a) Geautomatiseerd	64,0%	62,8%
b) Handmatig	10,1%	12,7%
Totaal	74,2%	75,5%
D. Kwijtschelding financieel per heffingsoort		
Afvalstoffenheffing	€ 257.728,43	€ 248.732,10
Afvalstoffenheffing (diftar)	€ 0,00	€ 56.625,91
Hondenbelasting	€ 78,40	€ 0,00
Rioolheffing gebruiker	€ 188.656,68	€ 196.011,05
TOTAAL	€ 446.463,51	€ 501.369,06

Tarieven

De tarieven van belastingen en heffingen, met uitzondering van de afvalstoffen –en rioolheffing, de onroerendzaakbelasting en toeristenbelasting, zijn in 2023 ten opzichte van 2022 met 3% geïndexeerd. De tarieven voor de onroerendzaakbelasting worden berekend door de belastingopbrengsten te indexeren met 3% en deze geïndexeerde opbrengsten te delen door de op dat moment bekende prognose van WOZ-waarden van alle objecten samen.

Belastingopbrengsten

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de begrote en gerealiseerde opbrengsten, zowel van de bestedingsgebonden heffingen (afvalstoffen- en rioolheffing) als van de niet-bestedingsgebonden heffingen (algemene belastingen).

Niet bestedingsgebonden opbrengsten

De algemene belastingen moeten de gemeente voorzien van algemene middelen. Het zijn dekkingsmiddelen die geen vooraf bepaald bestedingsdoel kennen, met andere woorden: er is geen wettelijk doel en er staat geen tegenprestatie tegenover. Tot deze categorie behoren de in onze gemeente geheven onroerende zaakbelastingen, de toeristenbelasting, de hondenbelasting en de precariobelasting.

In onderstaand overzicht is de primitieve en bijgestelde begroting 2023 af gezet tegen de realisatie over het jaar 2023.

Tabel: Begroting en realisatie opbrengsten belastingen en heffingen cohier 2023

Cohier 2023							
Omschrijving	Primitief begroot 2023		Bijgesteld 2023		Realisatie 2023		Meer/minder opbrengst
Afvalstoffenheffing	€	4.958.005	€	4.851.389	€	5.062.779	€ 211.390
Rioolheffing	€	5.054.798	€	5.054.086	€	5.065.565	€ 11.479
Niet gebonden heffingen:							
Hondenbelasting	€	417.626	€	403.791	€	386.252	€ -17.539
Onroerende zaakbelasting	€	8.001.587	€	8.001.742	€	7.997.631	€ -4.111
Precariobelasting	€	30.337	€	22.042	€	16.833	€ -5.209
Toeristenbelasting	€	110.927	€	131.950	€	141.398	€ 9.448
	€	18.573.280	€	18.465.000	€	18.670.458	€ 205.458

Toelichting grootste verschillen tussen prognose en bijgestelde opbrengsten 2023:

Afvalstoffenheffing

In 2023 is de opbrengst diftar hoger dan begroot. De prognose van de BsGW was voor 2023 begroot op € 941.200 en is nu als balanspost opgenomen voor een bedrag van € 1.050.000. Een verschil van € 108.800. De diftar wordt altijd tenminste 1 jaar later ingevorderd in verband met de registratie van het aanbieden van de afvalcontainers. Daarnaast valt de kwijtschelding die is begroot € 359.839, aanzienlijk lager uit dan de realisatie tot einde boekjaar € 257.940, een verschil van €101.899. Samen is dit een bedrag van € 210.699. Het restant € 691 betreft kleine correcties gedurende het jaar die in het 4^e kwartaal worden verwerkt.

Hondenbelasting

In 2023 is te hoog primitief geraamd. In 2022 was de hondenbelasting geraamd op een primitief bedrag van € 405.4621. De bijgestelde raming in 2023 van € 403.791 komt hierbij beter in de buurt. Dat desondanks de werkelijke opbrengst uiteindelijk lager uitvalt kan niet direct worden verklaard.

Toeristenbelasting

De raming van de toeristenbelasting is naar boven bijgesteld gezien de prognose van BsGW van voorgaande jaren en realisatie over het 2022. Uiteindelijk is het aantal overnachtingen hoger dan deze bijstelling uit gekomen, wat heeft geresulteerd in een positief verschil van € 9,5 duizend ten opzichte van de bijgestelde begroting.

Opbrengsten oude belastingjaren

Niet alle belastingopbrengsten komen in het jaar van aanslagoplegging binnen. Dit betreft dan voornamelijk ontvangsten uit betalingsregelingen, later opgelegde of gecorrigeerde aanslagen etc. Niet hierin begrepen zijn de opbrengsten van de variabele afvalstoffenheffing (difstar) en toeristenbelasting: deze worden als balansposten meegenomen in het betreffende belastingjaar en komen alleen tot uiting in de opbrengsten oude belastingjaren voor zover de opbrengst afwijkt van de balanspost.

In onderstaand overzicht zijn de opbrengsten oude jaren naar belastingsoort weergegeven.

Tabel: Realisatie opbrengsten belastingen en heffingen cohieren 2019 t/m 2023

Cohieren 2019 tm 2023		
Omschrijving	Realisatie	
Afvalstoffenheffing	€	2.476
Rioolheffing woning	€	1.995
Rioolheffing niet woning	€	-3.328
<i>Niet gebonden heffingen:</i>		
Hondenbelasting	€	-2.444
OZB woning	€	-1.104
OZB niet-woning	€	2.970
Precariobelasting	€	-33
Toeristenbelasting	€	442
Totaal belastingen en heffin	€	975

De negatieve bedragen betreffen een correctie op reeds in eerdere jaren ontvangen opbrengsten, veelal als gevolg van ingediende en gegrond verklaarde bezwaarschriften.

Overige heffingen – baten naturalisatie, marktgelden en begraafplaatsen

2023					
Omschrijving	Begroting 2023		Realisatie 2023		Vershil
Baten naturalisatie	€	13.247	€	23.869	€ 10.622
Baten marktgelden	€	21.399	€	23.150	€ 1.751
Baten begraafplaatsen	€	20.000	€	26.338	€ 6.338
	€	54.646	€	73.356	€ 18.710

Kostendekkendheid

Afvalstoffen- en rioolheffing

De tarieven voor afvalstoffen –en rioolheffing mogen niet meer dan 100% kostendekkend zijn. Deze tarieven worden berekend op basis van de geraamde lasten voor 2023, die afhankelijk van de soort kosten een andere indexering kunnen hebben, maar ook in absolute zin kunnen afwijken van voorgaande jaren.

In onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van de gerealiseerde baten en lasten voor het jaar 2023, inclusief de stortingen in de voorziening reiniging en riolen.

Afvalstoffenheffing 2023

lasten afvalstoffeninzameling	€	3.416.805,13
lasten afvalbakken	€	142.797,87
toerekening overhead	€	165.618,83
toerekening kwijtschelding	€	306.211,83
btw	€	717.826,00
lasten 2023	€	4.749.259,66
storting voorziening reiniging	€	-315.998,38
baten 2023	€	-5.065.255,04
dekkingspercentage		100%

Rioolheffing 2023

lasten beleid waterhuishouding	€	392.425,59
lasten riolering	€	2.146.092,33
toerekening overhead	€	821.985,26
toerekening straatreiniging	€	246.500,00
toerekening duurzame onkuidbestrijding	€	127.345,00
toerekening kwijtschelding	€	188.787,94
btw	€	200.182,00
lasten rioolheffing	€	4.123.318,12
storting voorziening riolen	€	-943.288,43
baten rioolheffing	€	-5.066.606,55
dekkingspercentage		100%

Leges

In onderstaande tabellen vindt u de nadere uitwerking van het onderzoek naar de kostendekkendheid van leges op basis van cijfers jaarrekening 2023.

Wanneer er sprake is van veel verschillende tarieven in een verordening zoals bij leges, hoeft de maximale kostendekkendheid niet per tarief te gelden. Zolang het maximum van 100% voor het geheel niet overschreven wordt, kan dit per tarief wel gelden. Door kruissubsidiëring is het mogelijk om de 'winst' van bepaalde producten te gebruiken om het 'verlies' op andere producten te dekken.

Uitzonderingen kruissubsidiëring

Op het uitgangspunt van de brede kruissubsidiëring bestaan enkele uitzonderingen:

1. de Europese Dienstenrichtlijn beperkt de mogelijkheden voor kruissubsidiëring bij leges die samenhangen met bedrijfsactiviteiten tot een cluster van samenhangende vergunningen
2. de wetgeving over de omgevingsvergunning gaat ervan uit dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring kan worden toegepast en niet met dienstverlening erbuiten

Zolang de maximale kostendekkendheid van 100% niet bereikt is, is er ruimte voor verhoging van tarieven. Daarbij mogen de in de tarieventabel voorkomende wettelijk voorgeschreven maximale tarieven niet worden verhoogd.

Samenvatting titel 1,2 en 3

Kostendekkendheid jaarrekening 2023			
	Kosten	Opbrengsten	Kostendekkendheid
1 Algemene dienstverlening			
Totaal:	€ 581.829	€ 386.395	66,41%
2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning			
Totaal:	€ 542.218	€ 371.551	68,52%
3 Europese dienstenrichtlijn			
Totaal:	€ 16.252	€ 4.823	29,68%
Totaal kostendekkendheid:	€ 1.140.299	€ 762.769	66,89%

2.3.2 Bedrijfsvoering

Organisatie & Personeel

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

O&P 1. Een toekomstbestendig personeelsbestand

Op diverse manieren is gewerkt aan een toekomstbestendig personeelsbestand. Zo is er meer gestuurd op competenties, wordt geanticipeerd op vrijkomende vacatures vanwege pensionering, de arbeidsvoorwaarden en –omstandigheden zijn verbeterd om een aantrekkelijke werkgever te zijn en blijven. In 2023 hebben we ook gewerkt aan een nieuw concept voor het werkgeversmerk. Het beeld dat we als organisatie op de arbeidsmarkt willen uitstralen. Dit doen we door de unieke kenmerken van (de cultuur binnen) onze organisatie te belichten zodat we ons als werkgever goed in de krappe arbeidsmarkt kunnen neerzetten.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.O&P 1.1 Sturen op goede mix in het personeelsbestand (competenties, leeftijd, etc.)

Er wordt doorlopend gewerkt aan een goede mix van ons personeelsbestand. In 2023 zijn er 35 personen (32,28 fte) ingestroomd. Hieruit blijkt dat de groep jongeren (18–34 jaar) de grootste groep instromers is. Ruim 70% van de instroom is maximaal 44 jaar. Dat is een positieve ontwikkeling in de werving van jongeren en het omlaag brengen van de gemiddelde leeftijd. De gemiddelde leeftijd is 48,7 jaar en sinds 2014 niet meer zo laag geweest.

15% jonger dan 35 en 38% ouder dan 55 jaar	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Evenredige leeftijdsverdeling personeel	Niet bekend	Niet bekend	16%/39%

16 % van de medewerkers is jonger dan 35 jaar en 39 % is ouder dan 55 jaar

Norm in begroting: < 50 jaar	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Gemiddelde leeftijd	Niet bekend	Niet bekend	49

de gemiddelde leeftijd over 2023 was 48,7 jaar

2023.O&P 1.2 Anticiperen op uitstroom pensioengerechtigden

Er is bij de werkplannen uitgevraagd welke medewerkers gepland uitstromen (tot en met 2026). Daarnaast kent de CAO 2023 en 2024 een regeling om vervroegd te stoppen met werken (RVU). De medewerkers die hiervan gebruik kunnen maken zijn in beeld gebracht en hiermee zijn gesprekken gevoerd of zij wel/geen gebruik maken van de regeling. Op basis hiervan zijn er met medewerkers afspraken gemaakt en is ingezet op het tijdig kunnen vervangen van deze medewerkers. Daarvoor hebben we ingezet op het binnenhalen van een aantal junior-medewerkers/trainees die intern opgeleid en ingewerkt worden, interne doorstroming van personeel en het openstellen van de reguliere vacatures om deze uitstroom op te vangen.

Norm in begroting: gereed eerste helft 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
inventariseren uitstroom t/m 2026	100%	100%	100%

jaarlijks worden in de werkplannen opgenomen welke medewerkers naar verwachting uitstromen

Norm in begroting: gereed tweede helft 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
plan opstellen opvangen uitstroom	0%	0%	100%

In het werkplan wordt de verwachte uitstroom per afdeling inzichtelijk gemaakt. Daarnaast is eind 2023 een format voor de strategische personeelsplanning uitgewerkt om gericht te anticiperen op een tijdige opvolging bij verwachte uitstroom. Daarnaast wordt op basis hiervan beoordeeld welke noodzaak en behoefte er aan toekomstige capaciteit voor functies is. Met dit format kan ook gericht worden bekeken welke doorstroom mogelijk is van zittende medewerkers naar vrijkomende functies en wat hiervoor nodig is om deze medewerker te kunnen laten doorstromen

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

O&P 2. Een gezonde en vitale organisatie

Een gezonde en vitale organisatie is van belang om toekomstbestendig te zijn. Medewerkers hebben de gelegenheid om zichzelf te ontwikkelen en daarop wordt door leidinggevend en gestuurd. Daarnaast is ingezet op bewustwording van fysieke en mentale vitaliteit bij medewerkers. Door het loslaten van de norm voor thuiswerkmogelijkheden is er ook meer ruimte om te zorgen voor een optimale balans tussen werk en privé.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.O&P 2.1 Inzetten op daling ziekteverzuim

Het streefverzuimpercentage van maximaal 5% over 2023 is niet gehaald. het totale verzuimpercentage over 2023 is 8,4%.. Met name het langdurig verzuim (42-365 dagen) ligt in 2023 met 4,98% hoger dan voorgaande jaren. Samen met het extra lange verzuim (> 365 dagen) vormt het (extra) lange verzuim 6,8% van het totale ziekteverzuim. Uit een eerste cijfermatige analyse van de bedrijfsarts blijkt dat een groot deel van het langdurige verzuim niet-werkgerelateerd is en daarmee ook niet/nauwelijks beïnvloedbaar door de werkgever. De acties die in 2023 zijn uitgevoerd om het ziekteverzuim te laten dalen zijn o.a. een verzuimtraining voor leidinggevend en, het voeren van verzuimgesprekken met frequent verzuimers (vanaf 2024 in aanwezigheid van de bedrijfsarts), houden van periodieke SMT-gesprekken tussen de bedrijfsarts, gezondheidscoach en de individuele leidinggevend en, aansluiting bij IZA bedrijfszorg (aanbieden gezondheidsinterventies), inzetten op bewustwording bij medewerkers over rechten en plichten bij verzuim. In nader overleg met de bedrijfsarts en de gezondheidscoach wordt begin 2024 geanalyseerd en besproken welke acties uitgevoerd kunnen worden om het verzuim aan te pakken.

Norm in begroting: percentage afnemend richting 5%	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Ziekteverzuimpercentage			8%

Het verzuim over 2023 is 8,4%. De norm van 5% is hiermee ruim overschreden

2023.O&P 2.2 Nieuwe functie vitaliteit en opleidingen

Een tijdelijke functionaris (financiering t/m 2024) heeft diverse activiteiten, workshops en trainingen georganiseerd. Daarnaast is gewerkt aan het vergroten van de bewustwording voor vitaliteit. Ook is gewerkt aan de bouw en implementatie van een eigen opleidingsportaal (Landgraaf Academie). De livegang van het systeem is voorzien in Q2 2024. Verder hebben er workshops integriteit plaatsgevonden en heeft er een inhaalslag voor het afleggen eed en belofte plaatsgevonden in het laatste kwartaal van 2023.

2023.O&P 2.3 Nieuwe functie preventiemedewerker

Eind 2023 heeft een nieuwe RI&E plaatsgevonden. De preventiemedewerker heeft daarnaast (pro)actief informatie gegeven binnen de organisatie over arbopreventie op diverse gebieden (o.a. ergonomie). Daarnaast is een start gemaakt met het toetsen van de thuiswerkplekken aan de Arbo-normen en indien deze niet voldoen te adviseren wat er gedaan moet worden om de thuiswerkplekken in overeenstemming met de Arbo-normen te brengen.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

O&P 3. Kwalitatieve advisering, ondersteuning en beleidvorming op gebied van P&O

Dit is een doorlopend proces.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.O&P 3.1 Advies en ondersteuning aan de gehele organisatie op vlak van P&O

Dit zijn dagdagelijkse werkzaamheden, is een doorlopend proces.

2023.O&P 3.2 Ondersteuning van de werving- en selectieprocedures

Dit zijn dagdagelijkse werkzaamheden. Vanwege de hogere door- en uitstroom zijn er in 2023 veel vacatures waarbij de P&O-consulenten ondersteuning bieden voor de werving- en selectie van geschikte kandidaten. Daarbij is ook ingezet op verschillende (nieuwe) wervingsmethoden zoals aantrekkelijke vacatureteksten, het zelf actief benaderen van potentiële kandidaten, het inzetten van een recruiter bij verschillende functies en een extern bureau om de employerbranding met ons te ontwikkelen.

2023.O&P 3.3 Zorg dragen voor actueel en gedegen P&O-beleid

De regeling hybride werken (thuiswerken) is vastgesteld. Daarnaast is per 1 mei de nieuwe werktijdenregeling en de ADV-regeling in werking getreden in combinatie met het afschaffen van het kloksysteem.

Verder wordt er in samenwerking met de overige Parkstadgemeenten en met IGOM onderzocht wat de mogelijkheden zijn om de huidige en toekomstige arbeidsmarktkrapte zo goed mogelijk het hoofd te kunnen bieden. Samenwerking op het gebied van stagecoördinatie, het organiseren van een inhouse-dag en het onderling delen van geschikte kandidaten/vacatures zijn zaken die hierbij meegenomen worden. De eerste inhousedag is eind juni 2023 gehouden en was voor een eerste keer succesvol. In de eerste helft van 2024 wordt een nieuwe inhousedag gepland.

Daarnaast is gestart met een employerbrandingtraject om de gemeente als werkgever duidelijker neer te kunnen zetten voor (potentiële) werkzoekenden.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

O&P 4. Competentiegericht sturen

Als organisatie hebben we ook in 2023 meer gestuurd op competenties. Dit doen we met name door het voeren van POP-gesprekken om te kijken of medewerkers zich verder kunnen ontwikkelen in hun eigen functie of om door te groeien naar een andere functie binnen de organisatie. Bij vacatures wordt ook geselecteerd op medewerkers die de juiste competenties hebben of binnen een afzienbare termijn kunnen ontwikkelen (potentie). Daarnaast is er een nieuw format opgesteld voor het maken van een strategische personeelsplanning in 2024.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.O&P 4.1 Werken met competentie management

Er is in 2023 aandacht gegeven aan de opleidings- en ontwikkelmogelijkheden voor medewerkers door medewerkers te wijzen op de mogelijkheid van een POP-gesprek en het volgen van (ontwikkel)opleidingen. Er dient per jaar met 1/3 van het personeelsbestand een POP-gesprek te hebben plaatsgevonden. In het jaarverslag wordt aangegeven hoeveel POP-gesprekken er gedurende het jaar hebben plaatsgevonden.

Er is in 2023 met onze leverancier gewerkt aan een digitale module waarin de ontwikkel- en beoordelingsgesprekken een plek krijgen zodat zowel voor leidinggevend als voor medewerker het proces en de inhoud (functie-eisen en competenties) inzichtelijker worden en makkelijker te gebruiken. De verwachting is dat deze in maart 2024 in gebruik kan worden genomen.

Norm in begroting: ontwikkelgesprek met 1/3 pers.	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Competentiemanagement	Niet bekend	Niet bekend	27,5

In 2023 zijn 116 POP-gesprekken gevoerd door de leidinggevenden. Dit is op het totale aantal medewerkers per 1-1-24 (341) een percentage van 34%. De norm (33,3%) is hiermee gehaald.

Communicatie

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

Comm 1. Tijdige en complete informatieverstrekking naar inwoners, media en stakeholders

De ontwikkelingen binnen de gemeente zijn actief gedeeld via de verschillende eigen communicatiekanalen waarover we beschikken. Deze communicatie is doorlopend proces qua voorbereiding en afweging, zodat informatie tijdig gedeeld kan worden. Dit betekent ook dat er doorlopend in de organisatie is afgestemd hoe we de informatieverstrekking zo compleet mogelijk kunnen verzorgen aan onze inwoners en stakeholders.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.Comm 1.1 Input vanuit de vakafdelingen naar buiten brengen via de diverse kanalen

De ontwikkelingen zoals projecten, interventies en activiteiten die door de vakafdelingen zijn opgezet zijn doorlopend gedeeld met de samenleving. Daarvoor is een mix van communicatie-instrumenten ingezet. Bij elke ontwikkeling is gekeken naar een passende communicatiestrategie. Daarnaast is het ondanks de personele knelpunten binnen het team communicatie met de inzet van inhuurkrachten grotendeels gelukt om de input van de vakafdelingen zoveel mogelijk naar buiten te blijven brengen in 2023.

Norm in begroting: > 2.000	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Aantal abonnees op de digitale nieuwsbrief	1.385	1.631	1.536

Er is in 2023 verschillende keren o.a. op social media, in de Gemeindezaken en met flyers/kaartjes bij bijeenkomsten gewezen op de mogelijkheid om in te schrijven voor de digitale nieuwsbrief. Deze acties hebben niet geleid tot meer dan 2000 abonnees. Om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop inwoners geïnformeerd willen worden door de gemeente, is in het Parkstad dienstverleningsonderzoek een aanvullende vraag hierover opgenomen. De uitkomsten hiervan worden in 2024 meegenomen bij de inzet van gemeentelijke informatievoorziening.

2023.Comm 1.2 Een papieren medium, dat bezorgd gaat worden bij Landgraafse huishoudens, herintroduceren als extra communicatiekanaal

In 2023 is er elke maand (met uitzondering van de zomervakantie) een Gemeindezaken uitgebracht voor de inwoners en ondernemers van Landgraaf. Daarnaast is er een Veiligheidsspecial uitgebracht van de Gemeindezaken. De verspreiding van de Gemeindezaken heeft voor zover mogelijk huis aan huis plaatsgevonden en kon op diverse plekken in Landgraaf worden afgehaald. Verder zijn alle nieuwsberichten uit de Gemeindezaken ook digitaal beschikbaar gesteld op onze website en socials.

Norm in begroting: 10 tot 12	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Aantal uitgebrachte en bezorgde papieren kranten	5	9	12

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

Comm 2. Landgraaf laat zich zien in de regio als gemeente waar het goed wonen, werken en recreëren is

In onze communicatie is er waar mogelijk aandacht besteed aan het woon, werk en leefklimaat van de gemeente Landgraaf. Dat heeft plaatsgevonden door aan te haken op specifieke thema's, projecten en activiteiten waarover gecommuniceerd is. Op deze manier hebben we laten zien dat Landgraaf een gemeente is waar het goed wonen, werken en recreëren is.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.Comm 2.1 Contacten onderhouden met pers/media

De contacten met de pers/media zijn in 2023 actief onderhouden door het team. Daarbij is veel inzet gedaan op het verspreiden van persberichten en het beantwoorden van persvragen. In 2023 zagen we dat meer persvragen dan eerdere jaren werden gesteld, inclusief landelijke onderzoeksvragen door de media waarbij de beantwoording een intensievere interne afstemming en uitdieping vroeg. De maandelijkse persgesprekken hebben in 2023 niet plaatsgevonden. Dit enerzijds door de krappe bezetting binnen het team, maar vooral ook omdat de media aangaf geen behoefte te hebben aan reguliere persgesprekken, maar afhankelijk van het onderwerp besluit of ze een gesprek met een bestuurder willen voeren. Zo hebben er in 2023 bij verschillende nieuwswaardige ontwikkelingen afzonderlijke gesprekken met de pers plaatsgevonden.

Norm in begroting: > 20	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Gevoerde persgesprekken	0	0	0

Vanwege personele wisselingen en tijdelijke vervanging bij de media hebben er in 2023 geen vooraf geplande persgesprekken plaatsgevonden. In plaats daarvan zijn er wel over verschillende onderwerpen een op een gesprekken met de media geweest.

2023.Comm 2.2 Afdelingen en bestuur ondersteunen bij het signaleren van nieuwswaardige ontwikkelingen

Team communicatie signaleert en deelt doorlopend ontwikkelingen uit de Landgraafse samenleving. Daarnaast is actief meegedacht en geadviseerd over hoe nieuwswaardige ontwikkelingen gedeeld kunnen worden met inwoners, ondernemers en bezoekers. Daarvoor zijn verschillende communicatiestrategieën en instrumenten ingezet.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

Comm 3. Burgers voelen zich gehoord en geholpen

Sentimenten/ reacties op social media die mogelijk actie of in ieder geval alertheid behoeften zijn doorlopend gemonitord, en besproken met de betreffende vakafdelingen, zodat hierop passend gereageerd werd om de inwoner te voorzien van informatie en/of te helpen.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.Comm 3.1 Signalen uit (de analyses van) de social media uitzetten naar de juiste betrokkenen ter afhandeling

We monitoren doorlopend de ontwikkelingen in de Landgraafse samenleving op Social Media. Dit betekent dat reacties en sentimenten die vragen om een (re)actie worden gedeeld en besproken met de vakafdelingen. Vanuit het team communicatie is daarbij geadviseerd over het delen van informatie en op welke wijze deze communicatie het beste kon plaatsvinden. In 2023 is er bijvoorbeeld aandacht geweest voor energie(armoede) en klimaat, duurzaamheid, verkeersmaatregelen, verkiezingen, openbare orde en veiligheid, vacatures, ondernemen en ruimtelijke projecten.

Juridische Zaken (inclusief Privacy)

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

JZ 1. De gemeente neemt besluiten die waar nodig juridisch getoetst zijn

Dit proces wordt voortdurend bewaakt en voldoet aan de norm die wij daaraan stellen.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.JZ 1.1Juridisch advies en ondersteuning adviezen leveren

Dit betreffen dagdagelijkse werkzaamheden, continu proces.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

JZ 2. De juridische procedures worden binnen de wettelijke termijn afgehandeld

Het doel is om juridische procedures zoveel mogelijk binnen de geldende wettelijke termijnen af te ronden. In 2023 is dit voor 50% van de bezwaarzaken gelukt. Soms duurt het echter langer omdat het een complexe zaak betreft of omdat er tijdens de procedure gesprekken worden gevoerd om tot een oplossing te komen.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.JZ 2.1Afhandelen van bezwaren etc. binnen de wettelijke termijn

Uit het juridisch jaarverslag over 2023 blijkt dat net niet aan de norm voldaan wordt. De norm is > 50% wordt binnen de wettelijke termijn afgehandeld. De afhandeling van zaken binnen de wettelijke termijn staat nu precies op 50%.

Norm in begroting: > 50%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Afhandeling bezwaren < 18 weken	Niet bekend	Niet bekend	50%

In 2023 is 50% van de bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn afgehandeld. De norm van meer dan 50%, is net niet gehaald. Ten opzichte van de percentages van de voorgaande jaren (44%, 35%, 41%, 65% en 34%) is dit wel een verbetering.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

JZ 3. Bewustwording van juridische aspecten binnen de organisatie wordt vergroot

Dit is een doorlopend proces en gebeurt in de praktijk meestal op individueel niveau. Door de hoge personele wisselingen in de afgelopen jaren blijkt dat nieuwe medewerkers niet of onvoldoende op de hoogte zijn van de juridische aspecten van hun werk bij de gemeente. Met name de Algemene wet bestuursrecht is niet bekend. Via IGOM worden medewerkers bijgeschoold door basiscursus Awb te volgen. Het is de bedoeling om dit vanaf 2024 in ons eigen onboardingsprogramma op te nemen zodat via die weg geborgd wordt dat medewerkers die kennis opdoen.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.JZ 3.1 Pro-actief (ongevraagde) adviezen geven

Betreffen dagdagelijkse werkzaamheden, continu proces.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

JZ 4.1 De privacy is gewaarborgd (AVG)

In het algemeen kan gezegd worden dat de gehele organisatie de privacy van haar inwoners serieus neemt.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.JZ 4.1 De geprioriteerde activiteiten op gebied van de protection impact assessment (DPIA) worden uitgevoerd

Op enkele verwerkingen zijn DPIA's uitgevoerd en aan de Functionaris Gegevensverwerking ter controle voorgelegd. Nog niet alle nieuwe of aangepaste verwerkingen zijn onderwerp van een DPIA terwijl dit vaak wettelijk verplicht is. Binnen de organisatie zal in 2024 meer aandacht worden gevraagd voor de risico's bij de verwerking van persoonsgegevens en het uitvoeren van DPIA's met de privacy officer om de grip hierop te vergroten. In 2023 zijn er ook al e-learning modules door vrijwel alle medewerkers gevolgd waarin de thema's AVG, identiteitsfraude, informatieveiligheid, integriteit, meldplicht datalekken, Privacy en Ransomware aan de orde kwamen.

Norm in begroting: 100%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Uitvoering geprioriteerde activiteiten AVG 2023	46%	52%	52%

2023.JZ 4.2 In samenspraak met proceseigenaren een prioritering maken voor de maatregelen die op basis van het privacy managementsysteem moeten worden uitgevoerd

Er is door de privacy officer in kaart gebracht welke maatregelen uit het Normenkader privacy met voorrang opgepakt moeten worden. Daaruit volgde dat veel acties afhankelijk van de capaciteit van de proceseigenaren en hun planning. In het kader van het vergroten van domein specifieke kennis over Privacy is een start gemaakt met interne privacy workshops voor het Mens Ontwikkel Bedrijf en het team WMO bij het KCC. Daarbij is ook gekeken naar het actualiseren van de al beschikbare instructies over privacy en gegevensdeling.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

JZ 4.2 Het waarborgen van de privacy op basis van de AVG en de Wpg

In het kader van de Wet Politiegegevens heeft er een externe audit plaatsgevonden waarna de beheersmaatregelen zijn geprioriteerd en binnen de organisatie (deels) zijn geïmplementeerd.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.JZ 4.3 De Functionaris voor gegevensbescherming (FG) controleert op de correctheid van de genomen maatregelen en houdt steekproefsgewijs toezicht op de wijze waarop bepaalde maatregelen in de praktijk worden uitgevoerd

Sinds 1 februari 2023 is de Functionaris Gegevensbescherming actief betrokken bij het beoordelen van het verwerken van persoonsgegevens en neemt daar waar nodig steekproeven of maatregelen worden geïmplementeerd en of worden nagekomen.

Norm in begroting: 5	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Uitgevoerde steekproeven door FG	0	0	0

In 2023 zijn er geen steekproeven uitgevoerd door de FG. De focus heeft op de andere werkzaamheden van de FG gelegen. De focus van de FG heeft in 2023 gelegen op het oppakken van (ad hoc) privacy vraagstukken omdat er een achterstand was op het gebied van privacy door het ontbreken van een Privacy Officer. Na het aantrekken van een Privacy Officer heeft de FG de PO, die nog relatief onbekend was met het werkveld, begeleid en ingewerkt gedurende het jaar.

2023.JZ 4.4 Onder leiding van de FG oprichten van een Privacy team en per afdeling 1 of 2 privacy-ambassadeurs aanwijzen

In 2023 is de oude functie van FG opgesplitst in twee functies. Namelijk die van FG voor het toezichthouden en het geven van advies en de functie van Privacy Officer voor de uitvoerende werkzaamheden. Aan de hand van de geprioriteerde activiteiten, is vervolgens bekeken welke functionarissen binnen afdelingen aangewezen kunnen worden als ambassadeur. De eerste stappen

zijn gezet door het in dienst nemen van een privacy officer. De concrete rol van een privacy ambassadeur moet echter duidelijk in het beleid uitgewerkt worden zodat de afdelingen een inschatting kunnen maken hoeveel capaciteit deze rol in beslag gaat nemen. De privacy officer had vorig jaar nog niet de benodigde ervaring en kennis om het privacy beleid te herijken waaronder de rol van ambassadeur te concretiseren. De uitwerking en implementatie van deze rol zal in 2024 opgepakt worden.

2023.JZ 4.5 Het vergroten van de privacy bewustwording van interne medewerkers via verplichte e-learningmodules

In 2023 zijn de e-learning modules door vrijwel alle medewerkers met succes gevolgd. Daarnaast heeft de Privacy Officer bij afdelingen geïnventariseerd welke behoefte er is om specifieke AVG kwesties nader te bespreken. Op basis hiervan zijn en worden er interne workshops georganiseerd.

Ontwikkeling in de informatievoorziening

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

IV 1. De kwaliteit en duurzaamheid van de informatie gegarandeerd wordt (nieuwe Archiefwet)

De ingangsdatum van de nieuwe archiefwet (werktitel archiefwet 2021) is vertraagd en nog niet definitief. Gestructureerd en cyclisch wordt onder de huidige wet- en regelgeving (archiefwet 1995) gewerkt naar een duurzame en kwalitatieve informatiehuishouding. Via verantwoording aan de toezichthouder (Provincie Limburg) worden de voortgang en ontwikkelingen gemonitord. Ook intern wordt via de PDCA de voortgang van het kwaliteitssysteem bewaakt.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.IV 1.1 Aansluiten op e-depot

Het college heeft eerder besloten om te onderzoeken of door aansluiting bij de GR Historisch Centrum Limburg (HCL) een aantal eisen i.r.t. de nieuwe Archiefwet kunnen worden ingevuld. Het aansluiten op een e-depot maakt daar deel van uit. Inmiddels weten we dat dit kan als "deelnemer in de regeling" of via een "dienstverleningsovereenkomst". Hoewel de voorbereidingen in volle gang zijn heeft dit traject in samenhang met de nieuwe Archiefwet vertraging opgelopen. Zoals het er nu uit ziet kan de aansluiting pas na 1 januari 2026. In de begroting 2023-2026 is deze activiteit aangepast.

Norm in begroting: gereed in 2024/2025	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Aangesloten op e-depot (afhankelijk van deelname GR HCL)	0%	10%	20%

Voorbereidingen om via "deelnemer in de regeling" of "dvo" bij de GR HCL aan te sluiten op een e-depot, lopen momenteel; Vanwege vertragingen nieuwe Archiefwet en GR HCL is deze indicator al eerder naar 2024/2025 verplaatst.

2023.IV 1.2 Aanwijzen en inregelen rol archivaris

Het college heeft besloten om te onderzoeken of door aansluiting bij de GR Historisch Centrum Limburg (HCL) een aantal eisen i.r.t. de nieuwe Archiefwet kunnen worden ingevuld. Aanwijzen en inregelen rol archivaris maakt daarvan deel uit. Tot dat moment is deze rol geborgd via een dienstverleningsovereenkomst met HCL (Historisch Centrum Limburg). De onderzoeken lopen momenteel, doch zowel de Nieuwe archiefwet als de mogelijke aansluiting hebben vertraging opgelopen.

Norm in begroting: eind 2024 gereed	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Uitgevoerd archiefbeheer n.a.v. verkorte overbrengingstermijn	0%	0%	0%

2023.IV 1.3 Inregelen consequenties verkorting overbrengingstermijn van 20 naar 10 jaar (activiteiten over periode van 3 jaar)

De verkorting van de overbrengingstermijn van 20 naar 10 jaar is onderdeel van de Nieuwe archiefwet, die vertraging heeft opgelopen. Onder de huidige wet- en regelgeving worden de achterstanden in vernietigen en overbrenging ingelopen. Er lopen momenteel ook diverse digitaliseringstrajecten om de informatiehuishouding verder voor te bereiden en in te richten.

2023.IV 1.4 Uitvoeren jaarplan KIDO

Het eerder door de AD in mei 2022 vastgestelde jaarplan met prioritering loopt over de jaargrens 2022 naar 2023, waarbij zowel de nog openstaande alsook nieuwe activiteiten opgenomen en uitgezet worden. De voortgang wordt gerapporteerd via de bedrijfsvoeringsrapportage. Door uitdiensttreding van de senior medewerker kwaliteitszorg is de regie en uitvoering van het jaarplan in het laatste kwartaal van 2023 stilgevallen. Voortgang is geboekt in het inlopen van de achterstanden in vernietiging, het uitstel in overdracht archieven (voor 1 jan. 2024) is op administratieve taken na afgerond en regie op ongestructureerde data is onderwerp van een leergang van een medewerker geworden. Er is verder een operationeel/tactisch overleg met de gemeentearchivaris ingevoerd.

Norm in begroting: eind 2023 gereed	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Uitgevoerd jaarplan KIDO	25%	75%	80%

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

IV 2. De informatiebeveiliging op orde is (ENSIA en BIO)

De ENSIA-verantwoordingscyclus 2023 is ingediend en de verdere besluitvorming loopt volgens planning. De verplichte BIO-maatregelen worden per jaarschijf opgepakt en geïmplementeerd.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.IV 2.1 Uitvoeren informatiebeveiligingsplan 2023

In kader van de ENSIA-verantwoording zijn over het verantwoordingsjaar 2023 de stukken tijdig ingediend. De besluitvorming en afronding vindt conform regelgeving in 2024 plaats.

De openstaande activiteiten van het normenkader BIO (meting uitgevoerd in het jaar 2022) zijn in het information management security system (ISMS) opgenomen en onder de medewerkers verdeeld. De

voortgang van deze activiteiten wordt gemonitord via de bedrijfsvoeringsrapportage. De digitale weerbaarheid wordt cyclisch verhoogd.

Van het normenkader Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) zijn 13 openstaande taken (overgenomen vanuit het beheersbaar 2022) gepland in het beheersbaar 2023. Van deze 13 taken zijn 8 taken afgehandeld. Van 5 openstaande taken zijn er 4 onderhanden, 1 taak moet nog opgepakt worden.

Norm in begroting: eind 2023 gereed	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Uitgevoerd jaarplan informatiebeveiliging 2022	40%	80%	90%

Met betrekking tot het normenkader Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) zijn 13 openstaande taken (overgenomen vanuit het beheersbaar 2022) gepland in het beheersbaar 2023. Van deze 13 taken zijn 8 taken afgehandeld. Van 5 openstaande taken zijn er 4 onderhanden, 1 taak moet nog opgepakt worden. De openstaande taken zullen terugkomen in de nieuwe meting die in het 1ste kwartaal van 2024 wordt uitgevoerd.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

IV 3. De kwaliteit en transparant toegankelijkheid van de informatievoorziening is gegarandeerd (Woo)

We hebben gewerkt aan de actieve en passieve openbaarmaking conform de wet (Woo) waardoor de kwaliteit en transparante toegankelijkheid van de informatievoorziening is gegarandeerd. Dat heeft geresulteerd in de afhandeling van verschillende passieve Woo verzoeken die zijn ingediend. Daarnaast is een projectleider aangetrokken voor de implementatie van de Wet open overheid die aan de slag is gegaan met het opstellen van een plan van aanpak, waaraan in 2024 uitvoering gegeven zal worden.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.IV 3.1 Projectplan verbetering informatiehuishouding als onderdeel van het project Woo

Onder regie van de afdeling BCZ is de eerder uitgevoerde verkenning van de Woo vertaald naar een concept plan van aanpak. Vanwege capaciteitsproblemen binnen BCZ (invulling van de rol projectleider), kan besluitvorming pas begin 2024 plaatsvinden. Het daarna op te stellen implementatieplan omvat de hiervoor gefaseerde en meerjarige verbetering/inrichting van de informatiehuishouding. Om voortvarend aan de slag te blijven, hebben vanuit informatiemanagement toch al diverse trajecten die noodzakelijk zijn voor de verdere digitalisering plaatsgevonden. Zo is onder andere de migratie van ons document managementsysteem (DMS) naar de cloud afgerond, wordt de koppeling van de applicatie voor de omgevingswet met ons centrale Document Management Systeem (DMS) gerealiseerd en lopen de werkzaamheden voor de digitalisering van de raad.

Norm in begroting: eind 2023 gereed	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Actief openbaar maken geplande categorieën tbv de Woo	Nog geen uitvoering	Nog in uitvoering	Nog in uitvoering

Vanwege personele wisselingen is het niet gelukt om al nieuwe geplande categorieën openbaar te maken. We voldoen wel nog steeds aan onze verplichtingen omdat ook op landelijk niveau de nieuwe verplichtingen nog niet zijn ingevoerd.

2023.IV 3.2 Op basis van de aangehaalde categorieën de processen inregelen en aansluiten op platform PLOOI (als deze beschikbaar is)

Er zijn door het Rijk in 2033 geen datums vastgesteld voor verplichte openbaarmaking per categorie. Wel hebben we in 2023 al bepaalde documenten openbaar op Overheid.nl of op de gemeentelijke website geplaatst. Daarnaast is er een concept plan van aanpak voor de implementatie van de Woo opgesteld. Vanwege personele wisselingen zal dit begin 2024 worden aangevuld en vervolgens door het college worden vastgesteld. Na vaststelling wordt in 2024 de uitvoering van dit plan opgepakt.

Planning & Control

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

P&C 1. Een structureel en reëel meerjarig evenwicht

Dit doel is gerealiseerd. De Begroting 2024 en meerjarenraming 2025–2027 was meerjarig in evenwicht

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.P&C 1.1 Opstellen van de diverse planning en control producten

Alle producten zijn tot nu toe conform planning opgeleverd

Norm in begroting: gereed 15 juli 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Jaarstukken 2022	In uitvoering	gereed	gereed

De jaarstukken 2022 zijn voor de deadline opgesteld.

Norm in begroting: gereed 15 november 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Begroting 2024	In uitvoering	100%	100%

De begroting is conform planning vastgesteld in het 4e kwartaal.

Norm in begroting: gereed 1 juli 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Kadernota 2024	75%	100%	100%

Norm in begroting: gereed 1 juli 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
1e Berap 2023	In uitvoering	100%	100%

Norm in begroting: gereed 1 december 2023	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
2e Berap 2023	In uitvoering	100%	100%

Norm in begroting: 4x	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Financiële bijstellingsrapportage	100%	100%	100%

2023.P&C 1.2 Reguliere advisering en ondersteuning op financieel gebied

I.v.m. onverwacht vertrek van een van de controllers is in 2023 tijdelijke capaciteit ingehuurd waardoor de advisering op p&c en financieel gebied geen gevaar loopt. Begin 2024 zal de vacature weer worden ingevuld.

2023.P&C 1.3 Uitwerken mogelijke besparingen vanuit ZBB-project

Het concept rapport is opgeleverd. Het rapport betreft besparingen in relatie tot afwijkend beleid t.o.v. andere gelijksoortige gemeenten. Hier betekent besparen dus ook versoberen beleid. Dit is niet de ZBB die we zoeken. Daarom zijn we met de leverancier van het financiële pakket een nieuwe richting in geslagen. We zijn eind 2023 een heel eind op weg om het financiële systeem zo in te richten dat we 24/7 Zero Based Inzicht hebben in onze begroting. Vanwege tijdsverlies bij de leverancier om de noodzakelijke technische aanpassingen in het systeem door te voeren zijn we eind 2023 nog niet gereed. We verwachten medio 2024 dit voor elkaar te hebben.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

P&C 2. Een weerstandsvermogen dat over de gehele periode 2023–2026 groot genoeg is om de risico's af te kunnen dekken

De geraamde kleine weerstandsratio 2023–2026 zoals opgenomen in de begroting 2023 was over de gehele periode ruim groter dan 1. Ook in de begroting 2024 over de periode 2024–2027 is dat het geval.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

P&C 3. Repressief toezicht vanuit de provincie behouden voor de komende jaren

We hebben repressief toezicht van de provincie in 2023 en behouden dat ook voor 2024.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.P&C 4 Uitvoeren reguliere werkzaamheden i.h.k.v. salarisadministratie en de financiële administratie

De nieuwe CAO-gemeenten 2023 is geïmplementeerd. De werktijdenregistratie is afgeschaft en de mogelijkheid om ADV op te bouwen is in het 2e kwartaal 2023 binnen het salarispakket Workforce ingevoerd. Verder zijn er in het laatste kwartaal voorbereidingen getroffen om de CAO-gemeenten 2024 in dat jaar te implementeren.

2023.P&C 6 Periodiek verzorgen training budgethouders

De trainingen voor de budgethouders hebben in januari plaatsgevonden. De focus ligt nu op de training van tussentijds in dienst gekomen nieuwe medewerkers en nieuwe gebruikers van Pepperflow.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

P&C 4. Een volledig operationeel management control systeem (MCS) dat de basis vormt voor de jaarlijks door het college op te stellen financiële rechtmatigheidsverklaring van het college en het behoud van het horizontaal toezicht van de fiscus

We hebben grote stappen gezet om ons Governance Risk en Compliance systeem uit te bouwen. Volledig zijn we pas als alle processen die er toe doen worden gemonitord aan de hand van een eigen K2C normenkader. We moeten daar de ontwikkelingen van de leverancier blijven volgen. Onze absolute voorkeur is om bij een integrale manier van werken te blijven ondersteund met een systeem.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.P&C 3 Implementeren laatste modules K2C

Inmiddels zijn alle beschikbare modules/normenkaders van Key2Control in gebruik c.q. is er minimaal een 0-meting gestart. De 0-meting van de als laatste geïmplementeerde module (integriteit) is inmiddels al afgerond. Medio oktober is tenslotte ook de laatste 0-meting gestart: debiteurenbeheer & ontvangsten.

Wat nog resteert zijn modules/normenkaders aan de opbrengstenkant, denk aan belastingen, algemene uitkering, retributies etc. Deze zijn nog in ontwikkeling bij de leverancier Key2Control.

2023.P&C 7 Uitvoeren reguliere verbijzonderde interne controle werkzaamheden

Medio oktober is de VIC reeds gestart met diverse controles voor het controlejaar 2023. Zo zijn er reeds gegevensgerichte controles verricht voor WMO (beschikkingen 1e halfjaar), spendanalyse inkoop&aanbestedingen (idem 1e halfjaar) en deels ook voor Personeel&Salarissen.

Verder is met name gewerkt aan het voorbereiden van de 'overall' systeemgerichte VIC controle: het beoordelen van de kwaliteit van de (1e lijns-metingen van) interne beheersmaatregelen binnen de diverse normenkaders. Dit als aanloop naar de voor 2023 gewenste rechtmatigheidsverantwoording college bij de jaarrekening. Analooq aan de interim controle door de accountant is dit in feite de 'interim' controle verricht door de VIC (systeem/procesgerichte aanpak: opzet-bestaan-werking). Hier speelt dan ook het begeleiden van de stagiair die als afstudeeropdracht een onderzoek gaat uitvoeren c.q. een advies gaat uitbrengen naar de praktische invulling van dit systeemgerichte proces (beroepsproduct). Meer specifiek: hoe de VIC functie kan komen tot een getrouw, aantoonbaar en reproduceerbaar oordeel over de interne beheersing waaruit vervolgens dan een onderbouwde aanpak voor, en omvang van, de resterende, gegevensgerichte dossiercontroles kan volgen.

Norm in begroting: < 3%	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Omvang materialiteit fouten getrouwheid Jaarrekening	0%	0%	0%

Dat is pas aan te geven nadat accountant zijn verslag heeft gepresenteerd.

Wij verwijzen naar het accountantsverslag dat samen met het jaarverslag deel uit maakt van de jaarstukken.

Norm in begroting: < 3%	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Omvang materialiteit onzekerheden getrouwheid Jaarrekening	0%	0%	0%

Dat is pas aan te geven nadat accountant zijn accountantsverslag heeft gepresenteerd. Wij verwijzen daarom naar het accountantsverslag dat samen met dit jaarverslag ter vaststelling wordt aangeboden.

Norm in begroting: < 3%	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Omvang door college geconstateerde materialiteit fouten rechtmatigheid jaarrekening	0%	0%	0%

Dat kan pas worden vastgesteld na afronding VIC werkzaamheden.

Zie de rechtmatigheidsverklaring en de separate paragraaf rechtmatigheid.

Norm in begroting: < 3%	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Omvang door college geconstateerde materialiteit onduidelijkheden rechtmatigheid jaarrekening	0%	0%	0%

Dat kan pas worden vastgesteld na afronding VIC werkzaamheden.

Zie de rechtmatigheidsverklaring en de separate paragraaf rechtmatigheid.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

P&C 5. Een financiële meerjarenbegroting opgesteld van de module contractcontrol FMS

Dit doel is nog niet bereikt. Ook de basis begroting 2025 zal nog niet via de module contractcontrol worden opgesteld. Daarvoor is iets te veel vertraging ontstaan in 2023 a.g.v. verlate oplevering van de systeem Updates.

Norm in begroting: > 90%	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Volledigheid Contractenadministratie		100,%	99,50%

Norm in begroting: < 30 dagen	1 e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Doorlooptijd facturen		22	21

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

P&C 6. Verdergaand uitnutten van het planning en control systeem Pepperflow

De tool Pepperflow is inmiddels in gebruik en zal in de komende periode verder worden ontwikkeld voor het gebruik van rapportages en verantwoording van beleid.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.P&C 2 Verdergaand uitrollen systeem Pepperflow

Pepperflow is verder geoptimaliseerd voor de gebruikers. De interne begrotingspagina is in 2023 aangepast, zodat de resterende budgetten snel zichtbaar worden. De gegevens van de budgetten zijn zodanig aangepast dat de budgethouders alleen nog de door hun beïnvloedbare posten zien, waardoor men een beter inzicht heeft in het restant van het budget.

Daarnaast is Pepperflow ons rapportagepakket waarmee wij de beleidsteksten van de begroting opstellen en rapporteren voor de bestuursrapportages (1e en 2e Berap) en het jaarverslag.

De begrotingsteksten worden nu in Pepperflow aangeleverd. Vanuit Pepperflow wordt dan de rapportage ontsloten in pdf document en digitaal beschikbaar gesteld via een openbare voor iedere inwoner beschikbare webpagina.

Huisvesting & Services

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

H&S 1. Duurzame huisvesting

Duurzame huisvesting is een continue proces en dit doel op zich zullen we nooit afronden/bereiken. Er wordt gezorgd voor een duurzame huisvesting door het adequaat uitvoeren van het MOP/MIP, knelpunten uit een RIE op te lossen, huisvesting aan te passen aan de huidige ontwikkelingen, zoals hybride werken en aandacht te besteden aan energieverbruik.

Zoals in de bestuursrapportage al gemeld zijn de activiteiten uit het MOP/MIP verschoven naar latere jaren, i.v.m. het opnieuw opstellen van de plannen. Dit is gekomen doordat de oude plannen niet aansloten bij het activabeleid van gemeente Landgraaf en er was geen rekening gehouden met investeringsdrempels. De nieuwe plannen voldoen aan het beleid en aan de technische praktijk, zodat de afdeling ermee kan werken.

Norm in begroting: 100%	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Acties MOP/MIP uitgevoerd	0%	0%	0%

De activiteiten in het MOP/MIP zijn doorgeschoven naar 2024.

Er heeft een herinventarisatie plaatsgevonden van het MOP/MIP door de firma KS Bouwmanagement. Hierdoor is de behaalde score voor 2023 0%. We gaan in 2024 aan de slag met de nieuwe plannen.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.H&S 1.1a Schoonmetselwerk inspecteren/repareren, Raadhuis

Deze activiteit is in het MOP doorgeschoven naar 2024.

Er heeft een herinventarisatie plaatsgevonden van het MOP/MIP door de firma KS Bouwmanagement. Deze activiteit is opgenomen ter uitvoering in 2024.

2023.H&S 1.1b Hang- en sluitwerk inspecteren/repareren, Raadhuis

Deze activiteit is in het MOP doorgeschoven naar 2024.

Er heeft een herinventarisatie plaatsgevonden van het MOP/MIP door de firma KS Bouwmanagement. Deze activiteit is opgenomen ter uitvoering in 2024.

2023.H&S 1.1c Buitenkozijnen met draaiende delen in aluminium reinigen/conserveren, Politievleugel

Deze activiteit is in het MOP doorgeschoven naar 2024.

Er heeft een herinventarisatie plaatsgevonden van het MOP/MIP door de firma KS Bouwmanagement. Deze activiteit is opgenomen ter uitvoering in 2024.

2023.H&S 1.1d Plafondafwerkingen in systeemplafond partieel vervangen, Raadhuis

Deze activiteit is in het MOP doorgeschoven naar 2024.

Er heeft een herinventarisatie plaatsgevonden van het MOP/MIP door de firma KS Bouwmanagement.

Deze activiteit is opgenomen ter uitvoering in 2024.

2023.H&S 1.1e Klein jaarlijks onderhoud volgens planning

Het klein jaarlijks onderhoud is uitgevoerd a.d.h.v. de onderhoudscontracten.

2023.H&S 1.2 Reguliere advisering en ondersteuning op gebied van huisvesting

In 2023 heeft een bezettingsgraadonderzoek plaatsgevonden binnen het Burgerhoes. De resultaten zijn besproken in het management. Doordat meer medewerkers deels thuiswerken, is de behoefte aan ruimten veranderd. Het management heeft gekozen voor een scenario waarbij meer interactie mogelijk is. Dit kan vertaald worden naar multifunctionele ruimten en concentratiewerkplekken. De inzet van dergelijke ruimten wordt nader onderzocht en afgestemd op de behoeften en wensen die er zijn vanuit de organisatie. Middels een plan van aanpak zijn de te ondernemen stappen uitgewerkt. Dit plan wordt in het tweede kwartaal aan het college voorgelegd. Op deze manier streven we ernaar om de huisvestingsplannen medio 2024 gereed te hebben. Daarna kunnen we over op uitvoering.

2023.H&S 1.3 Huisvesting waar nodig aanpassen aan ontwikkelingen, waaronder Covid 19 – ‘het nieuwe normaal’

Inmiddels is het hybride werken een feit en is het project afgerond. Doordat meer medewerkers deels thuiswerken, staan vaak ruimten leeg die in de toekomst effectiever kunnen worden ingezet. Zie hiervoor actie 1.2.

Wat willen wij bereiken? Doelen in 2023

H&S 2. Voorkomen van uitval door goede Arbo-technisch werkplekken voor alle medewerkers

We hebben voor 2023 als doel gesteld om 55% van alle werkplekken te voorzien van zit/sta bureaus, om te zorgen voor duurzame, arbo-technisch goede werkplekken.

We hebben het volledige vastgestelde budget voor 2023 ingezet, om de werkplekken te voorzien van zit/sta bureaus. Het doel van 55% is behaald.

Hoe we hiermee verder gaan is deels afhankelijk van de huisvestingsplannen. Ruimten krijgen nieuwe bestemming en worden heringericht.

Wat gaan wij ervoor doen? Activiteiten in 2023

2023.H&S 2.1 Meer gebruik maken van innovatieve werkplekken waaronder zit/sta-bureaus

In 2023 zijn wederom sta/zit bureaus besteld. De budgetten voor 2023 zijn volledig ingezet. Het doel van 55% is behaald.

Norm in begroting: 55% werkplekken innovatief	1e Berap	2e Berap	Jaarverslag
Vervangen huidig meubilair	45%	55%	55%

Juridisch jaarverslag 2023 op hoofdlijnen

Bezwaarschriften:

In 2023 is het totale aantal nieuw bij de gemeente Landgraaf ingediende bezwaarschriften gestegen naar 96 ten opzichte van 71 in 2022.

In 2023 werden in totaal 80 bezwaren afgewikkeld (in 2022 waren dat er 84). Daarvan werd 5 % gegrond verklaard, 46 % ongegrond, 18 % niet-ontvankelijk en 31 % van de ingediende bezwaren werd uiteindelijk weer ingetrokken.

In 2023 vond in 50% van de gevallen afwikkeling plaats binnen de wettelijke termijn, dit is een behoorlijke stijging ten opzichte van het percentage zaken afgehandeld binnen de wettelijke termijn in 2022 (34%), en is ook hoger dan de meeste jaren daarvóór. 80% van de bezwaren is afgehandeld binnen 28 weken. Dit percentage is hoger dan in 2022, maar ligt in lijn met de eerdere jaren

Er waren in 2023 14 zaken (20%) waarvan de afwikkeling langer dan 28 weken duurde. Dit komt bijvoorbeeld doordat een bezwaar in overleg is aangehouden of omdat nader onderzoek moet worden gedaan.

Beroepen

In 2023 werden 18 (hoger) beroepen en voorlopige voorzieningen ingediend. Dit aantal is in lijn met voorgaande jaren. De ingediende beroepen waren divers van aard, er zijn geen bepaalde onderwerpen waar vaker dan gemiddeld beroep tegen wordt ingediend.

Woo-verzoeken

In 2023 werden 26 Woo-verzoeken ingediend. Dit aantal ligt hoger dan voorgaande jaren. Diverse Woo-verzoeken blijken in de praktijk geen echt Woo-verzoek te zijn, omdat de gegevens die gevraagd worden, al openbaar zijn. Deze gegevens kunnen zonder meer verstrekt worden, hier hoeft geen beslissing in het kader van de Woo over genomen te worden.

In 2023 zijn alle Woo-verzoeken binnen de wettelijke beslistermijn afgehandeld.

Ingebrekestellingen:

In 2023 werden 26 ingebrekestellingen ingediend wegens niet tijdig beslissen op een ingediend verzoek (ten opzichte van 24 in 2022). Ten opzichte van eerdere jaren is dit een toename van het aantal ingebrekestellingen. Deze stijging kan deels verklaard worden door de achterstand in de afhandeling van het aantal Wmo-meldingen.

In 15 gevallen werd geen dwangsom verbeurd omdat alsnog binnen de termijn werd beslist of omdat de ingebrekestelling prematuur was. In 6 gevallen was een dwangsom verschuldigd omdat niet tijdig kon worden beslist. Dit aantal ligt in de lijn van het aantal toegekende dwangsommen in voorgaande jaren. In totaal is in 2023 circa € 4.300,- aan dwangsommen toegekend.

Klachten:

Het aantal ingediende klachten dat onder de werkingssfeer van de Algemene wet bestuursrecht valt, ligt in 2023 lager dan eerdere jaren. In 2023 zijn er 29 klachten ingediend. Het jaarlijks aantal klachten schommelt al jaren tussen 32 en 41.

In 2023 zijn 30 klachten afgehandeld; hiervan zijn er 11 gegrond verklaard en 4 ongegrond. Het merendeel van de klachten (15) is niet in behandeling genomen, doorgezonden naar een andere instantie of ingetrokken.

De meeste klachten hadden betrekking op de afdeling Klant Contact Centrum (KCC), de afdeling BOR en de afdeling Toezicht en Handhaving. De afdeling KCC is de afdeling met het meeste klantcontact, zoals telefonisten, baliemedewerkers, consultants en de wijkteams. Ook Toezicht en Handhaving heeft veel klantcontacten. De inhoud van de klachten is heel divers en gaan bijvoorbeeld over de bejegening door een ambtenaar in een gesprek, (niet tijdige) beantwoording van brieven of de wijze waarop handhavend opgetreden wordt.

Schadeclaims:

In 2023 werden er 50 nieuwe civiele claims ingediend bij de gemeente. In 2022 waren dit er 60 en in 2021 52. In 2023 zijn 51 claims afgehandeld, waarvan 18 toegekend en 33 afgewezen. Over een reeks van jaren bezien was het aantal claims gemiddeld 50 claims op jaarbasis. Dit jaar zitten we daar ook precies op.

In het jaar 2023 is het aantal geclaimde schades aan woningen weer gedaald naar 12%, in 2022 bedroeg dit 25%. Het aantal schades door werkzaamheden in het groen is ook flink gedaald in 2023 naar 8%. Dit was in 2022 25%. Van de 4 schadeclaims door werkzaamheden in het groen is slechts 1 claim vergoed aan de claimant. Het aantal ongevallen op het trottoir is met 14% flink gestegen t.o.v. 5% in 2022, en in 2020 en 2021 6% van het totaal aantal claims. Van het totaal aantal geclaimde ongevallen op het trottoir is slechts 4% toegekend. Het aantal ongevallen met fiets/bromfiets is in 2023 gestegen van 3% in 2022 naar 10% in 2023. 6% van de ongevallen met fiets/bromfiets zijn vergoed. Het aantal autoschades blijft ook in 2023 hoog met 24%, in 2022 was dit 22% en in 2021 29% van het totaal aantal ingediende claims. Slechts 4 % van de ingediende autoschades is vergoed.

Jaarverslag Inkoop en Aanbesteding 2023

In deze samenvatting worden de activiteiten op het gebied van inkopen en aanbesteden in het jaar 2023 beschreven.

Manifest Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen

In het Inkoop- en Aanbestedingsbeleid 2019 speelt duurzaam inkopen /maatschappelijk verantwoord inkopen een belangrijke rol. Vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft de gemeente Landgraaf het verzoek gekregen om het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (manifest MVOI) te ondertekenen. In 2023 is een collegevoorstel, actieplan, persbericht en raadsinformatiebrief opgesteld ter besluitvorming in 2024.

Contractmanagement

De huidige contractenbank wordt vervangen door een nieuwe contractenbank. Dit pakket is gekoppeld aan het centrale financiële systeem.

Dit biedt een efficiency-voordeel omdat contracten maar één keer ingelegd hoeven te worden. De verwachting is dat dit pakket medio 2024 operationeel is.

Bij het instellen van de nieuwe contractenbank wordt ook opnieuw gekeken naar een duidelijke, doelmatige opzet en werkwijze voor de medewerkers die met het systeem gaan werken zodat onder andere de rechtmatigheid nog beter wordt gewaarborgd.

Key2control

Ook voor Inkoop en Aanbesteding is de Key2Control softwaretool ingevuld en is alweer de derde meting uitgevoerd. Er wordt aan de opgenomen normenkaders voldaan. In de toekomst zal nog eens kritisch onderzoek worden gedaan naar de niet-opgenomen normenkaders.

Aanbestedingen

Ook in 2023 hebben weer diverse aanbestedingen plaatsgevonden, variërend van Europese aanbestedingen tot meervoudig onderhandse aanbestedingen, maar ook enkelvoudige uitnodigingen waarbij geen offertes in concurrentie worden aangevraagd. De nu volgende aantallen betreffen de aanbestedingen die in 2023 zijn gemeld middels een meldingsformulier en die lopende of afgerond zijn:

- 10 Europese aanbestedingen volgens de openbare procedure, waarvan 2 in samenwerkingsverband;
- 2 Nationale aanbestedingen volgens de openbare procedure
- 12 meervoudig onderhandse aanbestedingen;
- 1 enkelvoudige uitnodiging.

Door het **Didam-Arrest** (november 2021) is grondverkoop met daaraan gekoppelde ontwikkeling gebonden aan procedures in de geest van de Aanbestedingswet. In 2022 gaat het om :

- 1 niet-openbare Europese aanbestedingsprocedure.

Uitgezonderde aanbestedingen

Ook zijn er in 2023 opdrachten verstrekt waarbij niet is aanbesteed. Het vigerende Inkoop en Aanbestedingsbeleid biedt uitzonderingsmogelijkheden. Hiervan is 3 keer gebruik gemaakt.

In 2019 is een raadsbesluit genomen waarin besloten is aanbestedingen die worden doorgelegd naar een andere aanbestedende dienst, bijv. het Shared Service Centrum Zuid Limburg, niet meer als een uitzondering aan te merken. Deze aanbestedingen zijn aldus niet meer opgenomen in onderstaande opsomming van uitzonderingen.

De volgende **uitzonderingsmogelijkheden** zijn gebruikt:

Afwijking 1. Aanpassing gemeentelijke bijdrage regioarcheoloog Parkstad

Uitzonderingsmogelijkheid: Vrijstellingen volgens de Aanbestedingswet – 1.8.1 indien de overheidsopdracht slechts door een bepaalde ondernemer kan worden verricht punt b. mededinging om technische redenen ontbreekt.

Afwijking 2. aanbesteding PHB en RTGB voor Boa's

Uitzonderingsmogelijkheid: 1 "Vrijstellingen volgens de aanbestedingswet – art 1.11 – plaatsen van een overheidsopdracht via een aankoopcentrale.

Afwijking 3. Verlengde Honingmanstraat

Uitzonderingsmogelijkheid: Vervolgopdracht op basisopdracht Eikske P5.

Sociaal jaarverslag 2023 op hoofdlijnen

	01-01-2023	31-12-2023	01-01-2023	31-12-2023	31-12-2023
	Formatie in fte	Formatie in fte	Bezetting in fte	Bezetting in fte	Bezetting personen
Directie	2,00	2,00	2,00	2,00	2
KCC	76,56	76,49	76,35	72,36	86
ROG	38,10	39,12	38,16	37,09	39
MO-MOB	32,51	31,94	30,92	30,25	34
T en H	20,09	20,09	18,19	18,55	19
BOR	44,17	48,17	45,33	47,39	48
BCZ	33,67	33,47	30,66	34,17	40
FB	32,92	33,92	33,51	33,02	39
P en C	23,07	23,07	22,79	20,84	24
VoorzWAO/WGA/WIA	0,31	0,31	0,31	1,09	1
IVA	0,00	0,00	1,72	1,72	2
Voorz verlofsparen	0,00	0,00	0,00	1,00	1
Griffie	4,00	4,00	4,00	4,00	5
Totaal	307,40	312,58	303,94	303,48	340

De formatie is gedurende 2023 met ruim 5 fte toegenomen. De bezetting is in 2023 met 0,5 fte afgenomen. De bezetting ligt hiermee nu ruim 9 fte onder de formatie. De uitbreiding van de formatie zit grotendeels binnen de afdeling BOR (4 fte). Een verklaring voor het feit dat de bezetting lager ligt dan de formatie is dat er op dit moment vanwege de hoge doorstroom van mensen binnen en buiten de organisatie op ieder moment wel een of meerdere openstaande vacature(s) is/zijn. Met name bij KCC, ROG en P&C gaat het om een bezetting van 2 tot 4 fte onder de formatie, bij de overige afdelingen is het verschil minder dan 2 fte tussen formatie en bezetting. Bij BCZ is een kleine overbezetting tov de formatie te zien.

De fte die is opgenomen bij de voorziening verlofsparen betreft een medewerker die vooruitlopend op zijn pensioen verlof heeft opgenomen. De toekomstige vacature is inmiddels wel al ingevuld. Om de medewerker niet meer voor de bezetting op de afdeling te laten drukken is deze medewerker in het overzicht opgenomen onder de voorziening verlofsparen.

		2021	2022	2023	2023
Totaal aantal personen bezetting :		312	335	340	
	aantal mannen	143	151	152	44,71%
	aantal vrouwen	169	184	188	55,29%
		2021	2022	2023	2023
aantal parttimers (alle contracten minder dan 1 fte)		132	139	142	
	aantal mannen	16	17	15	10,56%
	aantal vrouwen	116	122	127	89,44%

De verhouding tussen mannen en vrouwen in de afgelopen jaren bijna gelijk gebleven. Conform landelijke cijfers was het aantal vrouwen dat in Landgraaf parttime werkt in eerdere jaren al significant hoger dan het aantal parttime werkende mannen en dit verschil is in de afgelopen jaren alleen maar gegroeid. Van de parttimers is ruim 89% vrouw. Er zijn geen aanwijzingen dat binnen Landgraaf in de komende jaren een grote ommekeer in parttime werkende mannen gerealiseerd zal worden. De verhouding tussen het aantal parttimers en fulltimers is afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven, dit ligt rond de 42% van het totaal aantal medewerkers.

Leeftijdsopbouw (in personen)		2023					
	mannen	%		vrouwen	%	samen	%
15-34 jaar	18	11,84%		36	19,15%	54	15,88%
35-44 jaar	25	16,45%		37	19,68%	62	18,24%
45-54 jaar	39	25,66%		51	27,13%	90	26,47%
55-59 jaar	30	19,74%		34	18,09%	64	18,82%
60 jaar en >	40	26,32%		30	15,96%	70	20,59%
Totaal	152	100,00%		188	100,00%	340	100,00%
gemiddelde leeftijd ultimo 2023	50,6	jaar		47,2	jaar	48,7	jaar

Leeftijdsopbouw (in personen)	2021 %		2022 %		2023 %	
	samen	%	samen	%	samen	%
25-34 jaar	36	11,54%	51	15,22%	54	15,88%
35-44 jaar	66	21,15%	61	18,21%	62	18,24%
45-54 jaar	85	27,24%	98	29,25%	90	26,47%
55-59 jaar	61	19,55%	62	18,51%	64	18,82%
60 jaar en >	64	20,51%	63	18,81%	70	20,59%
Totaal	312	100,00%	335	100,00%	340	100,00%
gemiddelde leeftijd	49,7	jaar	48,8	jaar	48,7	jaar

De gemiddelde leeftijd van medewerkers binnen de gemeente Landgraaf werd door het relatief lage natuurlijke verloop en de beperkte nieuwe instroom in de voorgaande jaren in het verleden ieder jaar hoger. In de afgelopen jaren zijn er diverse maatregelen geweest om de instroom van jongeren te stimuleren. Er is gestimuleerd om geschikte jongeren aan te nemen op vrijkomende vacatures. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal medewerkers in de leeftijdscategorie 25–34 jaar in de afgelopen jaren aanzienlijk is toegenomen en de gemiddelde leeftijd ten opzichte van eerdere jaren is gedaald. In 2021 was het percentage jonge medewerkers 11,5%, in totaal 36 personen. In 2022 is deze categorie in zowel relatieve als absolute zin een groter aandeel van het totale personeelsbestand gaan uitmaken (15,22%, 51 personen) en in 2023 heeft deze stijging zich doorgezet naar 15,88% van het totale bestand, zijnde 54 personen. Dit percentage is hoger dan ooit gemeten.

De leeftijdscategorie 45–54 jaar is nog altijd de grootste groep binnen onze organisatie met ruim 26%. In de groep medewerkers van 60 jaar en ouder is zowel in relatieve als absolute zin een toename te zien. De gemiddelde leeftijd is met 0,1 gedaald ten opzichte van 2022. De gemiddelde leeftijd ligt nu met 48,7 jaar ruim onder het streven van een gemiddelde leeftijd van jonger dan 50 jaar.

			2021	2022	2023
Ziekteverzuim%			7,92%	7,52%	8,40%

Het ziekteverzuim is in 2023 weer toegenomen ten opzichte van 2022 naar 8,4%.

Het langdurig ziekteverzuim is met name de oorzaak van de stijging van het totale ziekteverzuim percentage. Het langdurig verzuim vormt 6,81% (ruim 80%) van het totale ziekteverzuim.

Volgens de bedrijfsarts wordt de stijging in het langdurige verzuim voornamelijk veroorzaakt door een toename van mensen met ernstige fysieke klachten, daarnaast ook mensen met psychische klachten waarbij vaak sprake is van een combi tussen werk en privé of volledig privé. Op veel van deze oorzaken heeft de werkgever beperkte invloed.

Er wordt gestreefd naar een ziekteverzuimpercentage van maximaal 5,0%. Dit is met een verzuim van 8,40% duidelijk niet gehaald in 2023.

Jaarverslag 2023 Informatiebeveiliging

Algemeen

Landgraaf wil een betrouwbare overheid zijn. Om onze taken goed uit te kunnen voeren verzamelen en bewerken wij veel gegevens over veel burgers en ondernemers. Deze gegevens zijn soms zeer vertrouwelijk. Ook heeft het grote gevolgen als we de gegevens niet op tijd beschikbaar hebben, we kunnen onze dienstverlening dan niet goed uitvoeren. Als de gegevens gemanipuleerd of verminkt zijn, nemen wij mogelijk verkeerde beslissingen. Om de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van al deze gegevens te borgen, investeren wij al jaren in informatiebeveiligingsmaatregelen. Dit zijn technische, organisatorische en mensgerichte (bewustwordings)maatregelen.

Bij de techniek gaat het om het treffen van passende technische maatregelen om weerbaar te zijn tegen (cyber)dreigingen. Op organisatorisch vlak gaat het om governance (verantwoordelijkheden en

bevoegdheden), beleid en procedures. Bij de factor mens gaat het erom dat medewerkers zich bewust zijn van het belang van informatieveiligheid en investeren we in kennis, houding en gedrag.

Informatiebeveiliging is niet een kwestie van één keer goed regelen, maar juist een proces van continue verbeteren. De lat komt steeds hoger te liggen, en tegelijkertijd zijn maatregelen die het ene jaar goed waren het jaar daarop verouderd. 100% informatieveiligheid bestaat niet! Het nastreven van 100% informatieveiligheid leidt bovendien tot een gesloten organisatie.

Het gaat bij informatiebeveiliging om het beheersen van risico's zodat de organisatie voldoende weerbaar is. Een weerbare gemeentelijke organisatie is in staat om in verbinding te staan met de maatschappij, ketenpartners en de omgeving. Een weerbare organisatie kan daarnaast flexibel inspringen op en omgaan met veranderende behoeften. Om risico's voldoende te kunnen beheersen is een risico-gestuurde aanpak essentieel en daarom staat risicomangement ook centraal binnen informatieveiligheid.

In 2023 heeft de informatiebeveiliging zich toegespitst op de volgende punten:

Baseline informatiebeveiliging Overheid.

Op het vlak van informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) het normenkader voor de gehele overheid. De hierin uitgewerkte beveiligingsmaatregelen zijn verplicht voor alle overheden (rijk, provincies, gemeenten en waterschappen). Het in de vorige paragraaf aangeduide risicomangement is ook een essentieel kenmerk van de BIO.

Begin 2022 is een nieuwe GAP-analyse op het gebied van informatiebeveiliging uitgevoerd. Een GAP-analyse is een methode om een vergelijking te maken tussen een bestaande en een gewenste situatie. M.b.v. deze analyse zijn er tekortkomingen in de beveiliging geconstateerd. Deze tekortkomingen zijn in het informatiebeveiligingsplan 2022-2023 als activiteiten opgenomen. Het informatiebeveiligingsplan is door de directie in april 2022 vastgesteld. Het jaar 2023 is gebruikt om tekortkomingen verder op te lossen.

Met behulp van een Information Security Management System (ISMS-tool) wordt via de PDCA-cyclus de voortgang (bedrijfsvoeringsrapportage) van het implementeren van de verplichte maatregelen gemonitord.

Collegeverklaring ENSIA inzake informatiebeveiliging DigiD en Suwinet

Jaarlijks moet de gemeente zich aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verantwoorden over de informatieveiligheid en -kwaliteit. Dit geschiedt door middel van een zogenaamde collegeverklaring ENSIA. Deze verklaring van het college van B&W is opgesteld op basis van de bevindingen uit de zelfevaluatie en onderbouwende bewijsstukken. De collegeverklaring wordt getoetst door een onafhankelijke IT-auditor. Deze neemt de bevindingen op in een assurancerapport.

Eind 2023 is verantwoording afgelegd over het gevoerde informatiebeveiligingsbeleid via de ENSIA-verantwoordingssystematiek over het verantwoordingsjaar 2023. In het kader van deze jaarlijkse ENSIA-audit is in het 1ste kwartaal van 2024 zowel verticaal, richting de verschillende stelselhouders (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid), als horizontaal richting uw raad verantwoording afgelegd over het in 2023 gevoerde informatiebeveiligingsbeleid.

Conclusie uit dit onderzoek: We voldoen aan de geselecteerde normen m.b.t. DigiD en Suwinet en er zijn geen verdere acties noodzakelijk.

Bestuurlijke verantwoording over de BRP, PUN en PNIK

Ook de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN) en Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten (PNIK) zijn middels de ENSIA onderzocht en daarover wordt verantwoording afgelegd aan de stelselhouders. Voor de BRP gebeurt dit door het college van burgemeester en wethouders middels een collegeverklaring. Voor de uitvoering van de PUN en PNIK is de burgemeester verantwoordelijk en middels een besluit burgemeester wordt dit verder afgehandeld. Het resultaat van de toetsing BRP en Reisdocumenten wordt bepaald door de resultaten van de ENSIA-verantwoording informatieveiligheid en de resultaten van de domein-specifieke zelfevaluatie via de 'Kwaliteitsmonitor' van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG). De managementrapportages en uittreksels BRP en Reisdocumenten zijn begin 2023 separaat voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester voor de verantwoording aan de stelselhouders. De kwaliteitsmonitor was voldoende. Op de ENSIA-verantwoording informatieveiligheid scoren we op 2 van de 3 onderdelen voldoende, op het onderdeel naleving zijn er nog tekortkomingen. Hiervoor wordt een verbeterplan opgesteld.

Bestuurlijke verantwoording over de BAG, BGT, BRO

Voor de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Basisregistratie Ondergrond (BRO) zijn over 2023 wederom separate zelfevaluaties in ENSIA uitgevoerd. De domein-specifieke verantwoordingsrapportages BAG, BGT en BRO zijn gezamenlijk aan de gemeenteraad aangeboden. Geconcludeerd kan worden dat gemeente Landgraaf (idem uitvoering via de GR Het Gegevenshuis) het goed doet. De aandachtspunten zijn marginaal. Belangrijk blijft het continue monitoren van de processen op kwaliteit.

Technische maatregelen.

Samen met Parkstad-IT en de andere deelnemers is onderzocht op welke manier het niveau van monitoren op risico's en een snelle response daarop verhoogd kan worden. Snel ingrijpen bij een cyberaanval is van groot belang om de schade van het incident te beperken. In samenspraak met de deelnemers heeft Parkstad-IT een SIEM/SOC oplossing geïmplementeerd. Een SIEM is een softwareplatform dat loggegevens verzamelt van verschillende bronnen. Het voegt deze gegevens samen om dreigingen en afwijkingen te identificeren. Een SOC is als een beveiligingscommandocentrum voor een organisatie. Kortom, een SOC en SIEM vormen samen een krachtig duo om de beveiliging van de organisatie te waarborgen! De implementatie van de SIEM/SOC is eind 2023 uitgerold, waarmee de organisatie beter beschermd wordt tegen cyberdreigingen.

Gemeente Landgraaf heeft eind 2023 opdracht gegeven voor het uitvoeren van een hertest van de eerder, eind 2022, uitgevoerde penetratietest. Met een penetratietest wordt misbruik gesimuleerd, zodat we kwetsbaarheden in onze beveiliging detecteren voordat hackers deze misbruiken. Hiermee krijgen we inzicht in de risico's en kwetsbaarheden in onze IT-omgeving en kunnen vervolgacties op de bevindingen worden uitgezet. De resultaten van de hertest zijn gedeeld met Parkstad-IT. Parkstad-IT heeft hier de benodigde acties op uitgezet.

Ook dit jaar heeft er een toetsing van de BIO-maatregelen plaatsgevonden bij Parkstad-IT. Van deze toetsing is een Third Party Memorandum (TPM) verklaring opgesteld door een onafhankelijke auditpartij. Deze TPM is gebruikt in de ENSIA-verantwoording.

Uitvoeren uitwijktest t.b.v. voortzetting dienstverlening bij grote calamiteiten.

In 2021 is in samenwerking met de gemeente Brunssum het nieuwe bedrijfscontinuïteitsplan (BCP) vastgesteld. Met een BCP minimaliseer je de schade als gevolg van een ramp of calamiteit. Je brengt vitale

processen, bedrijfsonderdelen en waar deze van afhankelijk zijn, in kaart. In het plan is opgenomen wat je moet doen als deze onderdelen door een calamiteit worden getroffen. In 2023 is, in kader van het testen van het bedrijfscontinuïteitsplan, de postkamer succesvol uitgeweken naar Het Gegevenshuis.

Menselijke maatregelen (bewustwording stimuleren)

Bewustwording blijft een belangrijk aandachtspunt. Technisch en organisatorisch kun je veel maatregelen nemen, maar wanneer medewerkers hier (onbewust) verkeerd mee omgaan werken deze maatregelen niet. Het menselijke element is en blijft de zwakste schakel op het gebied van informatiebeveiliging. Om het menselijk gedrag te verbeteren c.q. bij te sturen is er in 2022 een organisatiebrede bewustwordingscampagne informatiebeveiliging en privacy gestart, looptijd van 1 jaar en eind 2023 afgesloten. De resultaten van de campagne zijn aan de directie aangeboden.

Incidenten

Een tekortkoming in de beveiliging kan leiden tot een beveiligingsincident of een daadwerkelijke inbreuk op gegevens. Als daarbij persoonsgegevens zijn betrokken, dan kan er sprake zijn van een datalek. Het is van groot belang dat (mogelijke) incidenten snel ontdekt, gemeld en adequaat behandeld worden om mogelijke nadelige gevolgen te voorkomen of te beperken. Hiervoor hebben we een incidentmanagementprocedure vastgesteld. Daarnaast wordt de gemeente door de informatiebeveiligingsdienst (IBD) specifiek en gericht geïnformeerd over kwetsbaarheden en incidenten.

In 2023 zijn er binnen onze organisatie 40 meldingen van beveiligingsincidenten opgenomen in het meldingenregister. In 2022 waren dat 25 meldingen en in het jaar 2021 34 meldingen. De beveiligingsincidenten zijn in overeenstemming met de vastgestelde incidentmanagementprocedure snel opgepakt, geregistreerd en afgehandeld. Alle beveiligingsincidenten zijn geanalyseerd en daar waar nodig, zijn aanvullende maatregelen genomen. Waar bij deze incidenten sprake was van een datalek, is de autoriteit persoonsgegevens hiervan op de hoogte gesteld. Gedetailleerde informatie is opgenomen in de bedrijfsvoeringsrapportage.

Privacy-jaarverslag 2023

Hieronder volgt een kort verslag over een aantal belangrijke onderdelen op het gebied van privacywetgeving (AVG en Wpg).

Privacy-normenkader (AVG – gemeentebreed)

Er is een 0-meting op het gebied van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) uitgevoerd. Een 0-meting is een methode om een vergelijking te maken tussen een bestaande en een ideale situatie. Aan de hand van deze meting zijn 35 tekortkomingen geconstateerd. Deze tekortkomingen zijn vervolgens geprioriteerd (11 normen met een hoge prioriteit en 24 met een lage prioriteit) en vastgesteld door de directie. Met behulp van een Data Protection Management Systeem (DPMS) worden de normen op het gebied van privacy periodiek getoetst en meegenomen in de terugkerende PDCA-cyclus. Het doel hiervan is om het privacy-niveau aan te tonen, te monitoren en te verbeteren.

Privacy-normenkader (Wpg – afdeling Toezicht en Handhaving)

De gemeente (als boa-werkgever) is op basis van de Wet politiegegevens (Wpg) verplicht om iedere 4 jaar een externe audit uit te laten voeren en om de resultaten daarvan te delen met de Autoriteit

Persoonsgegevens. Ondanks de grote overeenkomsten tussen de AVG en de Wpg zorgt de verplichte Wpg audit wel voor een hogere mate van verantwoording binnen de organisatie.

Eind 2022 heeft er een externe audit plaatsgevonden op het gebied van de Wet politiegegevens. Op basis daarvan zijn er een aantal tekortkomingen geconstateerd. In 2023 is er aan de hand van de tekortkomingen een verbeterplan opgesteld. In 2023 zijn een aantal tekortkomingen al verbeterd.

- De Boa's zijn gebruik gaan maken van één systeem, namelijk CityControl. Er worden geen documenten meer opgeslagen op de harde schijf en in Corsa.
- Er zijn ook werkbeschrijvingen gemaakt en er is een beleid opgesteld.
- Er is een nieuwe TPM-verklaring van CityControl afgegeven.

Eind 2023 moest er een her-audit plaatsvinden door BKBO. Echter heeft de Autoriteit Persoonsgegevens deze termijn voor 3 maanden uitgesteld. De her-audit vindt dan ook plaats eind februari 2024.

Datalekken

Van de beveiligingsincidenten die zijn genoemd in het jaarverslag informatiebeveiliging, hebben er vijf beveiligingsincidenten geleid tot een meldplichtig datalek. Deze zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (Nederlandse toezichthouder op het gebied van privacywetgeving). Eén datalek betrof een voorlopige melding waaruit na onderzoek bleek dat er geen persoonsgegevens zijn gelect. Vier meldingen zijn definitief gemeld bij de Autoriteit. Eén van de datalekken betrof een datalek bij een onderzoeksbureau waarbij op grootschalige wijze persoonsgegevens in handen van ongeautoriseerden terecht zijn gekomen. Bij één datalek zijn er gevoelige persoonsgegevens aan de verkeerde ontvanger verzonden en bij twee andere datalekken betrof het een publicatie van (gevoelige) persoonsgegevens op een openbare website.

FG-adviezen

De FG is de aangewezen persoon binnen de gemeente om op het gebied van privacy enerzijds adviezen te geven over de naleving van de AVG en anderzijds om toezicht te houden op een correctie naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit de AVG.

Tot maart 2023 was er geen functie scheiding tussen de rol van Functionaris Gegevensbescherming en die van Privacy Officer. Alle taken waren bij de FG belegd wat formeel niet mag omdat de toezichthoudende en de uitvoerende functie gescheiden moeten zijn

Deze functie scheiding heeft in maart 2023 plaatsgevonden door het aanwijzen van een FG en een PO om hiermee te voldoen aan de functie scheiding.

Er zijn door de FG diverse adviezen afgegeven en inzage verzoeken afgehandeld waarbij is de organisatie steeds meegenomen om bewustwording te creëren en daar waar nodig processen aan te passen. Daarnaast heeft de FG de PO ondersteunt in zijn ontwikkeling van zijn rol

Rechten van de betrokkene

In 2023 zijn er 12 inzageverzoeken ingediend waarvan twee inzageverzoeken daadwerkelijk in behandeling zijn genomen als zijnde inzageverzoek conform de AVG. Verreweg de meeste inzageverzoeken worden nog steeds gedaan ter inzage voor een specifiek dossier. Deze worden doorgezet naar de vakafdeling ter afhandeling.

Uitgevoerde gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA)

Bij sommige verwerkingen van persoonsgegevens is het verplicht om vooraf een data protection impact assessment (DPIA) uit te voeren. Een DPIA is een instrument om vooraf de privacy-risico's in kaart te brengen zodat er daarna maatregelen genomen kunnen worden om de privacy-risico's te verkleinen of helemaal weg te nemen. Er is in 2023 een DPIA uitgevoerd voor de volgende verwerkingen:

- Ingebruikname van het systeem Rx.Mission in verband met de verwerkingen in het omgevingsdomein

Vergroten interne bewustwording

In 2023 is de bewustwordingscampagne op het gebied van informatiebeveiliging en privacy afgerond. Alle medewerkers zijn herhaaldelijk verplicht om eerst 7 e-learningmodules te doorlopen en om vervolgens 7 toetsen af te ronden. Nieuwe medewerkers ontvangen deze e-learningmodules ook.

Inrichting privacy governance

Vanaf 2023 beschikt de gemeente zowel over een functionaris gegevensbescherming (0,2 fte) als over een privacy officer (0,8 fte). De nieuwe constructie voorkomt een belangenverstrengeling tussen de onafhankelijke positie van de (toezichthoudende) FG en de uitvoerende en ondersteunende taken van de privacy officer.

FRAUDERISICOANALYSE, BEVINDINGEN EN RESULTATEN

Wat wilden we bereiken ?

Met de analyse willen we een beeld krijgen op de diverse mogelijke risico's die we als gemeente lopen op het gebied van fraude (meer intern gericht) en ook misbruik en oneigenlijk gebruik (m&o, vooral extern gericht). Vervolgens kunnen we gerichte maatregelen hierop nemen waarmee we dit risico kunnen mitigeren.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

In 2023 heeft de VIC medewerker voor het eerst een frauderisicoanalyse opgesteld en in de GRC applicatie Key2Control vastgelegd en dan specifiek in de risicomodule. De werkwijze c.q. analyse binnen deze risicomodule is als volgt:

1.inventarisatie/identificatie waar mogelijke risico's op fraude/m&o gelopen worden, zowel in algemene zin als bij welke bedrijfsprocessen;

2.bepalen bruto risico, dwz nog zonder het nemen van beheersingsmaatregelen, in 4 categorieën: kritiek, hoog, midden, laag;

3.het koppelen van diverse beheersingsmaatregelen opgenomen in normen uit diverse normenkaders in Key2Control. Hiermee is overigens nog niet automatisch het onderkende (fraude)risico afgedekt, immers de beheersingsmaatregel waarna verwezen (gekoppeld) wordt hoeft nog niet (volledig) geïmplementeerd te zijn. Het is wel zo dat door het toepassen van de cyclische pdca-methode c.q. het verrichten van periodieke metingen deze nog ontbrekende beheersingsmaatregelen de aandacht hebben van de 1^e lijn (prioriteren 'act' maatregelen). Bovendien heeft de 3^e lijns VIC functie ook een monitorende rol hierin;

4.het vastleggen van handmatige maatregelen waarmee eventueel resterende risico's verder beperkt kunnen worden. Het betreft dan met name maatregelen die de 3^e lijns- VIC controle dan nog achteraf verricht;

5.het bepalen of het resterende, netto, risico (eveneens de 4 onderkende categorieën) als afdoende afgedekt beschouwd kan worden (accepteren).

Met de risicomodule is het mogelijk om deze analyse jaarlijks in te plannen. Op deze wijze blijven we zicht houden op de actualiteit van de geïdentificeerde risico's en is het ook mogelijk eventueel zich nieuw voordoende risico's toe te voegen.

6.het terugkoppelen bevindingen en verbetervoorstellen richting vakafdelingen (o.a. via de periodieke bedrijfsvoeringsrapportages)

Wat zijn de bevindingen en resultaten ?

Vanuit de risicomodule is een gedetailleerde rapportage aangemaakt waarmee de bovenstaande analyse in kaart gebracht wordt in één (excel) overzicht. Deze rapportage kan als apart document ingezien worden, denk daarbij specifiek aan de accountant.

In onderstaande tabel is een 'ingedikte' versie van deze uitgebreide rapportage weergegeven:

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste, d.w.z. als 'kritiek' en 'hoog' onderkende, bruto risico's weergegeven. Tevens is hierbij aangegeven of dit bruto risico is afgedekt middels beheersingsmaatregelen uit de diversen normenkaders en/of extra genomen, 'handmatige' beheersingsmaatregelen. Deze bestaan zoals reeds hierboven aangegeven veelal uit controles achteraf door de VIC medewerker. De schuin, in rood, gedrukte handmatige maatregelen zijn in de praktijk nog niet genomen/toegepast. Overweging hiervan is echter aan te bevelen.

Risico	Beheersings- maatregel normenkader(s)	Beheersingsmaatregel handmatig	Afgedekt ?	Aanbeveling
1.INTERN Onvoldoende functiescheiding in proces vanwege de geringe omvang van de organisaties (capaciteitsprobleem) één medewerker heeft meerdere taken waardoor de functiescheiding doorbroken is	Ja	<u>Ja :</u> Jaarlijkse VIC–controle Frauderisico's incl. M&O– criterium	JA	Nvt
2.INTERN	Ja	<u>Ja :</u>	JA	Nvt

Risico	Beheersings- maatregel normenkader(s)	Beheersingsmaatregel handmatig	Afgedekt ?	Aanbeveling
Onvoldoende functiescheiding in proces vanwege beperkingen in geautomatiseerde systemen één-en-dezelfde medewerker heeft de rol van zowel functioneel beheerder als uitvoerder		Jaarlijkse VIC–controle Frauderisico's incl. M&O–criterium		
3.INTERN Doorbreken functiescheiding via de hiërarchische lijn functiescheiding kan doorbroken worden via de hiërarchische lijn, bv door een rechtstreekse opdracht (en druk) van een leidinggevende of directeur;	Ja	Ja: Jaarlijkse VIC–controle Frauderisico's incl. M&O–criterium EN jaarlijkse VIC–controle Personeelskosten controle op specifieke declaraties.	JA	Nvt
INKOOP/AANBESTEDINGEN: samenspanning vakmedewerker(s) met leveranciers door het maken van onderlinge afspraken bij inkopen er worden telkens (kleinere) opdrachten één op één gegund aan dezelfde leverancier. Dit o.a. door het opknippen van opdrachten om zo telkens onder de drempel voor eenvoudige aanbestedingen te kunnen blijven;	Ja	Ja: *1* Jaarlijkse VIC–controle Inkoop&Aanbestedingen (o.a. spendanalyse) *2* roulatie leveranciers bij eenvoudige aanbestedingen	JA	Nvt

Risico	Beheersings- maatregel normenkader(s)	Beheersingsmaatregel handmatig	Afgedekt ?	Aanbeveling
SOCIAAL DOMEIN: samenspanning consulent met cliënt het bewust te hoog in uren indiceren/ toekennen van te leveren hbh of begeleiding.	Ja	Ja: Jaarlijkse VIC–controle Sociaal domein (WMO)	DEELS	<i>*1* Data–analyse</i> <i>P&C is momenteel bezig met het onder–zoeken van de mogelijkheden van de IDEA software tool die hiervoor ingezet kan worden</i> <i>*2* Roulatie consulenten (maatregelen door afdeling KCC te treffen)</i>
PERSONEEL&SALARISSEN: onkostendeclaraties/uitdienst/verlofregistratie specifiek het indienen van onjuiste declaraties tbv te hoge uitbetaling (overwerk, km–vergoedingen, thuiswerk–vergoedingen, verblijfskosten etc), maar ook onjuiste afhandeling uitdienst (gemeentelijke eigendom worden niet ingeleverd etc.) en ook: wel verlof genomen niet geboekt..	Ja	Ja: Jaarlijkse VIC–controle personeel&salarissen	DEELS	<i>*1* Data–analyse (zie opmerking hierboven)</i> <i>*2* Roulatie taken medewerkers PSA (maatregelen door afdeling PenC te treffen)</i>
VERGUNNINGEN: samenspanning vakmedewerker(s) met vergunningaanvragers door het maken van onderlinge afspraken bij	NEE er is GEEN specifiek normenkader voor vergunningverlening beschikbaar (hard controls) !!!	NEE nog op te nemen binnen jaarlijkse VIC–controle leges (systeemgerichte/procesco	NEE	<i>*1* Data–analyse (zie opmerking hierboven)</i>

Risico	Beheersings- maatregel normenkader(s)	Beheersingsmaatregel handmatig	Afgedekt ?	Aanbeveling
vergunningen. Maw het mogelijke onrecht-matig verstrekken van omgevingsvergun-ningen. Kan spelen bij Omgevingsvergun-ningen maar ook bij vergunningen mbt APV/Bijzondere Wetten	Impliciet/deels wel via normenkader Integriteit (soft controls)	ntrole: kwaliteitstoets binnen afdeling ?)		<i>*2* Roulatie in taken medewerkers vergunningen (maatregelen door afdeling KCC te treffen)</i>
CREDIT.BEHEER & BETALINGEN: Verwerken factuur zonder prestatie/ muteren crediteuren stamgegevens (bankrekening) specifiek het verwerken van (inkoop)facturen die niet gecontroleerd zijn op prestatieleve-ring en ook het ongeautoriseerd kunnen muteren van crediteuren-stamgegevens (bankrek.nr !)	Ja	Ja: Jaarlijkse VIC-controle mutaties debiteuren / crediteuren-stamgegevens	DEELS	<i>*1* Data- analyse (zie opmerking hierboven)</i>

2.3.3 Financiering

Algemeen

De uitgangspunten voor het financiële beleid, waaronder de financiering, zijn vastgelegd in de “Financiële Beheersverordening 2023” die de gemeenteraad heeft vastgesteld op 2 februari 2023.

Het college van burgemeester en wethouders heeft nadere uitvoeringsregels vastgesteld in de vorm van een “besluit beleidsregels publieke taak 2006”. Daarnaast heeft de gemeenteraad op 20 december 2020 de nota “financieringsbeleid 2021” vastgesteld.

In deze nota zijn de beleidsmatige uitgangspunten, doeleinden, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie op het gebied van de financiering vastgelegd. Landgraaf hanteert als algemeen uitgangspunt een risicomijdend financieringsbeleid dat volledig binnen de kaders van de wet Fido (financiering decentrale overheden) past.

In deze paragraaf wordt aangegeven in hoeverre de bij de begroting 2023 vastgestelde uitgangspunten en plannen voor de treasury- of financieringsfunctie in 2023 zijn gerealiseerd.

Voornaamste uitgangspunt is het beheersen van risico's. Hiervoor worden in de Wet Fido (Financiering decentrale overheden) twee kwalitatieve randvoorwaarden genoemd voor het financieringsbeleid, t.w.:

- het aangaan en verstrekken van geldleningen en ook het verlenen van garanties is slechts toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak;
- tijdelijke uitzettingen en derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatige risico's. Dit betekent onder meer ook dat bankieren niet is toegestaan.

Risicobeheer

Met risico's worden bedoeld renterisico's, krediet- en garantierisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en debiteurenrisico's. Om het risico in algemene zin in te perken dient de uitvoering van de financieringsfunctie alleen de publieke taak. Op 12 september 2006 is daarom een “besluit beleidsregels publieke taak 2006” vastgesteld. Het beheersen van risico's komt tot uitdrukking via het gebruik van de instrumenten *kasgeldlimiet* en *renterisiconorm*. Beide instrumenten hebben tot doel het renterisico te begrenzen dat verbonden is aan de financiering door middel van korte en lange schuld.

Renterisico op negatieve banksaldi

Om het renterisico op negatieve banksaldi te beheersen mogen gemeenten voor hun financieringsbehoefte niet onbeperkt kort geld aantrekken.

De maximaal toegestane rood-stand van banksaldi wordt bepaald door de zogenaamde *kasgeldlimiet*.

Voor 2023 heeft als kasgeldlimiet voor Landgraaf gegolden (*bedragen x € 1.000*)

(a) Omvang van de programmabegroting per 1-1-2023	€ 138.392
(b) Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	8,5 %
Toegestane kasgeldlimiet voor 2023 (a) x (b)	€ 11.763

De kasgeldlimiet wordt aan het begin van het dienstjaar vastgesteld en geldt voor het gehele jaar.

De kasgeldlimiet bedroeg de afgelopen jaren:

(bedragen x € 1.000)

Periode	Kasgeldlimiet
2020	9.940
2021	9.891
2022	10.799
2023	11.763

Elk kwartaal toetsen we de werkelijke liquiditeitspositie aan de kasgeldlimiet. Als we de kasgeldlimiet gedurende twee achtereenvolgende kwartalen overschrijden melden we dit bij de provincie. Overschrijden we de kasgeldlimiet drie kwartalen op rij dan moeten we via een plan van aanpak aantonen dat we de korte financiering terugbrengen binnen de norm van de kasgeldlimiet. Uit dit plan kan blijken dat de overschrijding maar tijdelijk is, zodat we de overschrijding zonder maatregelen kunnen oplossen. Is de overschrijding echter structureel dan zal dit moeten leiden tot het aflossen van kort geld c.q. het consolideren door middel van het aantrekken van (vaste) langlopende geldleningen. De werkelijke ruimte c.q. overschrijding van de kasgeldlimiet in 2023 was als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Periode	Gemiddeld banksaldo	Kasgeldlimiet (toegestane roodstand) (toegestane roodstand)	Gemiddelde ruimte binnen de kasgeldlimiet
	(A)	(B)	(A-B)
1e kwartaal 2023	1.024	-11.763	12.787
2e kwartaal 2023	15.223	-11.763	26.986
3e kwartaal 2023	30.182	-11.763	41.945
4e kwartaal 2023	24.875	-11.763	36.638

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de liquiditeitsbehoefte gedurende in het eerste kwartaal van 2023 met kort geld gefinancierd kon worden. In het tweede kwartaal is een geldlening van € 30 miljoen aangetrokken voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege. Hiermee hadden we in de begroting van 2023 ook rekening gehouden. De gemiddelde (positieve) banksaldi zijn in het derde en vierde kwartaal van 2023 toegenomen als gevolg van ontvangen specifieke uitkeringen, onder andere voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Positieve banksaldi groter dan € 750 duizend worden dagelijks automatisch afgeroomd naar de schatkist. Over de saldi in de schatkist hebben we in 2023 afgerond € 793 duizend aan rente ontvangen.

Renterisico op vaste schuld

De renterisiconorm is bestemd om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. We streven naar een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat we het renterisico op de vaste schuld als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen voldoende beperken door een zo groot mogelijke spreiding van het renterisico op de vaste schuld over de jaren. Daardoor werkt een wijziging in de rentestand vertragend door op de rentelasten en rentebaten in enig jaar.

Voor het bepalen van het renterisico zijn twee variabelen van belang, n.l. de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van vaste schuld samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Uit de navolgende berekening blijkt, dat Landgraaf ten aanzien van het renterisico ruimschoots binnen de wettelijk vastgestelde norm blijft.

(bedragen x € 1.000)

Berekening renterisico op vaste schuld		2021	2022	2023	2023
		werkelijk	werkelijk	begroot	werkelijk
1	Renteherziening op huidige vaste schuld	0	0	0	0
2	Aflossingen op huidige vaste schuld	1.414	1.420	2.779	2.779
3	Renterisico op vaste schuld (1+2)	1.414	1.420	2.779	2.779
Berekening renterisiconorm:					
4a	Begrotingstotaal per 1 januari	152.117	127.052	138.392	182.359
4b	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20	20	20	20
4	Renterisiconorm (4a*4b/100)	30.423	25.410	27.678	36.472
Toets renterisiconorm:					
3	Renterisico op vaste schuld	1.414	1.420	2.779	2.779
4	Renterisiconorm	30.423	25.410	27.678	36.472
5	Ruimte onder renterisiconorm (4-3)	29.010	23.990	24.899	33.693

Krediet- en garantierisico's

Dit betreft de risico's op een waardedaling van verstrekte kredieten ten gevolge van het niet (tijdig) na kunnen komen van de verplichtingen door derde partijen. Om deze risico's te beperken worden leningen en garanties alleen verstrekt aan organisaties die voldoen aan de "uitvoeringsregels publieke taak ten behoeve van het verstrekken van leningen en garanties door de gemeente Landgraaf".

We onderscheiden drie soorten leningen en garantstellingen:

1. Geldleningen die de gemeente zelf verstrekt aan derde partijen;
2. Secundaire borgstellingen;
3. Tertiaire borgstellingen.

Ad.1 Geldleningen die de gemeente zelf verstrekt aan derde partijen

Voor de leningen die de gemeente zelf heeft verstrekt aan derde partijen loopt de gemeente het volledige risico wanneer de geldnemer niet kan voldoen aan zijn verplichtingen.

Deze geldleningen zijn in de jaarrekening verantwoord in de balans onder de financiële vaste activa.

Het risico dat deze leningen niet worden terugbetaald is volgens onze huidige inschatting klein.

In het navolgende overzicht zijn de geldleningen weergegeven die de gemeente zelf verstrekt heeft.

(bedragen in €)

Omschrijving van de verstrekte lening	Rente %	Boekwaarde 01-01-2023	Vermeerdering 2023	Aflossing 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Jaar laatste aflossing
Voetbalvereniging FC Landgraaf	1,00%	8.438	0	938	7.500	2031
Tennisvereniging UoW	1,00%	25.611	0	2.250	23.361	2033
Sportbedrijf Landgraaf BV	1,00%	79.200	0	8.800	70.400	2031
Stichting Landgoed Slot Schaesberg	1,50%	1.202.000	-1.202.000	0	0	verrekend
Sociale Krediet- en Schuldhulpverlening.	-	59.999	0	0	59.999	aflossingsvrij
Geldleningen zonnepanelen Landgraaf	2,12%	1.901.680	-2.503	248.832	1.650.345	2030
Geldleningen zonnepanelen Parkstad	1,50%	4.080.202	170.384	439.717	3.810.869	2032
Geldleningen energie spaargarantie	1,00%	26.798	0	2.395	24.403	2032
Geldleningen duurzaam klimaatfonds	1,00%	1.545.365	2.227.004	199.653	3.572.716	2034
Geldlening Woonwijzerwinkel	4,00%	125.172	26.000	0	151.172	2035
Aandeelhoudersgeldlening Enexis Holding NV	2,15%	2.038.319	0	0	2.038.319	2035
Totaal		11.092.785	1.218.885	902.586	11.409.084	

- In 2015 heeft de fanfare Eendracht een geldlening verstrekt aan voetbalvereniging SVN (thans voetbalvereniging FC Landgraaf). In het kader van het accommodatieplan Landgraaf is deze lening in 2016 aan de gemeente gecedeerd. Het raadsbesluit accommodatieplan is door de gemeenteraad vastgesteld op 4 november 2015.

- De geldlening aan de tennisvereniging UoW is in 2018 verstrekt voor de aanschaf van energiebesparende LED-verlichting. De lening wordt in 15 jaar afgelost.
- In 2021 is een lening verstrekt aan het sportbedrijf Landgraaf BV om de bedrijfsvoering bij de ingebruikname van het nieuwe zwembad te waarborgen.
- Naar aanleiding van het businessplan Slot Schaesberg 2018-2026 is in 2019 besloten een achtergestelde lening met een uitgestelde aflossingsverplichting aan te gaan met de Stichting Landgoed Slot Schaesberg. De stichting is eind 2023 beëindigd en de uitstaande lening is verrekend met de door de gemeente terug te krijgen opstallen.
- De sociale krediet- en hulpverlening betreft een in 2005 verstrekte achtergestelde lening aan de Kredietbank Limburg in verband met deelname aan de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Kredietverlening en een aanvullende lening hiervoor in 2010.
- In 2015 heeft de gemeente Landgraaf een project "zonnepanelen" gestart. Doel is om alle burgers de gelegenheid te bieden om zonnepanelen aan te schaffen. Voor de financiering verstrekt de gemeente leningen aan de burgers. In 2017 is de laatste geldlening verstrekt, waarna het project is gesloten. De leningen worden gedurende 15 jaar afgelost in maandelijkse termijnen.
- In 2017 is het zonnepanelenproject Parkstad gestart. In navolging van het Landgraafse project worden leningen aan burgers verstrekt voor de aanschaf van een zonnepaneleninstallatie. De looptijd van de lening bedraagt 15 jaar.
- In 2017 is ook het energie spaargarantieproject opgestart. Burgers kunnen een lening aantrekken van 15 jaar. Doel van het project is om woonhuizen energiezuiniger te maken.
- In 2019 is het duurzaam klimaatfonds opgestart. Burgers kunnen zelf energiebesparende maatregelen inclusief zonnepanelen, laten uitvoeren en hiervoor een lening aanvragen.
- Op 19 februari 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met deelname aan de Woonwijzerwinkel BV en het verstrekken van marktconforme leningen gedurende de eerste 5 jaren voor in totaal € 179.172. De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar en de aflossing is lineair beginnende op 31-12-2025.
- Op 25 juni 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verstrekken van een hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding NV voor het versterken van het eigen vermogen van Enexis ten behoeve van investeringen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. De looptijd van de lening is 60 jaar tegen een rentepercentage van 2,15% met een rentevaste periode van 10 jaar.

Ad. 2 Secundaire borgstellingen en

Ad. 3 Tertiaire borgstellingen

Naast de geldleningen die de gemeente zelf verstrekt, staat ze ook borg voor een aantal leningen die door andere geldschieters, meestal banken, zijn verstrekt. De borgstellingen staan in de toelichting op de balans onder de "niet uit de balans blijvende verplichtingen".

Daarbij is sprake van een zogenaamde secundaire borgstelling indien de gemeente volledig verantwoordelijk is voor het voldoen van de restschuld indien de geldnemer niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. We spreken over een tertiaire borgstelling indien de gemeente een achtervangpositie inneemt en pas risico loopt wanneer zowel de geldnemer als de eerst aan te spreken borg, meestal een waarborgfonds, niet kunnen voldoen aan hun verplichtingen.

GewaARBorgde geldleningen		Bedrag 01-01-2023	Bedrag 31-12-2023
Secundaire borgstellingen:	Geldleningen van instellingen	194.373	184.098
	Geldleningen voor het verkrijgen en verbeteren van eigen woning	362.396	206.459
Tertiaire borgstellingen:	Geldleningen woningstichtingen t.b.v. sociale woningbouw	105.340.224	92.228.685
Totaal		105.896.993	92.619.242

De secundaire borgstellingen omvatten geldleningen van instellingen en geldleningen voor particulier woningbezit. De geldleningen van instellingen hebben betrekking op sportverenigingen. De gewaarborgde geldleningen voor het verkrijgen en/of verbeteren van een eigen woning hebben betrekking op hypotheekleningen die tot en met 1995 zijn verstrekt met gemeentegarantie. Uitgaande van een maximale looptijd van 30 jaar zal deze borgstelling uiterlijk in 2025 vervallen. We schatten het risico dat deze leningen niet worden terugbetaald in op klein.

Voor wat betreft de tertiaire borgstelling rekenen we op een zeer kleine kans dat woningstichtingen de aan hun verstrekte geldleningen niet aflossen en dat ook het Waarborgfonds Sociale Woningbouw een eventuele restschulden niet overneemt.

Omdat een gedeelte van de verstrekte duurzaamheidsleningen wordt afgedekt middels daarvoor gevormde reserves en omdat het overgrote deel van de gewaarborgde geldleningen tertiair van aard is, schatten we de totale omvang van de krediet- en garantierisico's in als zeer beperkt.

We gaan ervan uit dat het totale risico voor wat betreft de noodzakelijke weerstandsbehoefte deel uit maakt van de 20% opslag die we standaard toerekenen aan de som van de netto weerstandsbehoefte.

Liquiditeitsrisico's

Dit betreft de risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsplanning en meerjaren- investeringsplanning waardoor financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen. De liquiditeitsplanning wordt periodiek geactualiseerd zodat tijdig op de te verwachten financieringsbehoefte kan worden geanticipeerd. In de financieringsbehoefte wordt zoveel mogelijk voorzien door het aantrekken van kort geld. In de begroting is voor zover nodig rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe vaste financieringsmiddelen. Als uitgangspunt hiervoor is de liquiditeitsplanning gekozen, waarin rekening is gehouden met de investeringsbudgetten en meerjareninvesteringsplannen. Voor 2023 was ingeschat om maximaal met kort geld te financieren. Tevens was ingecalculeerd dat voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege een nieuwe vaste geldlening van € 30 miljoen aangetrokken zou moeten worden. Deze langlopende lening is op 6 april 2023 aangetrokken. Daarnaast is op 6 april 2023 een langlopende geldlening van € 2 miljoen aangetrokken ten behoeve van de vierde tranche van het Duurzaam Energie- en Klimaat Fonds.

Voor de gecalculeerde en werkelijk toegerekende rentelasten en het renteresultaat in 2023 kan overeenkomstig artikel 13 van het besluit Begroting en verantwoording (BBV) het volgende schema worden opgesteld:

Omschrijving	Begroot 2023	Werkelijk 2023
A. Externe rentelasten		
1. Korte termijn financiering	25.000,00	39.497,87
2. Lange termijn financiering	<u>1.356.960,00</u>	<u>1.356.960,09</u>
Totaal externe rentelasten	1.381.960,00	1.396.457,96
B. Externe rentebaten	<u>-925.554,00</u>	<u>-999.907,59</u>
	456.406,00	396.550,37
C. 1. Rente die doorberekend moet worden aan de grondexploitatie	-2.957,00	-2.957,18
2. Rente projectfinanciering die aan taakvelden moet worden toegerekend	<u>-821.204,00</u>	<u>-821.201,64</u>
Saldo door te rekenen externe rente	-824.161,00	-824.158,82
D. 1. Rente over eigen vermogen	0,00	0,00
2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
De aan taakvelden toe te rekenen rente	-367.755,00	-427.608,45
E. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
F. Renteresultaat op het taakveld treasury	<u>-367.755,00</u>	<u>-427.608,45</u>
Renteomslagpercentage	0,000%	0,000%

Koersrisico's

Dit betreft het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De financiële vlottende activa van de gemeente omvatten rekening-courant gelden en eventueel daggeld en deposito's. De vaste financiële activa bestaan enerzijds uit aandelenbezit en deelnames in gemeenschappelijke regelingen en anderzijds uit aan derden verstrekte leningen. Onderstaand overzicht bevat de boekwaarden per 31-12-2023 van het aandelenkapitaal van de gemeente.

bedragen in €		
Omschrijving	Aantal aandelen	Boekwaarde 31-12-2023
Bodemzorg Limburg BV.	1.000	454
Enexis Holding N.V.	610.198	610.198
NV Bank Nederlandse Gemeenten.	41.301	103.253
NV Reinigingsdienst RD4.	3.766	17.089
NV Waterleidingmaatschappij Limbu	13	58.991
Woonwijzerwinkel BV	2.828	2.828
Publiek Belang Electriciteitsproductie	1	1
Claim Staat Vennootschap B.V.	82	82
Sportbedrijf Landgraaf BV	100	10.000
Totaal	659.289	802.895

De aandelen zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs. Omdat er geen sprake is van op de beurs verhandelbare aandelen is het koersrisico beperkt tot een eventuele noodzakelijke afwaardering van de boekwaarde.

Inherent aan de verkoop van het aandelenbezit Essent NV is Landgraaf gelijk met de overige aandeelhouders ook aandeelhouder geworden van een reeks van nieuwe (tijdelijke) rechtspersonen. In 2020 zijn Attero (voorheen Essent Milieu), Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV geliquideerd. De overige tijdelijke BV's (Special Purpose Vehicles) zullen naar verwachting de komende jaren definitief afgewikkeld worden. Uiteindelijk zal Enexis Holding NV vanuit de verkoop Essent nog resteren.

Debiteurenrisico's

Dit betreft het risico dat we vorderingen op debiteuren niet kunnen innen en dus moeten afboeken. De gemeente kent duidelijk vastgelegde en vastgestelde invorderingsmaatregelen. Voor vorderingen die we, ook na een aanmaning en ingebrekestelling, niet kunnen innen, starten we een dwanginvorderingstraject. Publiekrechtelijke vorderingen (leges, marktgeleden en lijkbezorgingsrechten) stellen wij in handen van de belastingdeurwaarder van BsGW. Civielrechtelijke vorderingen stellen wij in handen van een gerechtsdeurwaarder. Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen hebben we voorzieningen gecreëerd. Jaarlijks beoordelen we de debiteuren opnieuw en passen we de voorzieningen indien nodig aan. In de (meerjaren)begroting hebben we een structurele storting in de voorziening dubieuze debiteuren gemeentelijke belastingen opgenomen.

De uitgangspunten en de uitvoeringsregels hoe de gemeente vormgeeft aan de invordering zijn vastgelegd in de nota Invorderingsbeleid 2021 die door de raad op 10 december 2020 is vastgesteld.

Met betrekking tot de debiteuren Sociale Zaken vinden er bestandanalyses per debiteurengroep plaats en is een voorziening gecreëerd voor dubieuze debiteuren. Jaarlijks beoordelen we of de voorziening toereikend is om toekomstige oninbaarheid van vorderingen op te kunnen vangen.

Leningenportefeuille

Jaarlijks lichten we het gehele leningenbestand door op mogelijkheden tot vervroegde aflossing of herfinanciering tegen lagere rente. Afhankelijk van de aflossingsmogelijkheden van een lening, de rente van de bestaande lening, de boete bij vervroegde aflossing, de verwachte rente van een nieuwe lening bij herfinanciering en de ingeschatte financieringsbehoefte besluiten we een lening al dan niet vervroegd af te lossen of te herfinancieren. Het verloop van het leningenbestand was in 2023 als volgt:

	Boekwaarde 01-01-2023	Opname in 2023	Reguliere aflossing in 2023	vervroegde aflossing in 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Leningen o/g gemeente	42.376.246	32.000.000	2.779.307	0	71.596.939
Totaal gemeentelijke financiering	42.376.246	32.000.000	2.779.307	0	71.596.939

In 2023 zijn twee nieuwe vaste geldlening aangetrokken:

- Een lening van € 30 miljoen als projectfinanciering voor de nieuwbouw van het Eijkhagencollege;
- Een lening van € 2 miljoen als projectfinanciering van de vierde tranche van het Duurzaam Klimaat Fonds.

Kasbeheer

Dit betreft het beheer van saldi en liquiditeiten voor een periode korter dan één jaar.

In overeenstemming met de bepalingen van het treasurystatuut worden de volgende uitgangspunten en limieten gehanteerd:

- de kasgeldlimiet wordt niet overschreden;
- de toegestane korte termijnproducten zijn: rekening-courantkrediet, daggelden en kasgeldleningen;
- vastgestelde kredietlimieten op de diverse rekening-courantrekeningen;
- renteoptimalisering door compensatie bij de rekeningen bij de BNG;

Als uitgangspunt geldt verder, dat zoveel mogelijk het contante geldverkeer wordt beperkt en de elektronische betaalkvormen worden gestimuleerd. Voor het beheer van de financiële middelen houdt de gemeente Landgraaf een rekening-courant aan bij de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank. De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) fungeert als huisbank. De gemeente verricht haar betalingsverkeer volledig via elektronisch bankieren bij de BNG.

Economische verwachtingen en rentevisie¹

Naar verwachting groeit de wereldeconomie gematigd. Voor 2024 rekent het IMF met een groei van 2,9 procent, wat ongeveer overeenkomt met de werkelijke economische groei in 2023.

Ondanks de gedaalde energieprijzen blijft de verwachte inflatie in de westerse landen voorlopig nog aan de hoge kant. De centrale banken zullen het restrictieve monetaire beleid daarom voorlopig voortzetten. Het depositotarief zal op korte termijn mogelijk nog wat worden verhoogd. Ook de lange rentetarieven lopen in de komende twaalf maanden waarschijnlijk nog iets op.

EMU-saldo

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (EMU) wordt voor het begrotingssaldo een definitie gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde is, namelijk het EMU-saldo. Met het EMU-saldo wordt het saldo van inkomsten en uitgaven van de totale overheid bedoeld.

In het verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag zijn. Het BBP is de totale (gelds-)waarde van alle in een land geproduceerde goederen (en diensten) gedurende een bepaalde periode (meestal een jaar).

Het EMU-saldo is gebaseerd op kasbasis. Omdat de sturing op basis van het baten- en lastenstelsel geschiedt, krijgt het EMU-saldo niet de aandacht in de begrotings- en verantwoordings-cyclus die nodig wordt geacht. Voor gemeenten is het van belang te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo die voor de individuele gemeenten berekend zijn, meerjarig overschreden worden. Omdat het consequenties heeft als de macronorm overschreden wordt, is het voor individuele overheden van belang om meerjarig op de individuele referentiewaarden te sturen.

Landelijk is bepaald dat het gezamenlijk aandeel van gemeenten, provincies en waterschappen in het landelijk EMU-tekort (van 3 %) maximaal 0,4 % van het BBP mag bedragen. Momenteel kijkt de minister van Financiën of de referentiewaarde van 0,4% verder verlaagd kan worden naar 0,3%. Omdat gemeenten (nog) niet afgerekend worden bij overschrijding de referentiewaarde worden vanaf 2016 geen individuele referentiewaarden per gemeenten berekend. Wel is het mogelijk ons EMU-saldo aan de hand van de begroting te berekenen. Voorheen gebeurde dat door middel van de zgn. EMU-enquête. Vanaf het begrotingsjaar 2017 schrijft het nieuwe BBV voor dat de gemeente bij de begroting een geprognosticeerde balans moet opstellen en hieruit in vergelijking tot de beginbalans van het jaar het EMU-saldo dienen af te leiden. De gehanteerde berekeningswijze sluit aan bij de controle zoals het CBS c.q. het ministerie van Financiën zal uitvoeren na inlevering van de IV3-rapportage.

In navolgende tabel treft u de berekening van het EMU-saldo aan op basis van de bijgestelde begroting 2023:

¹ De economische verwachtingen en rentevisie zijn gebaseerd op de publicaties van het IMF en de BNG van maart 2024

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Geldstroom 2023
+ / + Begrotingssaldo van baten en lasten	0
+ / + Saldo stortingen in reserves	24.743
- / - Saldo aanwendungen van reserves	-28.789
+ / + Saldo afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.685
+ / + Saldo stortingen in voorzieningen	1.559
+ / + Baten en bijdragen die niet in de exploitatie zijn opgenomen	903
- / - Investerings in vaste activa die worden geactiveerd:	-52.873
+ / + Desinvesteringen voor zover niet in de exploitatie verantwoord	0
- / - Aankoop/ uitgaven grond en bouwrijpmaken, niet in de exploitatie	-103
+ / + Baten grondexploitatie voor zover niet in de exploitatie verantwoord	538
- / - Lasten die rechtstreeks ten laste van voorzieningen worden gebracht	-1.148
- / - Boekwinst op verkopen effecten voor zover verantwoord in de exploitatie	0
EMU-saldo	-50.485
EMU-referentiewaarde	-4.587
EMU-tekort	-45.898

De berekening resulteert in een EMU-tekort omdat de voorgenomen investeringen in 2023 in volle omvang geraamd moeten worden maar in werkelijkheid niet tot volledige afronding en dus ook niet tot volledige besteding komen.

De werkelijke geldstroom blijkt uit onderstaande tabel:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 01-01-2023	Boekwaarde 31-12-2023	Geldstroom 2023
Banksaldi	4.585	21.917	17.332
Opgenomen kasgeldleningen	0	0	0
Totaal	4.585	21.917	17.332

In werkelijkheid is sprake van een positieve geldstroom, dat wil zeggen dat per saldo meer geld op onze bankrekening is bijgeschreven dan afgeschreven. Dat komt enerzijds door de opname van een langlopende geldleningen en anderzijds door het niet volledig afronden van voorgenomen investeringen en dus lagere bestedingen.

2.3.4 Verbonden partijen

Voor veel taken waarvoor gemeenten staan, wordt door de gemeenten de uitvoering ondergebracht bij andere organisaties en zoeken zij daarin de samenwerking met andere gemeenten. Vaak gebeurt die samenwerking in de vorm van gemeenschappelijke regelingen. Het kan hierbij ook gaan om privaatrechtelijke samenwerkingsvormen die een rol spelen in de uitvoering van publieke taken. Wanneer de gemeente daarbij zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, is er sprake van een verbonden partij.

Naast de organisaties zoals hierboven vermeld, beschouwt de gemeente ook een aantal andere instellingen, voornamelijk maatschappelijke welzijnsorganisaties, als een verbonden partij. Dit conform het door de raad vastgestelde beleid verbonden partijen. De gemeente heeft in deze organisaties weliswaar geen bestuurlijk belang, maar deze organisaties voeren gemeentelijke taken uit en ontvangen daarvoor bijdragen van de gemeente.

Op grond van het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de indeling van de voorgeschreven lijst van verbonden partijen opgesplitst in

- I. Gemeenschappelijke regelingen
- II. Stichtingen/Verenigingen
- III. Coöperaties/Vennootschappen

De gegevens van de verbonden partijen worden vanaf 2020 weergegeven onder de diverse programma's waarmee wij de presentatie van de begroting volgen. In de bijlage verbonden partijen staan tevens de kerncijfers opgenomen.

In 2023 zijn totaal aan alle verbonden partijen zoals hierboven vermeld, bijdragen met een totale omvang van bijna 69,9 miljoen euro betaald. Voor de specificatie zie de volgende pagina's.

Naast de directe ondersteuning en advisering van de bestuurders van GR-en (DB- en AB) is in 2023 vooral veel tijd besteed aan de voorbereiding van raadsvoorstellen t.b.v. de door de GR-en voor zienswijzen aangeboden begrotingen voor 2024 en de jaarrekeningen/jaarverslagen 2022 en de tussentijdse begrotingswijzigingen.

Begrotingswijzigingen 2023

De begrotingen van GR-en voor het jaar 2023 zijn aan de gemeenteraad aangeboden voor het geven van zienswijzen. De in die begrotingen becijferde bijdragen zijn in de bijstellingen van de programmabegroting 2023 verwerkt. De definitieve cijfers zijn in het jaarverslag verwerkt, deze komen voort uit de jaarstukken 2023 van de Verbonden Partijen (voor zo ver beschikbaar ten tijde van het opmaken van dit jaarverslag). In onderstaand overzicht zijn deze GR-en opgenomen, waarbij de wijzigingen in de hoogte van de bijdragen is aangegeven.

I. Gemeenschappelijke regelingen

(x 1.000)

	Primaire begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Progr.
1. Anti-discriminatievoorziening – centrumgemeente Maastricht	€ 31	€ 31	€ 21	1
2. Bestuursovereenkomst informele zorg	€ 94	€ 94	€ 94	6
3. BsGW	€ 682	€ 706	€ 814	0/7
4. Bureau VSV (leerplicht)	€ 194	€ 194	€ 196	4
5. Centrumregeling regionale samenwerking Parkstad opvang en beschermd wonen Wmo 2015	€ 0	€ 0	€ 0	6
6. GGD Zuid-Limburg	€ 2.128	€ 2.234	€ 2.213	6/7
7. Gegevenshuis	€ 252	€ 257	€ 259	0/7
8. Inkoop jeugdzorg regio Zuid-Limburg	€ 7.052	€ 7.052	€ 6.282	6
9. ISD BOL (Intergemeentelijke Sociale Dienst Brunssum-Onderbanken-Landgraaf)	€ 21.300	€ 23.241	€ 23.131	6
10. Kredietbank Limburg	€ 459	€ 491	€ 487	6
11. Omnibuzz	€ 1.318	€ 1.333	€ 1.329	6
12. Parkstad IT (PIT)	€ 1.622	€ 1.902	€ 1.965	0
13. Regionale Uitvoeringsdienst Zuid –Limburg (RUD)	€ 262	€ 272	€ 275	7
14. Reinigingsdiensten Rd4	€ 3.810	€ 4.021	€ 3.884	2/7
15. Stadsregio Parkstad Limburg	€ 864	€ 780	€ 769	0/3
16. Veiligheidsregio Zuid-Limburg	€ 2.405	€ 2.652	€ 2.615	1
17. Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL)	€ 8.724	€ 10.331	€ 10.214	6
18. Werkgevers Service Punt (WSP)	€ 847	€ 226	€ 100	6
	€ 52.044	€ 55.817	€ 54.648	

II. Stichtingen/verenigingen

In 2023 heeft de gemeente geen bestuurlijk belang in stichtingen/verenigingen

III. Coöperaties/vennootschappen

(x 1.000)

	Bijdrage Prim. begroot	Realisatie Exploitatie	Begroot Dividend	Realisatie Dividend	Progr.
1. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.			€ 94	€ 103	0
2. Bodemzorg Limburg BV					7
3. Enexis Holding NV			€ 305	€ 788	0
4. Reinigingsdienst Rd4 NV			€ 46	€ 63	7
5. IBA Parkstad BV	€ 0	€ 0			8
6a. CSV Amsterdam BV					0
6b. Publiek Belang Electriciteitsproductie BV					0
7. Waterleiding Maatschappij Limburg NV					0
8. Woonwijzerwinkel Zuid-Limburg BV					0
9. Sportbedrijf Landgraaf BV					
	€ 0	€ 0	€ 445	€ 954	

Professionele welzijnsinstellingen

Een aantal professionele instellingen voert in opdracht van de gemeente taken uit, waarvoor deze een subsidie ontvangen op grond van de subsidieverordening professionele instellingen. In onderstaand overzicht zijn de bijdragen primitief en bijgesteld begroot, alsook de realisatie weergegeven. Met ingang van 2019 hebben we de ambulante jeugdhulp via lumpsum bij de coöperatie JENS onderbracht.

(x 1.000)

	Primaire begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Progr.
1. Stichting Dierenbescherming Limburg	€ 26	€ 26	€ 30	1
2. Stichting Slachtofferhulp Nederland, regio Zuid-Limburg	€ 15	€ 15	€ 8	1
3. Veiligheidshuis	€ 106	€ 106	€ 145	1
4. Stichting Movare (VVE)	€ 60	€ 60	€ 59	4
5. Kinderdaggaleis Eigenwijs/Humankind Kinderopvang/Stg Kinderopvang Parkstad (VVE)	€ 219	€ 649	€ 534	4
6. Stichting Bibliotheek Landgraaf-Onderbanken	€ 895	€ 895	€ 895	5
7. Stichting Muziekschool Kerkrade (SMK)	€ 363	€ 363	€ 337	5
8. Stichting Muziekschool Kerkrade (combinatiefunctionarissen)	€ 52	€ 52	€ 43	5
9. Stichting park Strijthagen	€ 42	€ 42	€ 43	5
10. Stichting park Ter Waerden (exploitatiebijdrage)	€ 77	€ 77	€ 77	5
11. Stichting park Ter Waerden (beheersvergoeding)	€ 5	€ 5	€ 5	5
12. Stichting The Movefactory	€ 328	€ 335	€ 368	5/7
13. Stichting Vrije Academie VAZOM	€ 72	€ 72	€ 69	5
14. Stichting Vrije Academie VAZOM (combinatiefunctionarissen)	€ 54	€ 54	€ 51	5
15. Gemeente Heerlen (Grenzeloos Actief)	€ 13	€ 13	€ 13	5
16. Stichting Bosbeheer Landgraaf	€ 60	€ 60	€ 23	5
17. JENS (inkoop ambulante jeugdzorg)	€ 7.531	€ 8.309	€ 8.968	6
18. Stichting Levantogroep meldpunt ZMP	€ 16	€ 66	€ 14	6
19. Stichting MEE Zuid-Limburg	€ 294	€ 294	€ 294	6
20. Calibris Advies (wijkleerbedrijf Landgraaf)	€ 33	€ 33	€ 28	6
21. Stichting The Movefactory	€ 22	€ 22	€ 20	6
22. Stichting Park Strijthagen (Eikske)	€ 32	€ 32	€ 33	6
23. Stichting Samen Delen Regio Parkstad				6
24. Stichting Voedselbank Limburg-Zuid				6
25. Jeugdfonds Sport Limburg				6
26. Jeugdfonds Cultuur Limburg	€ 279	€ 477	€ 330	6
27. Stichting Leergeld Parkstad				6
28. Stichting Consuminderhuis Parkstad				6
29. Vincentiusvereniging Landgraaf				6
30. Stichting CMWW Brunssum-Onderbanken (belbus)	€ 35	€ 35	€ 35	6
31. Stichting Welsun	€ 1.977	€ 2.113	€ 2.116	6
32. Stichting Kinderopvang Parkstad	€ 417	€ 417	€ 348	6
33. Stichting An d'r Put	€ 125	€ 125	€ 125	6
34. Stichting GIPS spelen en leren	€ 36	€ 36	€ 5	6
	€ 13.184	€ 14.783	€ 15.016	

Risico's in relatie tot publiekrechtelijk verbonden partijen

Op basis van het geactualiseerde beleid verbonden partijen bestaat de mogelijkheid dat een verbonden partij op basis van een risicoanalyse onder verscherpt toezicht wordt geplaatst. Daarbij treedt een aantal extra maatregelen in werking om de (financiële) risico's te beperken. Voorbeelden van maatregelen zijn dat er meerdere tussenrapportages moeten worden opgesteld of dat er een periodiek geïntegreerd bestuurlijk en ambtelijk overleg moet gaan plaatsvinden. Effectuering van verscherpt toezicht blijkt in de praktijk lastig als dit door een enkele gemeente wordt geïnitieerd. Pas wanneer meerdere deelnemers in de GR dit doen, kan effectief verscherpt toezicht worden toegepast. In de nota verbonden partijen, welke vanaf 1-1-2020 van kracht is, wordt niet meer gesproken van verscherpt toezicht. Uitgangspunt daarbij is, dat gezamenlijk met de andere deelnemers in de Verbonden Partijen meer sturing vooraf wordt gegeven, en in geval van noodzaak, gezamenlijk sterker wordt opgetreden.

Regionale samenwerking

Momenteel participeren wij, in de ontwikkeling van een samenwerking met het merendeel van de Parkstadgemeenten op het gebied van monitoring en sturing verbonden partijen. Deze participatie staat bekend als 'Samen Grip op Verbonden Partijen'.

Hierbij werken de gemeenten, onder de begeleiding van de werkgroep, samen om goede afspraken te maken met de gemeenschappelijke verbonden partijen over de P&C-cyclus en de daarbij benodigde documenten. Daarbij wordt aandacht gegeven aan het verder ontwikkelen van het benodigde instrumentarium om ook de gemeenteraad in stelling te brengen. Speerpunten daarbij zijn:

- Het vooraf positioneren van de raad van de gemeente bij de aansturing van het beleid en de financiën van de gemeenschappelijke regelingen;
- Een goede integratie van de begroting en jaarrekening van de gemeenschappelijke regelingen in de begroting, jaarrekening en het jaarverslag van de gemeente;
- Beheersing van de toename van de kosten die voortvloeien uit de delegatie van de gemeentelijke taken aan de gemeenschappelijke regelingen;
- Beheersing van de risico's van de gemeenschappelijke regelingen en integratie van de risico's in de gemeentelijke risicoparagraaf, voor zover deze niet zelfstandig door de gemeenschappelijke regelingen worden gedragen.

Doel is de bestuurders (college en gemeenteraden) beter in stelling te brengen bij het krijgen en houden van grip op de verbonden partijen en de samenwerking ermee te verbeteren.

Een verder te ontwikkelen instrumentarium in dit kader is het vervroegen van de aanlevering van de algemene en financiële beleidskaders (AFBK) door de verbonden partij. In deze AFBK geeft de verbonden partij haar visie op de beleidskaders die de basis vormen voor de begroting. Volgens de regelgeving dient dit document samen met de begroting aan de gemeenten te worden aangeboden. Door het aanlevermoment te vervroegen, worden gemeenten eerder in de gelegenheid gesteld hierover een mening te geven. Hier kan de verbonden partij dan mogelijk rekening mee houden bij het opstellen van de begroting.

Het zal duidelijk zijn dat intergemeentelijke samenwerking op het gebied van Verbonden Partijen een forse bijdrage kan leveren in het versterken van de positie van gemeenteraden. Ook de Rijksoverheid heeft dit onderkend en ziet het belang van meer grip op verbonden partijen.

2.3.5 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom heeft dienen we op een dusdanige wijze te beheren dat deze kapitaalgoederen hun functie op korte en lange termijn kunnen vervullen. Op korte termijn dient voldoende aandacht te zijn voor aspecten als veiligheid en risicoaansprakelijkheid, terwijl op langere termijn de duurzaamheid van het integraal onderhoud ertoe moet leiden dat er geen sprake is van kapitaalvernietiging ten gevolge van achterstallig onderhoud.

We maken binnen deze kapitaalgoederen navolgend een onderverdeling in:

- Wegen
- Groen
- Riolering en waterhuishouding
- Elementenbeheer
- Reiniging
- Gebouwen

De omvang van de kapitaalgoederen wordt door onderstaande gegeven weergegeven

Soort kapitaalgoed	Omschrijving	Hoeveelheid
Wegen	Asfaltverhardingen in m2	1.029.629
	Elementenverhardingen in m2	1.097.596
Groen	Aantal bomen (straat- parkbomen)	9.007
	Openbaar groen - beplanting in m2	1.968.208
	Openbaar groen - grazige vegetatie in m2	1.523.068
	Bos en natuurterreinen in ha.	48,24
Elementenbeheer	Aantal lichtmasten	8.859
	Aantal banken en zitgelegenheden	240
Riolering	Aantal kolken	10.389
	Aantal pompen en gemalen	22
	Vrijval riool in km	217
	Persleiding in km	4,2
Reiniging	Zie de gegevens bij wegen en groen	zie wegen en groen
Gebouwen	Aantal gebouwen	
	-onderwijs	12
	-buitensport	9
	-binnensport	3
	-sociaal maatschappelijk	12

Artikel 12 van het BBV schrijft voor dat van de kapitaalgoederen moet worden aangegeven:

- Beleidskader
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Soort kapitaalgoed	Beheerplan c.q. raadskader	Looptijd	Kwaliteits niveau	Financiële vertaling	Achterstallig onderhoud
--------------------	----------------------------	----------	-------------------	----------------------	-------------------------

Wegen	Integrale Inspectie 2017	2020	B en C	Deels ¹⁾	Nee
Groen	Bomennota 2014	2024	Regulier	Ja	Nee
	Bestuursopdracht groen en reiniging 2023 ²⁾	2028	A, B en C	Ja	Nee
	Bosbeheervisie 2020	2023	Veilig en duurzaam	Ja	Nee
Riolering	Watertakenplan 2023	2028 ⁴⁾	Nvt	Ja	Nee
Elementen	Beleidsnota openbare verlichting 2016	2020	C	Ja	Deels ³⁾
Reiniging	Bestuursopdracht groen en reiniging 2023 ²⁾	2021	A, B en C	Ja	Nee
Gebouwen	DMOP's 2021	2026	Klasse 2-3 (goed tot redelijk)	Ja	Nee

1) Ten opzichte van het becijferde bedrag in de nota van 2017 is met ingang van 2020 een bedrag van € 300 duizend euro bezuinigd, de intentie is om met aanbestedingsvoordelen en slimmere combinaties van werkzaamheden (bv. combineren van werkzaamheden of wachten tot wegreconstructies aan de orde zijn) deze bezuiniging te effectueren zonder dat dit leidt tot achterstallig onderhoud

2) In navolging op de externe schouw in 2019 hebben we vervolgmetingen uitgevoerd met betrekking tot de kwaliteit van de openbare ruimte. Deze bleek in toenemende mate lager dan de kwaliteit die raad had bepaald. Een bestuursopdracht groen heeft inmiddels geleid tot een eindrapport en de noodzakelijke budgetten om weer aan de beeldkwaliteit te kunnen voldoen zijn in de begroting 2024 e.v. vertaald.

3) Voor het vervangen van masten zijn minimale budgetten beschikbaar welke uitsluitend toereikend zijn om de masten die gevaar op dreigen te leveren te vervangen

Onderhoud wegen

Jaarlijks vindt er een externe inspectie plaats naar de staat van onderhoud van de verhardingen (wegen, trottoirs, rijwielpaden, parkeerplaatsen) waarbij de CROW-systematiek wordt gehanteerd. Het vastgestelde niveau is voor de Ruggengraat en de Centra-niveau B en voor de overige wegen en fietspaden niveau C. Daarnaast vindt er een jaarlijkse knelpuntenanalyse door de eigen dienst plaats. Op basis van de inspectiegegevens en de knelpuntenanalyse bepalen we het noodzakelijke onderhoud aan de verhardingen, rekening houdend met de beschikbare budgettaire ruimte en het vastgestelde kwaliteitsniveau. Dit gebeurt in nauw overleg met de andere vakdisciplines riolen, verkeersveiligheid e.d.

In haar brief van 24 maart 2015 inzake aandachtspunten begroting 2016 gaf de provincie aan dat het onderhoud wegen op de CROW-norm C moeten worden uitgevoerd. Deze CROW-norm betekent dat er geen sprake van achterstallig onderhoud mag zijn en dat onvoldoende onderhoud op termijn van 3-5 jaar moet worden weggewerkt. Ten einde op termijn aan die doelstelling te voldoen zijn in de begroting van 2016 en 2017 additionele incidentele middelen van € 1,175 miljoen middelen ter beschikking gesteld.

De inspectie die we in 2017 hebben laten uitvoeren, heeft laten zien dat met deze middelen het achterstallig onderhoud onvoldoende afneemt om aan de opgave die de provincie ons gesteld heeft te kunnen voldoen. De wegininspectie heeft uitgewezen dat er volgens het gehanteerde model een extra structureel budget voor onderhoud wegen nodig is van ca.

€ 600 duizend om uiteindelijk de kosten en het budget in evenwicht met elkaar te brengen. We denken dat er nog een correctie door de markt op de “modelprijzen” zal blijken plus we hebben het oogmerk om nog meer dan voorheen effectiever reconstructies, verkeersveiligheidsprojecten en rioolprojecten af te stemmen met het onderhoud van de bovengrondse infrastructuur. Daarom is er vooralsnog voor de jaren 2019 en 2020 een verhoging van het budget van € 600 duizend doorgevoerd waarna vanaf 2021 structureel

€ 300 duizend aan extra budget ten opzichte van de uitgangssituatie 2018 is doorgevoerd. De evaluatie eind 2020 heeft opgeleverd dat er nog altijd sprake is van een afname van het achterstallig onderhoud. We zien hierbij overigens een afvlakking van deze afname. We blijven de onderhoudstoestand jaarlijks monitoren. Een zorgpunt bij het onderhoud van deze infrastructuur is de toenemende druk op het toezicht en het herstel van de werkzaamheden door nutsbedrijven. De opbrengsten die we uit hoofde van deze activiteiten ontvangen worden conform uw besluit daarover gereserveerd in een bestemmingsreserve en deze zullen we de komende jaren hard nodig hebben om de gevolgschade, de degeneratie van de infrastructuur, te herstellen.

De explosieve prijsstijgingen als gevolg van de stijging van grondstoffen heeft ons sinds 2022 gebracht tot voorstellen aan uw raad om telkens op incidentele basis een bedrag bij te ramen op basis van de meest recente prijsontwikkeling. Zo ook in 2023. We zullen ook in 2024 nog met een voorstel komen om een vergelijkbaar bedrag incidenteel bij te ramen. Inmiddels zien we thans een stabilisatie van de prijsontwikkeling en denken wij dat we het budget voor het onderhoud wegen vanaf 2025 op een realistisch nieuw gevormd prijsniveau kunnen begroten.

Om het wegenonderhoud structureel beheersbaar te houden zoeken wij overigens ook naar duurzame oplossingen, zoals het minder toepassen van asfalt in de woonwijken. Er wordt nu vaker gekozen om asfalt te vervangen door gebakken klinkers. Een rijbaan die bestaat uit gebakken klinkers behoeft slechts één keer in de 35 jaar te worden herstraat terwijl asfalt intensiever onderhoud nodig heeft. Naast het jaarlijks onderhoud door scheurvulling en reparatievakken zal eens in de 17,5 jaar de toplaag vervangen worden en om de 35 jaar de complete asfaltconstructie. De investering voor het toepassen van gebakken klinkers is ten opzichte van asfalt iets hoger, maar deze wordt terugverdiend door lagere onderhoudskosten en de restwaarde (opnieuw toepassen) van het bestratingsmateriaal. Nog een voordeel is dat reparatievakken vrijwel onzichtbaar hersteld kunnen worden.

Vanaf 2020 is er nog een andere wijziging in de begroting verwerkt. Het betreft de financiële verwerking van het vervangen van complete asfaltconstructies. Deze vervangingsinvesteringen zijn tot en met 2019 als onderdeel van het onderhoudsprogramma direct ten laste van de exploitatie gebracht in het kader van onderhoud. Vanaf 2020 worden deze investeringen, die in omvang ca. 60% van het beschikbare totaalbudget voor onderhoud uitmaken, daadwerkelijk geïnvesteerd en afgeschreven. Er is hierdoor – zei het in afnemende mate – sprake van een ontlasting van de gemeentebegroting.

Met betrekking tot de recreatief-toeristische fietspaden in het buitengebied is vanaf de vorige begroting (2019) een extra structureel bedrag van € 65 duizend opgenomen. De eerste resultaten hiervan zijn in de loop van 2019 zichtbaar geworden en wij zullen met deze inhaalslag verder gaan.

Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening 2023 en begroting 2024–2026:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten wegen, trottoirs en fietspaden	2.121	2.276	2.315	2.356

Onderhoud groen

Het Groenstructuurplan (2003) geeft een lange termijnvisie (30 jaar, met actualisatie om de 10 jaar) op de gewenste ontwikkeling van het openbaar groen in de openbare ruimte binnen de bebouwde kom en het buitengebied van Landgraaf. Op basis van het Groenstructuurplan is door de raad in 2012 het integraal beheerplan openbare ruimte 2012–2017 vastgesteld. In het daaraan gekoppelde uitvoeringsplan is dit vertaald in twee beeld(kwaliteit)bestekken: wegbermen- en groenonderhoud. In 2017 is het nieuwe Groenstructuurplan vastgesteld met een looptijd tot 2025.

In 2014 is het bomenbeheerplan ‘de bomennota’ door de raad vastgesteld. Op basis hiervan wordt het volledig bomenareaal beheerd. De bossen zijn niet opgenomen in het bomenbeheerplan. Het beheer en onderhoud van de bossen is ondergebracht bij Stichting Bosbeheer Landgraaf (SBL). De mate waarin herplant en onderhoud van de bomen kan plaatsvinden buiten de minimale vorm (monitoren boomveiligheid en de daaruit voortvloeiende noodzakelijke werkzaamheden) waarin dat nu gebeurt, is afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen. Bij de begroting 2017 is hiervoor voor de jaren 2017 t/m 2019 jaarlijks additioneel € 50 duizend ter beschikking gesteld. Voor 2018 en 2019 zijn deze bedragen worden verhoogd tot € 65 duizend. Vanaf 2020 is het budget structureel met € 65 duizend verhoogd.

Naast de structurele verhoging van het budget is incidenteel een bedrag van € 460 duizend verdeeld over de jaren 2018 en 2019, ter beschikking gesteld voor het wegwerken van de achterstalligheid in het beheer en de herplant van bomen. De besteding van deze middelen heeft volledig plaatsgevonden.

In het voorjaar van 2020 is een rapport aan de raad gepresenteerd waarin de onderhoudstoestand van het groen op dat moment werd weergegeven. Een van de aanbevelingen uit dat rapport was om die kwaliteitsmetingen van de onderhoudstoestand te blijven uitvoeren. De gemeten kwaliteit is sinds 2020 steeds verder achteruitgegaan en dit heeft in 2022 en 2023 geleid tot incidentele bijramingen van de budgetten. In 2023 is uitvoering gegeven aan een bestuursopdracht. Onder externe begeleiding heeft dit in 2023 geleid tot een rapport dat aan uw raad is gepresenteerd. De budgettaire vertaling ervan heeft inmiddels in de meerjarenbegroting 2024–2028 plaatsgevonden.

In de bossen heeft eind 2019 een inventarisatie plaatsgevonden. Deze inventarisatie laat zien dat we een inhaalslag moeten plegen om de bossen klimaatbestendig te maken en om aan de wettelijke verplichting te blijven voldoen (wet Natuurbescherming). Deze inhaalslag wordt uitgevoerd in de winters van 2020–2021 en de daaropvolgende winter 2021–2022. In de eerste winter worden de risicovolle bomen aangepakt en vervangen door klimaatbestendige boom- en struiksoorten. Hiervoor is eenmalig een bedrag van € 275 duizend benodigd, dit is in deze begroting als investering opgenomen.

In de winter van 2021–2022 is de tweede fase van het bosherstel uitgevoerd, dit betreft het uitvoeren van dunningen. De laatste jaren heeft onderhoud voornamelijk uit calamiteitenbeheer bestaan als gevolg van het veranderende klimaat..

Na uitvoering van de dunningen kunnen we de bossen sinds 2023 weer beheren door uitvoering van regulier onderhoud.

Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening 2023 en begroting 2024–2026:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten openbaar groen en groen in het buitengebied	2.333	1.849	1.880	1.919

Riolering en waterhuishouding

Het Watertakenplan, ter vervanging van het ISW, is in 2023 door uw raad vastgesteld. Op basis van het Watertakenplan wordt niet alleen een forse inspanning geleverd ten aanzien van de kwaliteit van het rioolstelsel en hieraan gelieerde voorzieningen, maar ook ten aanzien van de afvoer van hemelwater en de zorgtaken op het gebied van grondwater. Klimaatadaptieve maatregelen maken onderdeel uit van dit Watertakenplan. Afgeleid van het Watertakenplan is het bijbehorende Kostendekkingsplan. Dit KDP vertaalt zich in een ontwikkeling van tarieven en deze zijn vanaf de begroting 2024 vertaald in de meerjarenbegroting. Het jaar 2023 is het tarief nog bepaald op basis van het 'oude' ISW 2017-2020.

Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening 2023 en begroting 2024-2026:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten riolen en waterhuishouding	2.265	3.081	3.140	3.315

Onderhoud elementenbeheer

Onder de noemer "elementen" verstaan wij het gemeentelijke areaal aan inrichtingselementen in de openbare ruimte zoals lichtmasten, verkeersregelininstallaties, verkeersborden, paaltjes, zitbanken e.d. Onderhoud voor een aantal elementen, zoals VRI's en openbare verlichting gebeurt op basis van onderhoudsprogramma's.

In januari 2016 is de nieuwe beleidsnota openbare verlichting door de raad vastgesteld. Daarin zijn o.a. maatregelen en activiteiten opgenomen om noodzakelijke vervangingen van lichtmasten mogelijk te maken en versneld conventionele verlichting te vervangen door LED-verlichting. Hiervoor wordt een deel van de door de nieuwe, lagere, aanbesteding vrijgekomen middelen ingezet.

Reiniging

Alhoewel reiniging geen direct onderhoud aan kapitaalgoederen betreft, is dit onderhoud noodzakelijk voor een goed gebruik van de kapitaalgoederen en ter voorkoming van overlast. De gemeentelijke kapitaalgoederen staan immers ten dienste van de burgers en moeten door hen dan ook normaal gebruikt kunnen worden.

Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening 2023 en begroting 2024-2026:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten straatreiniging en onkruidbestrijding	559	452	467	475

Onderhoud gebouwen

In de jaren t/m 2016 is er voor de financiering van het onderhoud van gebouwen gewerkt met onderhoudsreserves. De reden hiervoor lag in de vroegere ombuigingen op het onderhoud waardoor er niet meer conform meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) kon worden gewerkt.

In haar brief van 24 maart 2015 inzake aandachtspunten begroting 2016 gaf de provincie m.b.t. het kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen aan dat er sprake van is een ondergrens voor wat betreft het vast te stellen onderhoudsniveau van kapitaalgoederen: het minimale niveau waarop nog geen kapitaalvernietiging plaatsvindt. Daarbij werd tevens aangegeven dat de lasten van groot onderhoud op twee manieren verwerkt kunnen worden in de begroting:

- de lasten worden in het jaar van uitvoering direct ten laste van de exploitatie gebracht;
- de lasten komen ten laste van een vooraf gevormde voorziening (artikel 44 lid 1 c BBV) in het geval de lasten gelijkmatig verdeeld worden over verschillende begrotingsjaren.

In 2016 is de aanpassing van de systematiek uitgewerkt. Als basis voor het onderhoud zijn voor de accommodaties nieuwe MOP's opgesteld. Het kleine, jaarlijkse onderhoud uit de MOP's is opgenomen in de exploitatie en voor het groot onderhoud zijn per accommodatie voorzieningen gevormd. Het restant van de voor onderhoud beschikbare budgetten wordt jaarlijks gestort in de onderhoudsreserve om niet-voorziene, en dus niet in de MOP's opgenomen onderhoudskosten/calamiteiten, te kunnen opvangen. In de programmabegroting 2018 is de financiële vertaling de eerste keer tot uitdrukking gekomen. In 2019 is deze lijn voortgezet we deze lijn door. Er is opnieuw tegen het licht gehouden welk deel van het onderhoud via de onderhoudsvoorziening dient te lopen en welk gedeelte van de onderhoudswerkzaamheden via de exploitatie moet worden afgewikkeld op basis van de regelgeving. De verdeling tussen het jaarlijks terugkerend onderhoud en de stortingen in de voorziening voor het onderhoud wijzigde in 2019 wezenlijk maar per saldo zijn de MOP's binnen het financieel kader vertaald. Daarbij dient aangetekend dat de geprognosticeerde stand van de voorzieningen voor de accommodaties afneemt. In 2020 heeft er een evaluatie plaatsgevonden van het accommodatiebeleid en heeft de raad de nota 'Evaluatie en vooruitblik accommodatiebeleid' vastgesteld.

In 2021 heeft het college voor alle maatschappelijke accommodaties DMOP's (duurzame meerjarenonderhoudsplannen) vastgesteld. Deze DMOP's zijn dan ook integraal in de meerjarenbegroting verwerkt.

Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening 2023 en begroting 2024–2026:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Onderhoudslasten accommodaties (stortingen in DMOP's)	246	252	252	252

2.3.6 Grondbeleid

Beleidskader

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de in 2021 door de raad vastgestelde geactualiseerde Grondnota. Hierin presenteren en analyseren we de ontwikkelingen op het gebied van beleid, planontwikkeling en vermogenspositie in een samenhangend geheel. Wij focussen daarbij op de volgende ruimtelijke speerpunten:

- Verbetering van de woon- en leefkwaliteit in de centra en de openbare ruimte,
- Herstructurering van buurten en bedrijventerreinen, en
- (vrijtijds)economie en evenementen.

Grondbeleid is een belangrijk instrument om doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economie, milieu en maatschappelijke versterking te realiseren.

De demografische ontwikkelingen en de gewenste versterking van de economische structuur voor de komende 30 jaar zijn daarbij leidend om de positie van de gemeente op de lange termijn te versterken. Het woningbouwprogramma maakt onderdeel uit van de regionale woonvisie Parkstad Limburg. Tevens zijn er binnen Parkstad afspraken gemaakt over de invulling van de herstructureringsopgave.

Een belangrijk instrument voor de uitvoering van het grondbeleid is de Grondexploitatiewet (GREX). Doelstelling van deze wet is een goede regeling voor kostenverhaal, binnen-planse verevening en locatie-eisen bij particuliere grondexploitaties. Belangrijk daarbij is dat het stelsel rechtszekerheid biedt en speculanten niet meer de kans geeft het kostenverhaal te ontwijken. De laatste jaren is een tendens zichtbaar dat de ontwikkelaars de risico's niet alleen willen dragen maar de gemeenten een aandeel nemen in de risico's. In de wet blijft vrijwillige samenwerking voorop staan, in welke vorm dan ook, omdat gebleken is dat gemeenten en particuliere eigenaren daar de voorkeur aan geven. Daarnaast zijn ook de Wet voorkeursrecht gemeenten en de Onteigeningswet instrumenten die wij wanneer nodig zullen inzetten.

Het besluit van de raad om de bestemmingsreserve gerealiseerde winsten grondexploitaties enkele jaren geleden op te heffen en het saldo toe te voegen aan de Algemene Reserve heeft gevolgen voor het gemeentelijke grondbeleid, aangezien er minder financiële ruimte is voor nieuw beleid.

Het saldo van voor- en nadelen van verspreide percelen worden nu verrekend met de Algemene Reserve.

De gemeente zit midden in een proces van transformatie. Deze opgave vindt onder andere zijn weerslag in de door de raad vastgestelde Wijkontwikkelingsplannen, de nota's Samen Slim sleutelen aan de Stad en de versie 2.0, waarin met name aandacht is voor de wijkacupunctuur en de projecten voortkomende uit de Regiodeal. Het betreft dan met name inbreidingsplannen die sluiten met een exploitatietekort.

Op basis van de kenmerken van deze 'regiodeal-projecten' is het instrument van grondexploitatie het geëigende middel om deze projecten van de grond te krijgen. De ervaring leert dat de overheid de regierol op zich dient te nemen indien er sprake is van een verhoogd risicoprofiel. In financiële zin zijn de financiële middelen die we via het Rijk hebben ontvangen uit het Volkshuisvestingsfonds, additioneel op de middelen uit de Regiodeal van eminent belang om onze opgaven ten uitvoer te brengen. Uiteraard is gemeentelijke cofinanciering noodzakelijk en zijn de middelen die we in deze begroting voor transformatie vragen (investeringen transformatie en reserve transformatie) noodzakelijk om de rijksmiddelen ook daadwerkelijk te kunnen matchen met gemeentelijke cofinanciering.

In dit kader is het van belang dat de gemeente ook in de toekomst over toereikende financiële middelen beschikt voor deze opgave.

Verwerving en beheer

De gemeente voert een strategisch aankoopbeleid met betrekking tot onroerende zaken. We kopen selectief aan, gericht op de realisering van ruimtelijke plannen zoals opgenomen in de wijkontwikkelingsplannen, de nota "Samen Slim sleutelen aan de Stad (2.0)", projecten voortkomende uit de Regiodeal, projecten die passen binnen de subsidie Kwaliteit Limburgse Centra en projecten die ingediend zijn bij de aanvraag voor het Volkshuisvestingsfonds.

Onderdeel van het aankoopbeleid is ook het op peil houden van de voorraad agrarische gronden. Bij gewenste ruimtelijke ontwikkelingen zijn agrariërs vaak alleen bereid om de door de gemeente benodigde gronden te verkopen indien zij hiervoor ruilgronden terugkrijgen. Een adequate voorraad agrarische grond is ook noodzakelijk wanneer bij ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld aanleg infrastructuurle voorzieningen) een natuurcompensatieplan dient te worden opgesteld en uitgevoerd.

In 2022 besteedden wij ook verder aandacht aan strategische aankopen en aan het terugdringen van het onrechtmatig grondgebruik. Bij het terugdringen van het onrechtmatig grondgebruik wordt de oude situatie hersteld of, indien de situatie dit toelaat, worden de gronden verkocht of verhuurd. Daarnaast heeft de verkoop van openbaar groen onze aandacht.

Bij de controle van de jaarrekening 2018 werden we er door de accountant op gewezen dat er beter inzicht dient te komen in de omvang van onze eigendommen en de daaraan toe te rekenen waarde. We hebben deze grondadministratie op orde gebracht en we kunnen inmiddels stellen dat de doorgevoerde aanpassingen in de werkwijze hebben geleid tot een structurele verbetering van het inzicht in onze voorraad en de corresponderende waarde.

We zien geen aanleiding om de waarde van de gronden die voor strategische doeleinden zijn aangekocht voor Parkheide Zuid alsmede gronden gelegen aan de Moltweg, Kleikoeleweg en Grensstraat aan te passen. De strategische doelen zijn nog altijd valide.

Planontwikkeling

Bij ruimtelijke plannen maken wij een onderscheid tussen herstructureringslocaties en ontwikkelingslocaties.

Doelstelling van herstructurering is het kwalitatief verbeteren van de woonomgeving, de woningvoorraad en de centrum- en welzijnsfuncties. Deze locaties worden vaak gekenmerkt door een versnippering van eigendomsposities, waardoor het voeren van een eigen grondexploitatie grote risico's met zich meebrengt. In voorkomende gevallen kiest de gemeente er zo veel mogelijk voor om met een ontwikkelende partij een exploitatieovereenkomst aan te gaan. Rendement en risico van de exploitatie dragen we zo beide over aan de exploitant waarbij de gemeente de kosten voor de te treffen voorzieningen van openbaar nut toch kan doorberekenen aan de exploitant. Om planvorming in deze tijd toch mogelijk te maken nemen we in voorkomende gevallen in herstructureringslocaties grondexploitaties ter hand.

Vanwege de krimpopgave en de gemaakte afspraken binnen de regionale woonvisie Parkstad Limburg zijn er nu geen (grote) ontwikkelingslocaties. Binnen een ontwikkelingslocatie heeft de gemeente veelal al een substantiële eigendomspositie of kan zij haar positie binnen deze locatie versterken door gronden aan te kopen. Het voeren van een grondexploitatie brengt dan minder risico's met zich mee. In die gevallen kan de gemeente de grondexploitatie zelf ter hand nemen. Het ontwikkelrisico (afzet van de bouwrijp gemaakte kavels) blijft dan bij de gemeente evenals het becijferde rendement op de ontwikkeling. De financiële vertaling van het risico (afzet en/of vertraging) wordt bij het opkomen ervan aan de Raad voorgelegd middels een bijgestelde exploitatieopzet.

Financieel kader

Met betrekking tot de prijsvorming bij aan- en verkopen gaan we uit van een marktconforme benadering, met dien verstande dat de aankopen plaatsvinden binnen de vigerende wettelijke kaders. Daarbij maken wij uiteraard gebruik van de geboden (wettelijke) instrumenten.

Bij de waardering van het gemeentelijke grondbezit maken wij onderscheid tussen grondexploitaties en de zogenaamde 'ijzeren voorraad' gronden.

- De grondexploitaties waarden we volgens de historische verkrijgingsprijs waarop de bewerkingskosten en de opbrengst verkopen worden gesaldeerd. Voor toekomstige grondexploitaties is de verwachting dat deze verliesgevend zullen zijn gelet op de eerder geschetste opgave. Per project zullen we bezien of de middelen die beschikbaar zijn in het kader van de transformatie-opgave ingezet (kunnen) worden.
- De overige gronden, vnl. agrarische percelen (de 'ijzeren voorraad') worden eveneens gewaardeerd op de historische verkrijgingsprijs. Herwaardering is conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan. De boekwaarde van de grond op de balans loopt in gevallen niet in de pas loopt met de economische waarde. Het verschil komt pas tot uiting bij verkoop waarbij de saldi worden verrekend met de Algemene Reserve.

In 2023 hebben wij nog één lopende grondexploitatie: Fresh Valley, fase 1. Deze grondexploitatie wordt gezamenlijk met LHB (Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen)² gevoerd. De feitelijke werkzaamheden (sanering, sloop, infrastructuur) m.b.t. de grondexploitatie zijn nagenoeg afgerond. Er dienen nog twee kavels verkocht te worden. Er heeft in 2020 een eerste verrekening van de opbrengsten met LHB plaatsgevonden. Een en ander conform grondexploitatie.

We verwachtten initieel dat de grondexploitatie een tekort zou opleveren van € 100 duizend. Hiervoor is in 2016 een voorziening gevormd ten laste van de reserve gerealiseerde winsten grondexploitaties. Op basis van de geactualiseerde prognoses ten aanzien van nog te besteden en nog te ontvangen bedragen is bij de jaarrekening 2017 de voorziening in zijn geheel vrij gevallen. Het mogelijke verlies op deze grondexploitatie is gecompenseerd door een bijdrage van € 100 duizend van Parkstad Limburg voor het verlengen van de Vogelzankweg, onderdeel van de exploitatie. Dit bedrag is gestort in de reserve gerealiseerde winsten grondexploitaties, een reserve welke inmiddels is opgeheven en waarvan het saldo van ruim 3 miljoen euro ten tijde van deze opheffing is gestort in de algemene reserve. Daarmee is de grondexploitatie feitelijk kostendekkend.

² Van oorsprong was LHB een onderdeel van LIOF/Provincie, maar is inmiddels opgegaan in de provincie.

2.3.7 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij de begroting bevat deze paragraaf een meerjarige prognose van de weerstandsbehoefte, de weerstandscapaciteit en de meerjarige ratio.

In de tussentijdse 1^e en 2^e bestuursrapportage presenteren we de omvang van de opgekomen weerstandsbehoefte tot dan en actualiseren we de weerstandsbehoefte voor het lopend jaar en de actuele weerstandsratio lopend jaar.

In de jaarstukken presenteren we de finale omvang van de opgekomen weerstandsbehoefte en zetten die af tegen de primitieve raming. Tevens presenteren we de trendlijn zodat we inzicht krijgen in de mate waarin de door ons jaarlijks geïnventariseerde behoefte ook daadwerkelijk op komt. We nemen geen ratio op omdat er eind van het lopend jaar geen nieuwe risico's meer kunnen opkomen.

Naast deze gegevens nemen we in de begroting en de jaarstukken ook de verplichte financiële kengetallen op. Aan de hand van die kengetallen geven we de raad een beter inzicht in de financiële positie van de gemeente. De meer gedetailleerde informatie m.b.t. deze verplichte kengetallen kunt u v.w.b. de jaarstukken terugvinden in de paragraaf 1.6 van de jaarrekening.

Weerstandscapaciteit³

De totale weerstandscapaciteit geeft ultimo 2023 het volgende beeld.

<i>x €1000</i>		
Reserves weerstandsvermogen	1 januari 2023	31 december 2023
Algemene reserve	15.597	14.331
Egalisatiereserves	2.876	2.287
Onderhoudsreserves	549	662
Bestemmingsreserves	11.233	10.053
Subtotaal	30.255	27.332

In dit saldo per 31 december 2023 is het resultaat van de jaarrekening ter hoogte van €4.479 duizend nog niet opgenomen. Dit dient de raad nog te besluiten.

Weerstandsbehoefte

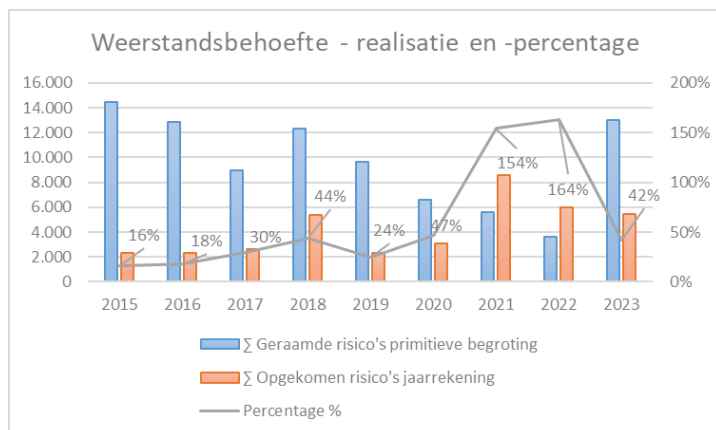
In totaal is ultimo 2023 voor een bedrag van ca. €5.454 duizend aan risico opgekomen. Afgezet tegen de primitief geraamde weerstandsbehoefte van €13.019 duizend is dat een percentage van 42%.

³ Bij ons is de weerstandscapaciteit gelijk aan het weerstandsvermogen omdat we in de berekening van de capaciteit geen exploitatieposten zoals bijvoorbeeld onvoorzien meenemen. Dit is ook zo vastgelegd in de nota weerstandsvermogen en risicomanagement.

Nr	Naam Programma	Primitief geraamde weerstand behoefte Begroting 2023	Opgekomen weerstand behoefte Jaarverslag 2023	%
0	Bestuur	9.250	951	
1	Veiligheid	0	0	
2	Verkeer, vervoer, waterstaat	0	0	
3	Economie	0	0	
4	Onderwijs	0	0	
5	Sport, Cultuur, Recreatie	0	1.550	
6	Sociaal domein	1.469	2.953	
7	Volksgezondheid en milieu	130	0	
8	VROSV	0	0	
Totaal		10.849	5.454	50%
Inclusief opzetpercentage niet majeure risico's van 20%		13.019		42%

Trendontwikkeling realisatie weerstandsbehoefte versus primitieve raming weerstandsbehoefte

Kijken we naar de trend over de afgelopen jaren dan zien we dat we over de periode 2015–2023 een gemiddeld gerealiseerd percentage van 44% scoren indien we de som van de

opgekomen weerstandsbehoefte over deze jaren afzetten tegen de som van de primitief geraamde weerstandsbehoefte. Pakken we het gemiddelde van de percentages dan is dat 60%.

Dit betekent dat we bij het prognosticeren van meerjarig benodigde weerstandscapaciteit niet voorbij moeten gaan aan het feit dat een substantieel deel van de

geïnterpreteerde weerstandsbehoefte daadwerkelijk opkomt. Ook hiervoor dient natuurlijk voldoende weerstandsvermogen aanwezig te zijn. Dit beïnvloedt dus de hoogte van de prognose van het weerstandsvermogen.

Weerstandsratio

Zoals aangegeven nemen we in het jaarverslag geen weerstandsratio op als indicator aangezien het jaar is afgerond en er dus in 2023 geen extra risico's meer op zullen komen.

Verplichte financiële kengetallen BBV

Naast het inzichtelijk maken van de risico's en het effect op het weerstandvermogen, bevat de paragraaf een aantal BBV-verplicht op te nemen kengetallen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente. Deze kengetallen (ratio's) zijn in onderstaande tabel weergegeven waarbij tevens inzicht wordt gegeven in de trend over de afgelopen jaren. De provincie heeft als richtlijn per kengetal een drietal normen vastgesteld waarbij voldoen aan de norm van Categorie A een betere financiële positie representeert dan het slechts voldoen aan de norm van categorie B en C.

Stand kengetallen 31 dec 23

Toetsing provinciale norm

Kengetal	JR 2023	Cat.A	Cat.B	Cat.C
Netto schuldquote	40,16%	<90%	90–130%	>130%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	32,23%	<90%	90–130%	>130%
Solvabiliteitsratio	31,65%	>50%	20–50%	<20%
Grondexploitatie	3,62%	<20%	20–35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	4,32%	begr.pos .	begr.neutr .	begr. neg.
Schuldevolutie (x €1000)	-22.321			
Belastingcapaciteit	99,61%	<95%	95–105%	>105%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast t.o.v. de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Hierbij wordt verschil gemaakt tussen de schuldquote in – en exclusief doorgeleende gelden (verstrekte leningen). Hoe lager het percentage des te beter.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het vormt de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en het totale vermogen (eigen vermogen en vreemd vermogen). De reciproke is de schuldratio.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten. Landgraaf heeft slecht een kleine Grondexploitatie. Reden waarom dit kengetal zo goed scoort.

Structurele exploitatieruimte

Hiermee wordt aangegeven hoe groot de structurele exploitatieruimte is door het saldo van structurele baten en lasten te vergelijken met de totale baten. Naarmate dat toeneemt is sprake van een verbeterde financiële positie.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan in welke mate de gemeente de gemeentelijke belastingopbrengsten kan verhogen om financiële tegenvallers op te vangen c.q. ruimte te creëren voor nieuw beleid. Let op! Hierbij wordt de gemiddelde woonlast van een gemiddeld gezin in Landgraaf vergeleken met een gemiddeld gezin landelijk. Hoe lager het percentage des te beter dit kengetal.

Analyse kengetallen

Alhoewel de stand van de indicatoren op grond van de huidige waardes nog geen directe reden geven tot zorg zien we wel een langzaam maar zeker zorgwekkende ontwikkeling. We moeten steeds vaker leningen afsluiten ter financiering van grotere investeringen. Dat betekent dat de verhouding eigen vermogen versus vreemd vermogen steeds kleiner wordt. Een steeds groter deel van onze activa is gefinancierd met vreemd geld in de vorm van leningen. We hebben dus een steeds groter aandeel van schulden.

De hamvraag bij schulden is echter niet hoe je er aan bent gekomen, maar hoe je er vanaf raakt. Nu gaat bij een gemeente dat aflossen van schulden onder normale omstandigheden ongemerkt. Wij sturen op sluitende baten en lasten op de exploitatie. Maar de lasten van onze gemeente leiden niet altijd tot echte uitgaven. De afschrijvingen zijn wel lasten in de exploitatie, maar veroorzaken geen fysieke geldstroom. De indicator om te meten of de schuld afneemt of toeneemt is de **schuldevolutie**.

De **schuldevolutie** is het verschil tussen het primair surplus en de nieuwe investeringen waarvoor geld geleend moet worden.

De som van de afschrijvingen én het exploitatieresultaat voor bestemming van de reserves laten jaarlijks de schulden die rusten op het bestaande bezit, dalen. Bij overheden spreekt men in de regel over het **primair surplus**.

Met het primair surplus worden dus oude schulden die rusten op het bestaande bezit, afgelost. Door deze aflossingen wint een gemeente nieuwe leencapaciteit voor investeringen. Voor nieuwe investeringen moet, als er geen geld op de bank staat, geld worden geleend. Daarmee ontstaan weer nieuwe schulden. Als in een jaar de investeringen hoger zijn dan het primair surplus, ontstaan meer nieuwe schulden dan op oude schulden wordt afgelost. Er is in deze situatie sprake van een **negatief financieringsresultaat**. De schuld stijgt. Omgekeerd daalt de schuld als in een jaar de investeringen lager zijn dan het primair surplus. Er is dan sprake van een positief financieringsresultaat. Bij te hoge schulden ontstaat door de hoge rentekosten een negatief exploitatieresultaat (voor bestemming reserves). Dit negatieve resultaat soupeert (een deel van) de inkomensruimte die ontstaat door afschrijvingen, op. Daardoor wordt niet voldoende afgelost op de oude schulden. Alleen al de hoogst noodzakelijke vervangingsinvesteringen overtreffen het primair surplus en laten zo de schuld van een gemeente verder oplopen. De schuldevolutie belandt in een neerwaartse spiraal. De schulden kunnen daardoor uit de bocht vliegen.

Schuldevolutie		2022	2023
Afschrijvingslast	(A)	4.229.030	4.598.082
Resultaat voor bestemming *	(B, waarvoor geldt: - is voordelig en + is nadelig resultaat)	-4.534.954	-2.110.111
Primair surplus	(C = A - B)	8.763.984	6.708.193
Som van de investeringsuitgaven	(D)	15.948.385	29.029.345
Financieringsresultaat	(C - D)	-7.184.401	-22.321.152

In 2023 hadden we een negatieve schuldevolutie van € -22.321 duizend. Dit is een direct gevolg van het aantrekken van de grote geldlening ter financiering van de bouw van het Eijckhagencollege. Kijken we naar de trend van de afgelopen jaren dan zien we dat we over de periode 2017 tot en met 2023 telkens te maken hebben met een negatieve schuldevolutie.

<i>X €1000</i>	
Jaar	Schuldevolutie
2017	-7.345
2018	-10.537
2019	-11.559
2020	-12.053
2021	-7.910
2022	-7.184
2023	-22.321

Daar waar de balansindicatoren dus een negatieve trend tonen lijken de exploitatie indicatoren een wat positiever beeld te schetsen. Ten aanzien van grondexploitaties lopen we vanwege de beperkte omvang van de grondvoorraden zo goed als geen risico. Ook de indicator belastingcapaciteit toont een positiever beeld want onze belastingdruk is voor het eerst sinds jaren onder het landelijk gemiddelde gedaald. De indicator structurele exploitatieruimte is gestegen naar 4,32%, echter deze indicator geeft een vertekend beeld aangezien de algemene uitkering beschouwd mag worden als structurele baat ongeacht de verwachte sterke daling in het (ravijn-) jaar 2026.

2.3.8 Omgevingswet

In 2023 (het jaar voor de invoering van de Omgevingswet) zijn stevige stappen gezet om de belangrijkste zaken op organisatorisch en kennisgebied te regelen, zodat na de invoering binnen onze organisatie gewerkt kan worden met de Omgevingswet.

Voor het Vergunningen-, Toezicht- en Handhavingsproces (VTH-proces) maakt Landgraaf via het provinciaal Samenwerkingsverband Gemeenschappelijke Informatievoorziening (SGIV) gebruik van VTH-software (squit2020). In mei van 2023 heeft Landgraaf, samen met een aantal andere Limburgse gemeenten die deel uitmaken van het SGIV, de overgang gemaakt van squat2020 naar VTH-software die Omgevingswet-proof is (Rx.Mission). Met de ingebruikname van Rx.Mission in mei van 2023, voldoen we aan de oproep van het rijk om minimaal 6 maanden voor de invoering van de Omgevingswet over alle noodzakelijke Omgevingswet-applicaties te beschikken, zodat tijdig getest kan worden, zaken technisch en functioneel kunnen worden ingericht, geoefend kan worden met ketenpartners en tijdig de applicaties aangesloten kunnen worden op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (landelijke voorziening). Landgraaf voldoet aan alle eisen om te kunnen werken met de Omgevingswet.

Voor de invoering van de Omgevingswet moeten een aantal raadsbesluiten genomen worden die verband houden met de Omgevingswet. Alle noodzakelijke raadsbesluiten die verband houden met de Omgevingswet zijn tijdig genomen. Het betreft in hoofdlijnen de volgende raadsbesluiten:

1. De verordening 'Ruimtelijke Kwaliteit';
2. De benoeming van de leden van de adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit;
3. De Erfgoedverordening;
4. De verordening Nadeelcompensatie;
5. De legesverordening Omgevingswet;
6. Het raadsbesluit 'Bevoegdhedenverdeling gemeenteraad en college van B&W m.b.t. de Omgevingswet'
7. Regionaal afstemmingskader 'gemeentelijke omgevingsvisies'.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet inwerking getreden. Implementatie en uitvoering van de Omgevingswet gaan nu hand in hand. De invoering van de Omgevingswet bestaat uit een breed scala aan voorbereidingen.

Tot op heden lag de focus van het implementatietraject van de Omgevingswet in hoofdzaak op werkzaamheden die verband houden met het Vergunningen- en het Toezicht- en Handhavingsproces (VTH-proces). Naast de doorontwikkeling van de inrichting van het Omgevingswet VTH-proces, krijgen we de komende jaren te maken met nieuwe wettelijke kerninstrumenten en prioriteiten zoals:

–het verder werken aan en het opstellen van een gemeentelijke Toekomstvisie (inclusief het bijbehorende communicatie- en participatietraject). De wettelijk verplichte gemeentelijke

omgevingsvisie (rechtsopvolger van o.a. de structuurvisie) is een onderdeel van de Toekomstvisie Landgraaf;

- het opstellen van een nieuw juridisch en ICT-technisch raamwerk (digitaal handboek) van het omgevingsplan (opvolger van o.a. bestemmingsplannen) en TAM IMRO-plannen;
- het opstellen van en leren werken met vragenbomen voor activiteiten (planologisch en vergunningtechnisch) en de vragenbomen (digitaal) toegankelijk maken voor de burger/ondernemer in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), zodat het gemeentelijk dienstverleningsniveau op peil blijft;
- voorbereidingen treffen voor het opstellen van omgevingsprogramma's zoals bedoeld in de Omgevingswet;
- het in de praktijk leren werken met het nieuwe wettelijke stelsel en het Omgevingswet-gedachtegoed;
- het doorontwikkelen van de Omgevingswet-applicaties en DSO.

2.3.9 Duurzaamheid

Uitgaven SPUK CDOKE middelen in 2023= € 332.718

In het Coalitieakkoord heeft het kabinet uitvoeringsmiddelen gereserveerd voor de medeoverheden voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat keert deze middelen uit. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 worden middelen uitgekeerd in de vorm van een brede doeluitkering (een soort SPUK). Om op langere termijn zekerheid over de middelen te bieden, zal een wettelijke regeling worden opgesteld voor het uitkeren van de middelen voor 2026 t/m 2030. De middelen kunnen door gemeenten worden gebruikt voor de noodzakelijke uitbreiding van de ambtelijke capaciteit en voor materiële kosten, zoals het uitvoeren van technisch onderzoek.

De 7 Parkstad-gemeenten hebben besloten om zowel de regionale als de gemeentelijke uitvoeringskracht te versterken, waarbij ongeveer 40% van de Rijksmiddelen regionaal zullen worden belegd en ruim 60% aan resterende gemeentelijke opgaven kan worden besteed.

Aangenomen personeel binnen de gemeente Landgraaf:

Projectleider/beleidsmedewerker duurzaamheid

Communicatie- en participatie adviseur duurzaamheid

Beleidsondersteuner duurzaamheid

Project- en beleidsadviseur mobiliteit

Medewerker Duurzaamheid (1 jaar)

Medewerker Duurzaamheid (inhuur)

De CDOKE middelen kunnen door gemeenten ook worden gebruikt voor materiële kosten, zoals het uitvoeren van technisch onderzoek. In de 2023 zijn de lasten overige goederen en diensten voor € 70 duizend op het product Duurzaamheidsbeleid bijgeraamt. Deze financiële middelen zijn ingezet om duurzaamheidsinitiatieven te laten onderzoeken en voor te bereiden zoals:

De 'Clean Energy Hub Strijthagen'

In het project Clean Energy Hub Strijthagen willen we vooral inzetten op dubbel ruimte gebruik. Zonnepanelen boven parkeerplaatsen.

Dit was in eerste instantie dan ook het plan voor Park Strijthagen, om het te herontwikkelen parkeerterrein te voorzien van een zonnestroomsysteem gemonteerd op carportconstructies (oorspronkelijk plan). De bedoeling was om hiermee bij te dragen aan het behalen van de RES doelstellingen. Echter, wegens de huidige netcongestieproblematiek is het realiseren van meer zonnestroomsystemen niet mogelijk. Er was dus behoefte aan een werkelijk duurzame energievoorziening die wel kan bijdragen aan het behalen van de ambities voor duurzame energieopwekking en kan bijdragen aan het verhelpen van de huidige netcongestieproblematiek door het elektriciteitsnetwerk te ontlasten.

Om deze uitdagingen aan te pakken, is een uitgebreid haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd. De voorgestelde oplossing is nu om het oorspronkelijke plan, alleen de zonnecarports, voor Park Strijthagen te transformeren naar een 'Clean Energy Hub' laadhub voor elektrische voertuigen, gevoed door lokaal opgewekte en lokaal opgeslagen duurzame energie. Deze hub omvat een grootschalig zonnestroomsysteem, uitgebreide laadinfrastructuur, energieopslagsystemen, geavanceerd energimanagementsysteem en nieuwe energiecontractvormen.

Het systeem zorgt ervoor dat het openbare net niet wordt aangesproken op tijdstippen dat 'pieken' in elektriciteitsvraag zijn (ochtenden en avonden). Dit systeem heeft dan ook voldoende aan kleinverbruikersaansluiting waarmee Enexis wel akkoord gaat. Hierdoor levert het toekomstige project een positieve bijdragen aan het netcongestieprobleem.

De Transitievisie warmte 2.0.

In 2021 hebben alle Parkstad-gemeenten de Transitievisie Warmte (TVW) 1.0 vastgesteld. Hierin schetsen gemeenten mogelijke oplossingsrichtingen voor de transitie naar een aardgasvrije omgeving, maar zijn nog geen definitieve keuzes gemaakt voor een warmtealternatief voor wijken en buurten. In 2023 is er gewerkt aan de TVW 2.0, waarbij de keuze voor een gemeentebrede en wijkgerichte aanpak is gemaakt. In december 2023 heeft de gemeenteraad in Landgraaf de TVW 2.0 en het regionaal isolatie- en verduurzamingsprogramma vastgesteld.

Het 'kader grootschalige duurzame energieopwekking (zonne-energie)'

Vanuit de opgave uit de RES 1.0 met betrekking tot grootschalige opwek uit zon op land waaraan de gemeente zich verbonden heeft, is op 16 juni 2021 tijdens de behandeling van RES 1.0 in de raad besloten dat de huidige kansrijke gebieden met betrekking tot grootschalige opwekking uit zon, opgenomen in ons huidige 'Regionaal afwegingskader Grootschalige Duurzame Energieopwekking' (RAK) te evalueren. Samen met onze gesprekspartners zoals onze inwoners, natuurorganisaties, agrariërs, ondernemers, Provincie, De Adviesraad Duurzaam Landgraaf en ambtenaren van de gemeente Landgraaf is onderzocht of de huidige kansrijke gebieden en randvoorwaarden zoals opgenomen in ons huidige RAK gedragen worden en indien nodig aangepast moesten worden.

Het Kader Grootschalige Duurzame Energieopwekking (zonne-energie) is in 2023 in een werkconferentie voorgelegd aan de gemeenteraad. Het Kader Grootschalige Duurzame Energieopwekking (zonne-energie) wordt in 2024 verwerkt in de Toekomstvisie van Landgraaf.

Per 31-12-2023 nog beschikbaar= € 371.317

Uitgaven SPUK Lokale Aanpak isolatie in 2023= € 0

In 2023 is een bedrag (via voorschotten) ontvangen van € 1.519,738. Er is in 2023 nog niets uitgegeven.

Eind 2023 is gestart met de regionale / lokale uitwerking van de Lokale Aanpak Isolatie (LAI; verduurzaming van koopwoningen, middels een ontzorgingsprogramma). De zeven Parkstadgemeenten hebben eind 2023 hiervoor samen een projectleider aangetrokken. Uitvoering volgt in 2024.

Per 31-12-2023 nog beschikbaar= € 1.519.738

SPUK Energiearmoede: de gemeente heeft (in 2022 en 2023) ruim € 913.000,- ontvangen voor de aanpak van energiearmoede. Hiermee is in regionaal verband (Parkstad) een aanpak uitwerkt: via de Energieknip oftewel E-knip kreeg de doelgroep € 250,- ter besteding in diverse bouwmarkten aan kleine energie- en of gasbesparende maatregelen, naast de gelegenheid tot een gratis huisbezoek van een energiecoach. Uitvoerende partij was de WoonWijzerWinkel Limburg. Deze aanpak is in 2022 gestart en eind 2023 beëindigd. De resterende middelen à € 288.000,- (afgerond) worden meegenomen in de Lokale Aanpak Isolatie, en ingezet voor de structurele verduurzaming van koopwoningen (o.a. subsidies voor isoleren).

In 2023 zijn in 659 woningen kleine energie- en/of gasbesparende maatregelen aangebracht (537 huur en 122 koop). Daarnaast zijn er in 2023 674 adviezen/bezoeken gegeven/gebracht door een energiecoach. In totaal (2022 samen met 2023) zijn er in 1911 woningen kleine energie- en/of gasbesparende maatregelen aangebracht en 957adviezen gegeven / bezoeken gebracht door een energiecoach. In Landgraaf was het activeringspercentage (verhouding tussen aangeschreven huishoudens en geactiveerde E-knip) net geen 80%, het hoogste percentage van de deelnemende Parkstadgemeenten.

Uitgaven werkbudget duurzaamheid in 2023= € 160.525

Jaarlijks maken we een werkbudget vrij uit de Reserve Klimaatbeleid. Deze financiële middelen zijn nodig om duurzaamheidsinitiatieven te laten onderzoeken en voor te bereiden. Deze initiatieven kunnen voortvloeien uit de samenwerking met Parkstad Limburg, maar kunnen ook ontstaan door een gemeentelijk initiatief of een initiatief van buitenaf. De begroting van 2023 voorzag niet in de dekking van deze initiatieven, terwijl deze wel passen binnen het bestedingsdoel van de reserve. Investeringsbudgetten om grote duurzaamheidsprojecten te kunnen uitvoeren, zullen aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd. De onttrekking is exploitatie onafhankelijk. Als het budget niet volledig wordt uitgegeven, blijft het overschot in de reserve

Activiteiten werkbudget o.a:

Festival Duurzaam Landgraaf

De eerste editie van het festival in 2023 vond plaats in het Burgerhoes. De primaire doelstelling was om duurzaamheid in de breedste zin van het woord te promoten en mensen te inspireren. De gemeente wilde inwoners van Landgraaf bewust maken van de waarde van duurzaam leven en hen praktische tools en ideeën bieden om duurzame veranderingen in hun dagelijkse leven door te voeren. Het was een laagdrempelig festival en toegankelijk voor iedereen.

Circulariteit

In 2023 zijn voor het thema circulariteit belangrijke stappen gezet. In mei is de Position Paper Parkstad Circulair vastgesteld door alle Bestuurscommissies, welke nu verder wordt uitgewerkt tot een regionaal uitvoeringsprogramma. In juli 2023 heeft bureau Arcadis | Over Morgen opdracht gekregen om de Parkstad-gemeenten te ondersteunen bij het opstellen van het Uitvoerings-programma Parkstad Circulair. Deze zal naar verwachting in 2024 worden opgeleverd. Om de transitie naar een circulair Parkstad te versnellen en het kennisniveau/draagvlak binnen de gemeentelijke organisaties te vergroten, is er ook een kennisdelingsprogramma rondom circulariteit gerealiseerd.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

Overheden zoals ook de gemeente Landgraaf hebben een voorbeeldfunctie in het maatschappelijk verkeer. De gemeente streeft er dan ook naar duurzaam in te kopen. Bij veel aanbestedingen worden al eisen op het gebied van social return meegenomen om inclusie op de arbeidsmarkt te bevorderen. Er heeft onderzoek plaats gevonden naar de mogelijkheden en onmogelijkheden die naar voren kunnen komen uit het ondertekenen van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). Door het ondertekenen hiervan kunnen duurzame stappen worden gemaakt binnen verschillende maatschappelijke doelen zoals het tegengaan van klimaatverandering/milieuverontreiniging en stimuleren van een circulaire economie.

Transitievisie Warmte 2.0 (TVW 2.0)

In 2021 hebben alle Parkstad-gemeenten de Transitievisie Warmte (TVW) 1.0 vastgesteld. Hierin schetsen gemeenten mogelijke oplossingsrichtingen voor de transitie naar een aardgasvrije omgeving, maar zijn nog geen definitieve keuzes gemaakt voor een warmtealternatief voor wijken en buurten. In 2022 en 2023 is er gewerkt aan de TVW 2.0, waarbij de keuze voor een gemeentebrede en wijkgerichte aanpak is gemaakt. In december 2023 heeft de gemeenteraad in Landgraaf de TVW 2.0 en het regionaal isolatie- en verduurzamingsprogramma vastgesteld.

GROS (Grensoverschrijdend) project 'Energiepark Herzogenrath'

Het gewenste doel is het realiseren van een (duurzaam) warmtenet op de grens van Nederland en Duitsland, ter hoogte van Herzogenrath. Daarbij worden ook de mogelijkheden

onderzocht om ook andere warmtebronnen in de omgeving op het warmtenet aan Nederlandse zijde aan te sluiten om zodoende de leveringszekerheid te vergroten en/of meer gebouwen op het warmtenet aan te sluiten. Het 'Energiepark Herzogenrath' heeft een belangrijke samenhang met de Transitievisie Warmte van Landgraaf en Kerkrade en de wijkuitvoeringsplannen (WUP), waarin keuzes gemaakt worden voor het warmtealternatief voor een wijk.

WoonWijzerWinkel

In 2023 heeft de WoonWijzerWinkel een zevental webinars georganiseerd voor inwoners van de gemeente Landgraaf. Het doel van de webinars was huiseigenaren (en huurders) informeren over energiezuinig en aardgasvrij wonen en hen handvatten te bieden hiermee aan de slag te kunnen gaan.

Verder is er ook door de WoonWijzerWinkel ondersteuning geboden om geïnteresseerde inwoners rond te leiden in de WoonWijzerWoning in Landgraaf waarbij tijdens het rondleiden advies over verduurzaming werd gegeven.

Per 31-12-2023 nog beschikbaar in Reserve Klimaatbeleid= €136.966

2.3.10 Paragraaf Rechtmatigheid

1.Key2control

Zoals reeds in de tekst bij hoofdstuk 2.2.10 (paragrafen) van de Programmabegroting 2023 is beschreven, is het de bedoeling om eind 2023 voor alle beschikbare normenkaders rechtmatigheid met een relevante financiële massa minimaal meting nr.1 (de 0-meting) afgerond te hebben.

Destijds is al een korte stand van zaken aangegeven, onderstaand nu een actualisatie voor de stand van zaken t/m december 2023. Hierbij is de volgorde van opsomming de mate van vorderingen:

METING NR.1 NOG OP TE STARTEN

Géén, van alle beschikbare normenkaders is meting nr.1 minimaal opgestart

METING NR.1 IN UITVOERING, METING NOG NIET AFGEROND ('Bevroren in software)

- Tax Control vpb

METING NR.1 AFGEROND, PRIORITERING NOG IN UITVOERING (eerst: prioriteitennota DO)

- Tax Control btw/bcf : er is hier géén prioriteitennota opgesteld, de reporter is wel reeds doorgestart met het prioriteren, hier dienen nog 5 act maatregelen geprioriteerd te worden (beheersjaar 2024)

PRIORITERING METING NR.1 AFGEROND, MAATREGELEN NOG ALS TAKEN IN TE PLANNEN BEHEERSJAAR 2023-2024

- Integriteit: prioriteitennota besproken in DO, de hieruit voortvloeiende act maatregelen (prio hoog) dienen nog als taak ingepland te worden (beheersjaar 2024);

MAATREGELEN METING NR.1, INGEPLAND ALS TAKEN, IN UITVOERING BEHEERSJAAR 2023-2024

- Wet politiegegevens: maatregelen meting nr.1 deels in uitvoering (beheersjaar 2023) deels nog als taak in te plannen (beheersjaar 2024). Let op: hier is de stap van formaliseren prioriteitennota overgeslagen;
- Privacy: maatregelen meting nr.1 in uitvoering (beheersjaar 2024);
- Subsidiebeheer: maatregelen meting nr.1 in uitvoering (beheersjaar 2024);
- Personeel & Salarissen: maatregelen meting nr.1 in uitvoering (beheersjaar 2023-2024) + vervolgmeting nr.2 beheersjaar 2024 reeds aangemaakt;
- Financieel beheer: maatregelen meting nr.1 in uitvoering (beheersjaar 2023) + vervolgmeting nr.2 beheersjaar 2024 reeds aangemaakt. Let op: hier is de stap van formaliseren prioriteitennota overgeslagen;
- Debiteurenbeheer&ontvangsten: maatregelen uit meting nr.1 afgerond in beheersjaar 2024 + vervolgmeting nr.2 beheersjaar 2025 reeds aangemaakt
- Verbonden Partijen: geen maatregelen uit meting nr.1 + vervolgmeting nr.2 beheersjaar 2024 reeds aangemaakt;

- Crediteurenbeheer&betalingen: geen maatregelen uit meting nr.1 + vervolgmeting nr.2 beheersjaar 2024 reeds aangemaakt;

VERVOLGMETINGEN IN UITVOERING

Normenkaders reeds in fase van vervolgmetingen (meting 2 en verder):

- **Informatiebeveiliging (BIO)**
- **Informatiebeheer (KIDO, archief)**
- **WMO**
- **Jeugd**
- **Inkoop & Aanbestedingen**
- **Tax Control loonheffing**
-

2.VIC-controles ('3^e lijn)

Eind mei, begin juni 2023 is de VIC gestart met de VIC-controles, o.a. gegevensgerichte werkzaamheden. De situatie per eind december 2023 is als volgt:

Controle Sociaal Domein/WMO:

AFGEROND:

Systeemgerichte controle: werking kwaliteitstoetsen KCC / voortgang acts-checks

Gegevensgerichte controle: invoer tarieven / 1^e deelwaarneming dossiers jan-jun

NOG OP TE STARTEN/LOPENDE:

Gegevensgerichte controle: 2^e deelwaarneming dossiers jul-dec (v.a. januari 2024)

Monitoring oplevering leveringsprestaties – 'belrondes' (incl.Jeugd) (v.a. maart 2024)

Inkoop&aanbestedingen:

AFGEROND:

Systeemgerichte controle: voortgang acts-checks / i&a beleid i.r.t. gids proportionaliteit / k2c normen voorheen nog niet meegenomen

Gegevensgerichte controle: spendanalyse 1^e query 1jan23 tm 14jul23

NOG OP TE STARTEN/LOPENDE:

Gegevensgerichte controle: spendanalyse 2^e query 14jul23 tm 31dec23 (v.a. februari 2024)

Subsidies Welzijn:

AFGEROND:

Systeemgerichte controle: voortgang acts-checks / k2c normen voorheen nog niet meegenomen

Gegevensgerichte controles op (nieuwe) subsidieverlening vrijwilligersorganisaties 2023–2026 (incl. beoordeling steekproef)

NOG OP TE STARTEN/LOPENDE:

Gegevensgerichte controles op subsidieverlening professionele organisaties 2023 (v.a. november 2023)

Gegevensgerichte controles op subsidievaststelling professionele organisaties 2022 (v.a. maart 2024)

Personeelkosten:

AFGEROND:

Gegevensgerichte controles op reis- verblijfskosten / km-vergoedingen / wijzigingen vaste salariscomponenten

NOG OP TE STARTEN/LOPENDE:

Gegevensgerichte controles op overige kosten (voorjaar 2024)

Fractieverantwoording 2022 (in 2023):

AFGEROND

Frauderisico's incl.M&O criterium:

AFGEROND

Legestarieven 2023 (aansluitingen):

AFGEROND:

Aansluitingen legestarieven tarieventabel (legesvo) vs RXMission (bouwleges, apv, bijz.wetten etc.)

Mutaties debiteuren- crediteuren stamgegevens:

AFGEROND

De controles **Begrotingscriterium** en **Verbonden Partijen** zullen nog in voorjaar 2024 opgestart worden

2.3.11 Vluchtelingencrisis

Oekraïense vluchtelingen

De situatie in Oekraïne is in 2023 onveranderd gebleven; in die zin dat het nog niet rustig en stabiel genoeg is voor de vluchtelingen om terug naar huis te keren. Nog steeds zijn veel Oekraïense vluchtelingen op zoek zijn naar een veilig onderkomen. De opdracht van het kabinet en de veiligheidsregio's om opvangplekken te organiseren voor Oekraïense vluchtelingen, staat daardoor nog altijd. In de diverse gemeentelijke opvanglocaties binnen onze Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL) worden momenteel vluchtelingen opgevangen. Vanuit de VRZL is er aangegeven dat Landgraaf 190 opvangplekken aan moet bieden aan vluchtelingen uit Oekraïne. Met de ingebruikname van een aantal extra hotelkamers bij hotel Overste Hof, voldoen we aan deze opdracht. Daarnaast zetten we zoveel als mogelijk leegstaande panden in die een herbestemming krijgen. Deze worden, tijdens het voorbereidend proces op de beoogde herbestemming, tijdelijk ingezet als noodopvanglocatie. De kosten voor de realisatie en exploitatie van de opvang van Oekraïense vluchtelingen worden door het kabinet vergoed.

Asielzoekers

De problematiek rondom het overvol zijn van het aanmeldcentrum in Ter Apel, bleef ook in 2023 actueel. Naar aanleiding daarvan is er gevraagd om crisisnoodopvangplekken voor asielzoekers in te richten. In de eerste helft van 2023 is er op het Megalandterrein een (tijdelijke) crisisnoodopvanglocatie ingericht. Deze locatie is volgens planning opgestart en later ook beëindigd. Daarna is er geen andere crisisnoodopvanglocatie in Landgraaf ingericht.

Statushouders

Naast de bovenstaande opdrachten geldt er ook nog steeds de taakstelling Statushouders. Statushouders zijn vluchtelingen met een vergunning/status om in Nederland te blijven. De verhoogde asielinstroom laat een stijgende trend in de taakstelling Statushouders zien. Ieder half jaar horen we als gemeente hoeveel statushouders we moeten huisvesten. Hierbij zijn wij echter afhankelijk van factoren zoals de crisis op de woningmarkt en bijvoorbeeld de gezinsgrootte van de aan ons gekoppelde statushouders. Dit heeft ertoe geleid dat we onze taakstelling Statushouders in 2023 niet hebben behaald. Eind 2023 hadden we een achterstand van nog 53 te huisvesten personen.